

Druhé vydanie

Príručka o integrácii pre tvorcov politiky a odborníkov

Generálne riaditeľstvo
pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť

Príručka o integrácii pre tvorcov politiky a odborníkov

druhé vydanie, máj 2007

Túto príručku vypracovali Jan Niessen a Yongmi Schibel zo Skupiny pre migračnú politiku (MPG) v mene Európskej komisie (Generálne riaditeľstvo pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť).

Príručka je k dispozícii na internetovej stránke Európskej komisie http://europa.eu/comm/justice_home/

ISBN 978-92-79-03340-7

© Európske spoločenstvá, 2007

Reprodukcia je povolená za predpokladu uvedenia zdroja.

© Fotografie a design: Ruben Timman / www.nowords.nl

Printed in Italy

VYTLAČENÉ NA BIELOM BEZCHLÓROVOM PAPIERI

Obsah

Predslov	4
Úvod	6
<hr/>	
Kapitola 1: Uplatňovanie integrácie prisťahovalcov	13
1.1 Verejná správa	15
1.2 Poskytovatelia služieb	20
1.3 Mimovládne organizácie	25
Závery	28
<hr/>	
Kapitola 2: Bývanie v mestskom prostredí	31
2.1 Rozšírenie možností voľby bývania pre prisťahovalcov	32
2.2 Integrácia v mestskom prostredí	36
2.3 Výmena osvedčených postupov v oblasti bývania	44
Závery	46
<hr/>	
Kapitola 3: Hospodárska integrácia	49
3.1 Od prijímania po integráciu na trhu práce: vytvorenie súladu medzi ponukou a dopytom	50
3.2 Zručnosti a kvalifikácie	53
3.3 Antidiskriminácia a rozmanitosť	59
3.4 Podnikanie prisťahovalcov	64
Závery	67
<hr/>	
Kapitola 4: Riadenie integrácie	69
4.1 Miestne integračné štruktúry	70
4.2 Plánovanie a hodnotenie integračných politík	76
4.3 Riadenie zdrojov	80
Závery	87
<hr/>	
Príloha I: Politiky založené na praxi – prenesenie praxe do politík	89
Príloha II: Národné kontaktné miesta pre integráciu	93

Predslov

Verím, že táto príručka bude zdrojom inšpirácie a nových myšlienok pre všetkých, ktorí čelia výzvam a príležitostiam, ktoré so sebou prístahovalectvo prináša. Prvú príručku o integrácii privítali odborníci z praxe a tvorcovia politiky s veľkým záujmom podobne, ako tomu bolo v okamihu jej predloženia v novembri 2004. Prvé vydanie bolo distribuované v rámci celej Európskej únie a odozva, ktorú dostala Komisia, potvrdila, že sa tým splnila požiadavka, pokiaľ ide o poskytovanie informácií a osvedčených postupov na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni. Stala sa jednou z hlavných častí spoločného európskeho rámca pre integráciu založeného na spoločných základných zásadách integrácie, ktoré schválila Rada pre spravodlivosť a vnútorné záležitosti v novembri 2004.

Toto druhé vydanie príručky, ktoré bolo vydané v spolupráci so sieťou národných kontaktných miest pre integráciu, sa týka bývania a hospodárskej integrácie. Oba tieto aspekty sú nevyhnutné, pokiaľ sa prístahovalci majú cítiť akceptovaní a pokiaľ je im umožnené využiť svoje schopnosti a vedomosti a tak sa podieľať na hospodárskom raste a rozvoji v Európskej únii. Príručka tiež skúma úlohu, ktorú zohráva uplatňovanie integrácie („mainstreaming“) v rámci uskutočňovania integračných politík. Podpora dialógu a účasti môže pomôcť prístahovalcom a európskym občanom k lepšiemu vzájomnému spoznávaniu, a tým k odstráneniu škodlivých „bariér nedôvery“. Z toho dôvodu musíme úspešne zjednotiť štruktúry a mechanizmy, ktoré využíva veľký počet zainteresovaných subjektov zúčastnených na integrácii, a to predovšetkým na miestnej úrovni. Na integráciu disponujeme finančným krytím. Po porade s Európskym parlamentom schválila Rada môj návrh týkajúci sa zriadenia osobitného Fondu pre integráciu, pre ktorý sú vyčlenené značné finančné prostriedky (825 miliónov eur na obdobie rokov 2007 až 2013).

Význam miestnych zainteresovaných subjektov, a to najmä na úrovni miest, nemôže byť zveličovaný. Miestna úroveň prechádza v súčasnosti viacerými radikálnymi zmenami. Európske mestá sa zväčšujú a diverzifikácia ich obyvateľstva sa prehľbuje o to viac, čím viac ľudí z celého sveta prichádza do týchto miest s cieľom získať pracovné miesta, ktoré naše starnúce obyvateľstvo a pracovná sila nemôže pokryť. Orgány mesta sa nachádzajú bližšie k občanom a zároveň sú najkompetentnejšie na to, aby prostredníctvom uplatňovania zásady subsidiarity, poskytovali rýchlejšie a efektívnejšie odpovede. Z tohto dôvodu som na konferencii v októbri 2006, ktorej hosťiteľom bol primátor mesta Rotterdam, zahájil novú iniciatívu „Zjednotenie miest“ na účely preskúmania európskych politík a miestnej praxe. Komisia už dlho zastáva stanovisko, že poskytnutie možnosti štátnym príslušníkom tretích krajín plne sa podieľať na fungovaní spoločnosti, podporuje integračný proces.

Pre európske hostiteľské krajiny, ako aj pre súčasných prisťahovalcov, môže byť integrácia zložitým procesom. Diskusia a dosiahnutie úspešných riešení je preto nevyhnutné. Dúfam, že ako rozhodujúca časť európskeho rámca nám táto príručka rovnako ako jej predchádzajúce vydanie pomôže pri hľadaní riešení, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie sociálnej kohézie a aktívnej účasti každého člena v spoločnosti.

A handwritten signature in blue ink, which reads "Franco Frattini".

Franco Frattini
podpredseda
Európskej komisie

V Bruseli máj 2007

Úvod

Príručka o integrácii obsahuje osvedčené postupy a poznatky získané zo skúseností tvorcov politiky a praktikov v celej Európe. Zhromažďovaním a prezentovaním konkrétnych príkladov z rozličných oblastí integrácie prisťahovalcov nás táto príručka uvádza do širšieho procesu politiky v oblasti integrácie v Európskej únii (EÚ), najmä pokiaľ ide o rozvoj európskeho rámca integrácie.

Vytváranie príručky: spolupráca zainteresovaných subjektov a výmena postupov

Príručku vypracovala Skupina pre migračnú politiku (SMP) ako nezávislý poradný orgán Európskej komisie v úzkej spolupráci s národnými kontaktnými miestami pre otázky integrácie a na základe výsledkov odborných seminárov usporiadaných ministerstvami zodpovednými za integráciu v rozličných členských štátoch.

Programy seminárov formuluje hostiteľský členský štát v spolupráci so Skupinou pre migračnú politiku a Európskou komisiou. Národné kontaktné miesta môžu navrhovať vhodných prednášateľov a príklady osvedčených postupov, ktoré sa majú prezentovať na seminároch. V závislosti od diskutovanej témy vyberú najviac troch účastníkov z každého členského štátu. Rozmanitosť zainteresovaných subjektov zastúpených na týchto seminároch je veľká, vrátane zástupcov orgánov verejnej správy miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovne, sociálnych partnerov, poskytovateľov služieb, združení prisťahovalcov a podporných skupín, skupín zameraných na presadzovanie záujmov a iných subjektov.

Účastníkov seminárov možno považovať za „autorov“ tejto príručky, pretože poznatky a príklady uvádzané v jednotlivých kapitolách sa do značnej miery zakladajú na ich (písomných a ústnych) prezentáciách a diskusiách. Európsku komisiu, národné kontaktné miesta a SMP možno považovať za „redaktorov“, ktorí pripravujú koncepčný rámec seminárov, sumarizujú informácie zhromaždené na každom seminári, vyberajú postupy a dopĺňajú ich ďalším výskumom. Základnými prvkami jednotlivých kapitol príručky sú tematické štúdie, ktoré definujú tému a nastoľujú diskusné otázky pred každým seminárom, a záverečné dokumenty, ktoré prezentujú predbežné odporúčania, ako aj úvodné myšlienky pre príklady osvedčených postupov.

Prvé vydanie príručky obsahovalo kapitoly venované príprave nových prisťahovalcov a utečencov, občianskej účasti a ukazovateľom na hodnotenie integrácie. Toto vydanie bolo predložené na konferencii ministrov o integrácii, ktorá sa uskutočnila v Groningene v dňoch od 9. do 11. novembra 2004 počas holandského predsedníctva. Zakladalo sa na sérii odborných seminárov, ktoré sa konali v Kodani (február 2004), Lisabone (apríl 2004) a Londýne (jún 2004).

Druhé vydanie príručky, podobne ako jej prvé vydanie, obsahuje „metodické“ a aj „vecné“ témy: kapitoly venované uplatňovaniu integrácie prisťahovalcov a riadeniu integrácie skúmajú štruktúru a mechanizmy používané na realizáciu úspešných integračných stratégií vo všetkých oblastiach politiky, zatiaľ čo kapitoly venované bývaniu a hospodárskej integrácii prezentujú postupy a poznatky nadobudnuté v týchto konkrétnych oblastiach. Druhé

vydanie sa zakladá na sérii odborných seminárov, ktorých hosťiteľmi boli ministerstvá zodpovedné za integráciu v piatich rozličných členských štátoch a ktoré sa uskutočnili v Talline (máj 2005), Ríme (júl 2005), Dublini (október 2005), Berlíne (december 2005) a Madride (apríl 2006). Účastníci seminárov pochádzali z 25 členských štátov, ako aj z Nórska a Švajčiarska.

Politický kontext: vznikajúci európsky rámec pre integráciu

Druhé vydanie Príručky o integrácii je zásadným príspevkom k základnému prvku európskeho rámca pre integráciu, ktorým je implementácia spoločných základných princípov (SZP). Spoločné základné princípy majú za cieľ pomôcť členským štátom pri formulovaní integračných politík a slúžiť ako referenčný základ realizácie a hodnotenia súčasných a budúcich integračných politík. Jedenásť princípov je ďalej rozpracovaných v oznámení Komisie o spoločnom programe pre integráciu, ktorým sa predkladajú návrhy konkrétnych opatrení na uvedenie SZP do praxe. V oznámení sa navrhujú činnosti, ktoré sa majú realizovať na úrovni Európskej únie a na vnútroštátnej úrovni so zreteľom na súčasné rámce politiky Európskej únie.

Popri transpozícii a implementácii príslušných nástrojov práva Spoločenstva je nepretržité posilňovanie nástrojov spolupráce a výmeny informácií jedným zo základných prvkov rozvoja európskeho rámca pre integráciu. v tejto súvislosti Rada pre spravodlivosť a vnútorné záležitosti na svojom zasadnutí v dňoch 1. až 2. decembra 2005 „vzvala sieť národných kontaktných miest pre otázky integrácie, aby s podporou Komisie pokračovala vo vypracúvaní „Príručky o integrácii pre tvorcov politiky a praktikov“. S cieľom v plnej miere využiť úspešnú výmenu skúseností a osvedčených postupov Rada vyzvala na „široké a dostupné šírenie tejto príručky, prispôbené určenému okruhu čitateľov“ (s. 37). Z tohto dôvodu sa prijalo rozhodnutie preložiť príručku do úradných jazykov Európskej únie.

Praktické diskusie na odborných seminároch

Prosperujúca Európa potrebuje aktívnych občanov žijúcich spoločne v integrovaných spoločenstvách. Pristáhalci, ktorí naďalej prichádzajú a usadzujú sa v európskych krajinách, vytvárajú časť týchto spoločenstiev a formujú ich budúcnosť cez rozmanitosť sociálnych a hospodárskych príspevkov.

Integrácia pristáhalcov prebieha v širokom spektre komplikujúcich faktorov. Členské štáty majú rozdielne štruktúry verejnej správy, systémy sociálnej starostlivosti a vzťahy medzi štátom a občianskou spoločnosťou, ako aj rôznu históriu migrácie. Populácie pristáhalcov sa rôznia nielen od krajiny ku krajine, ale aj na miestnej úrovni. Okrem toho, európske spoločenstvá samy osebe sú v procese transformácie. Rodinný život, vzdelávanie, činnosť dobrovoľníkov, politické strany, odbory, organizované náboženstvá, sociálny dialóg a ďalšie mechanizmy a inštitúcie menia svoj tvar pod vplyvom rýchlych sociálno-hospodárskych zmien. Pristáhalci a utečenci v Európe namiesto toho, aby sa integrovali do ustálených spoločenstiev, zaraďujú sa do meniacich sa spoločenských systémov.

Nie je ľahké plánovať integráciu: je to dlhodobý proces, ktorý nie je priamočiary. Medzinárodná politická udalosť alebo trestný čin môžu značne spomaliť proces integrácie. Integrácia je tiež mnohotvárná, vyžaduje od širokého spektra účastníkov vrátane samotných prisťahovalcov schopnosť prispôbiť sa. Európske spoločenstvá sa musia stať „učiacimi sa spoločenstvami“, ktoré sa oboznamujú s novými formami vzájomného pôsobenia i komunikovania a s novými a rozmanitými skupinami ľudí vrátane prisťahovalcov a utečencov.

Čo znamená integrácia? Dalo by sa očakávať, že táto otázka odštartuje známu diskusiu o asimilácii alebo mnohokulturalizme, ale účastníci odborných seminárov pripravujúci túto príručku uvedené termíny takmer vôbec nepoužívali. Ako tvorcovia politiky a praktici, ktorí sa každodenne zaoberajú integráciou prisťahovalcov, zastávajú skôr oveľa praktickejší prístup, zameriavajúc sa na výsledky z hľadiska sociálnej a hospodárskej mobility, vzdelávania, zdravia, bývania, sociálnych služieb a spoločenskej účasti.

Z hľadiska zlepšenia výsledkov pre prisťahovalcov sú mimoriadne dôležité dva procesy: odstránenie nerovností a nadobudnutie kvalifikácie. Tieto otázky tvoria základ integračných politík v Európe.

Konfrontovanie nerovnosti v hospodárskom živote, vzdelávaní a v iných oblastiach je úlohou pre všetky vládne i mimovládne subjekty, aj keď tie z nich, ktoré formujú legislatívny rámec, majú osobitnú zodpovednosť. Prvky „aktívneho občianstva“, ako je bezpečnosť pobytu, podpora rodinného života, zjednodušená naturalizácia a antidiskriminácia, sú mimoriadne dôležité, pretože sú to pojmy spojené s pojmom sociálneho občianstva: participáciou, sociálnou mobilitou a prispôbenými službami. Tieto pojmy možno uviesť do praxe stanovením štandardov na vnútroštátnej a európskej úrovni, spôsobov konania v súvislosti s administratívnymi postupmi, a odstránením zbytočných právnych prekážok.

Druhá úloha nadobudnutie schopností, je zameraná na celé obyvateľstvo vrátane prisťahovalcov a vyzýva každého jednotlivca, aby sa zapojil do procesu celoživotného vzdelávania. Získanie jazykových znalostí je súčasťou tohto snaženia, takisto ako ďalšie vzdelávanie a odborná príprava. Jednotlivci časom nielen získajú nové informácie, ale aj rozvinú svoju schopnosť študovať: „naučia sa učiť“. Posilnenie postavenia takisto posilňuje aj poznanie a naopak.

Jednotlivci nie sú jediní, ktorí majú osoh zo zlepšenia schopností. Aj organizácie pomôžu sebe a prispievajú k integračnému procesu tým, že nadobudnú interkultúrne vedomosti, nezávisle od toho, či sú malé alebo veľké, profesionálne alebo dobrovoľné, či predstavujú hlavný prúd, alebo či ich riadia prisťahovalci. Nepretržite sa prispôbujú prostrediu a meniacim sa modelom rozmanitosti v rámci neho, a tým sa stávajú „učiacimi sa organizáciami“, ktoré upevňujú sociálnu súdržnosť v spoločenstvách, ktorých sú súčasťou.

To, čo voľne nazývame „integráciou“, zahŕňa teda aj aspekty z oblasti spravodlivosti a vnútorných záležitostí súvisiace s právnym rámcom prijímania prisťahovalcov a trvalého pobytu, naturalizácie a antidiskriminácie, ako aj aspekty, ktoré užšie súvisia s takými usernameami, ako sú sociálne veci, trh práce, vzdelávanie alebo kultúra. Táto rozmanitosť sa opakuje na všetkých úrovniach správy, keď sú do integračných činností zapojené rôzne generálne riaditeľ-

stvá Komisie, ministerstvá a útvary miestnej správy a týka sa aj rôznych mimovládnych subjektov. Vyžaduje si koordináciu medzi ministerstvami a rôznymi úrovňami verejnej správy, ako aj medzi vládnymi a mimovládnymi subjektmi.

Riešenie nerovnosti, prispôsobovanie služieb rôznym skupinám zákazníkov a zmena organizačných postupov môže vytvárať napätie. Obyvatelia z radov prisťahovalcov i ostatní obyvatelia môžu zistiť, že majú navzájom si konkurujúce záujmy, a že v integračnom procese sú medzi rozličnými skupinami prisťahovalcov a domácim obyvateľstvom takí, čo neuspeli, aj takí, čo uspeli. Spoločenstvá vyznačujúce sa rozmanitosťou musia žiť s týmto potenciálom pre konflikt a naučiť sa riešiť rozdielnosti mediáciou a rokováním. Odhodlanie zapojiť sa do takýchto výmen možno stimulovať osobným vzájomným pôsobením a kontaktom. Otvorené kanály komunikovania sú základom trvalého dialógu a spolupráce.

Obsah druhého vydania príručky

Príručka má okrem tohto úvodu štyri kapitoly. Predchádza im celkový prehľad krokov, ktoré je nevyhnutné urobiť, aby sa z výmeny osvedčených postupov stala zmysluplná činnosť, z ktorej je možné získať užitočné poučenia. Príloha sa zakladá na postupoch „učiacich sa“ organizácií a na rozbiehajúcej sa výmene integračných postupov v rámci EÚ.

V kapitole 1 o uplatňovaní integrácie prisťahovalcov sa skúma, ako sa integrácia prisťahovalcov stáva neoddeliteľnou súčasťou formovania politiky a realizácie, poskytovania služieb a organizačnej kultúry v celom širokom spektre oblastí. Ukazuje, ako sa subjekty verejnej správy a mimovládne subjekty zapájajú do uplatňovania integrácie prisťahovalcov a navrhuje prostriedky, ktoré im môžu pomôcť v prispôbovaní politik a postupov meniacim sa realitám rozmanitej spoločnosti.

Kapitola 2 o bývaní v mestskom prostredí opisuje postupy, ktorých cieľom je rozšírenie možností voľby bývania pre prisťahovalcov odstraňovaním prekážok v prístupe k bývaniu a pre skvalitnenie bývania. Aj keď sú takéto opatrenia väčšinou malého rozsahu a cielené, realizujú sa na pozadí širších mestských politík a štruktúr. Mestá sú priekopníkmi v rozvíjaní opatrení týkajúcich regenerácie miest, zmiešaného vlastníctva a prenájmu, vrátane inštitúcií a služieb, ako aj komunikácie a participácie. Táto kapitola prináša príklady postupov v uvedených oblastiach.

Kapitola 3 o hospodárskej integrácii je venovaná otázkam hospodárskej integrácie prisťahovalcov, pričom zahŕňa tak ich zamestnávanie, ako aj samostatnú zárobkovú činnosť. Skúma, ako môžu imigračné politiky zlaadiť ponuku a dopyt na trhu práce, a tak uľahčiť integráciu prisťahovalcov. Ďalej sa zaoberá hodnotením a nadobúdaním zručností prostredníctvom uplatňovania sa prisťahovalcov na trhu práce, odvolávajúc sa na formálne kvalifikácie, iné pracovné zručnosti a jazykové znalosti, ako aj poznanie pracovného života a procesu hľadania práce. Kapitola ďalej skúma, ako môžu stratégie antidiskriminácie a rozmanitosti podporiť rovnosť na pracovisku, stimulovať udržanie práce a postup v zamestnaní a vytvárať ovzdušie, v ktorom sa cení rozmanitosť. Napokon, táto kapitola opisuje spôsoby podporenia etnických podnikateľov radami, zjednodušeným prístupom k finančným službám alebo ich zapojením do dodávateľských sietí.

Kapitola 4 o riadení integrácie sa zaoberá štruktúrami, mechanizmami, procesmi a formami spolupráce, ktoré tvoria rámec integračných politík a postupov. Ukazuje, ako môžu rôzne subjekty zapojené do integrácie prisťahovalcov spoločne určovať vzťahy, ktoré zhodnocujú kladné stránky a prednosti každého zainteresovaného subjektu. Kapitola opisuje spôsoby koordinácie integračných činností na miestnej úrovni. Potom sa venuje mechanizmu hodnotenia ako najdôležitejšiemu prvku správneho postupu pri tvorbe politík a programov. Napokon sa zaoberá riadením zdrojov a posudzuje úlohy rôznych verejných a súkromných subjektov vo financovaní politík a metód integrácie.

Príklady a poučenia prezentované v tejto kapitole úzko súvisia s tými, ktoré sú uvedené v kapitole 1. Ponúkajú ďalšie pohľady na niektoré otázky nastolené v kontexte uplatňovania: aká je správna rovnováha medzi vedením a vlastnou kontrolou nad procesmi a spoluzodpovednosťou za ne, koordináciou a flexibilitou? Ktoré modely financovania úspešne reagujú na skutočné potreby a príležitosti? Ako sa možno poučiť z kladných a záporných skúseností a príslušne upraviť politiky?

Príloha I predkladá návrhy na prenesenie výsledkov integračných programov a projektov do odporúčaní týkajúcich sa politík. To umožní, aby sa politiky väčšmi zakladali na praxi, čo následne posilní udržateľnosť integračných postupov a zvýši podporu pre integračné politiky.

Príloha II obsahuje zoznam národných kontaktných miest pre integráciu.

Výmena osvedčených postupov a poučenie sa z nich

Organizácie sa môžu učiť jedna od druhej, či už ide o vládne, alebo mimovládne orgány, či pracujú na rovnakej, alebo rozdielnej úrovni riadenia pri navrhovaní a realizácii politik alebo pri realizácii konkrétnych programov a projektov.

Tento proces zahŕňa nasledovné kroky:

- Opíšte podrobnejšie oblasti politiky a integračné programy, ktoré majú byť predmetom výmeny, a aké sú očakávané výsledky;
- Rozhodnite, či je cieľom kopírovať postupy partnerskej organizácie, prispôbiť jej postupy vlastnej situácii, alebo si vymeniť a vyvinúť nové postupy spolu s partnerom;
- Označte jedného alebo viacerých potenciálnych partnerov, prerokujte a dohodnite zásady, ktorými sa bude riadiť proces výmeny (napríklad dodržiavanie Európskeho referenčného kódexu správania (*European Benchmarking Code of Conduct*) vypracovaného Európskou nadáciou pre riadenie kvality);
- Priradte realizácii ľudské a iné zdroje, vytvorte záväzok medzi pracovníkmi organizácie a demonštrujte tento záväzok partnerovi(-om);
- Rozhodnite o programe a časovom rámci, určite pracovníkov, dohodnite sa na vnútornej a vonkajšej stratégii komunikácie, vytvorte kontakty medzi vlastnými pracovníkmi a pracovníkmi partnerov a sformujte tím pre výmenu osvedčených postupov, členovia ktorého budú vybraní na základe schopností a dôvery;
- Identifikujte zdroj údajov a dohodnite sa, ako sa budú informácie vytvárať, spracúvať (najmä, keď sa týkajú dôverných údajov) a vymieňať. Určite nedostatky údajov, prekleňte ich alebo ich vyriešte;
- Zapojte sa do hĺbkových výmen cestou návštev na mieste, vypracovaním všeobecného podkladového materiálu o integračných politikách, poskytnutím podrobných prezentácií o realizácii programu a sformulovaním študijných bodov;
- Zistite, do akej miery situačné rozdiely vplývajú nielen na očakávaná výsledkov politik a postupov, ale aj na ich skutočný vplyv. Vypracujte spoločné kritériá na hodnotenie efektívnosti a účinnosti;
- Porovnajte politiky a postupy a sformulujte silné a slabé stránky. Zvýraznite kritické faktory úspešnosti a identifikujte prekážky. Určite získané poučenia a urobte odporúčania, ako sa majú uplatňovať;
- Vyhodnoťte realizáciu, podelte sa o výsledky so zainteresovanými subjektmi a príslušným spôsobom prispôbte politiky a postupy.

Kapitola 1

Uplatňovanie integrácie prisťahovalcov

Táto kapitola skúma, ako sa integrácia prisťahovalcov stáva neoddeliteľnou súčasťou tvorby a implementácie politik, poskytovania služieb a organizačnej kultúry v širokom rozsahu oblastí. Ilustruje, ako sa vládne a mimovládne subjekty zapájajú do uplatňovania integrácie prisťahovalcov, a navrhuje prostriedky, ktoré môžu pomôcť prispôsobiť politiky a postupy meniacim sa realitám rozmanitej spoločnosti.

Pojem uplatňovanie (*mainstreaming*) vznikol v rodovej oblasti a doteraz sa nepoužíval v rámci integračnej politiky na území Európy. Užitočne však spája dovedna viaceré body, ktoré boli určitý čas súčasťou diskusií o integrácii:

- Subjekty, ktoré sa zvyčajne zaoberajú tvorbou politiky, majú začleniť zohľadnenie integrácie prisťahovalcov do všetkých politik na všetkých úrovniach a vo všetkých etapách.
- Organizácie zaoberajúce sa potrebami celej spoločnosti majú zabezpečiť rovnaký prístup k svojim programom a službám pre všetkých členov čoraz rozmanitejšieho obyvateľstva.
- Všeobecné opatrenia sa môžu niekedy prispôsobiť tak, aby vyhovovali potrebám prisťahovalcov. Cielené opatrenia sú završene nevyhnutné dočasne alebo trvalo. Organizácie sa môžu naučiť, ako vyvažovať tieto druhy opatrení, najlepšie pri konzultovaní so zainteresovanými subjektmi vrátane prisťahovalcov.

Uplatňovanie rodového hľadiska (*gender mainstreaming*) bolo definované v celej rade dokumentov, napríklad v publikácii Rady Európy z roku 1999 s názvom *Uplatňovanie rodového hľadiska: koncepčný rámec, metodika a prezentácia osvedčených postupov: záverečná správa skupiny odborníkov na uplatňovanie rodového hľadiska*.

Ciel „uplatňovania integrácie prisťahovalcov“ je sformulovaný v Spoločnej hlavnej zásade č. 10, ktorá vyhlasuje, že „uplatňovanie integračných politik a opatrení vo všetkých relevantných portfóliách politiky a úrovniach verejnej správy a vo verejných službách je dôležitým zreteľom vo vytváraní a uplatňovaní verejného záujmu“. Doplnujúcou zásadou je SPZ č. 6, ktorá uvádza, že „prístup prisťahovalcov k inštitúciám, ako aj k verejným a súkromným tovarom a službám na rovnakom základe ako pre domácich občanov a nediskriminačným spôsobom je mimoriadne dôležitý základ lepšej integrácie“.

S uplatňovaním je spojené prispôsobenie politik, ktoré majú rôzny vplyv na ľudí, takým spôsobom, aby sa riešili nerovnosti a nedostatočné zastúpenie. Inými slovami, je to nástroj na presadzovanie rovnosti. Ako sa uvádza v oznámení Komisie z roku 2005 o spoločnom programe pre integráciu, presadzovanie základných práv, nediskriminácia a rovnaké príležitosti pre všetkých sú kľúčové otázky integrácie.

Právne predpisy Európskej únie poskytujú rámec pre silné národné antidiskriminačné zákony. Zakazujú priamu a nepriamu diskrimináciu, navádzanie na diskrimináciu a obťažovanie, a umožňujú pozitívne opatrenia. Relevantné iniciatívy sa vytvárajú na všetkých úrovniach verejnej správy a sú podporené programami, ako je Európsky akčný program proti diskrimi-

nácii. Osvedčené postupy uplatňovania sa opierajú o antidiskriminačný zákon, ale zároveň ilustrujú, ako možno použiť menej zákonný mechanizmus, ako sú postupy mediácie a sťažností, na identifikáciu problémov a poskytovanie nápravy v jednotlivých prípadoch.

Tvorcovia politiky, poskytovatelia služieb a mimovládne organizácie pôsobiace v širokom rozsahu oblastí musia kriticky posudzovať svoje vlastné činnosti. Do akej miery programy uznávajú a plánujú konkrétne potreby a podmienky prisťahovalcov a reagujú na ne? Možno prispôbiť procesy a štruktúry tak, aby sa zlepšila ich dostupnosť pre prisťahovalcov na základe rovnosti?

Všeobecné programy môžu presadzovať integráciu prisťahovalcov ako neoddeliteľnú súčasť činností, ktoré sú zamerané na celú spoločnosť. Súčasne existujú špecifické potreby, ktoré budú vyžadovať dodatočné a ciele opatrenia. Táto kapitola skúma dynamiku uplatňovania integrácie prisťahovalcov ako konštantnú navigáciu medzi všeobecnými a cielemi opatreniami. V ideálnom prípade sú tieto opatrenia doplnkové a pôsobia spoločne pri vytváraní prostredia, ktoré uľahčuje prístup a participáciu prisťahovalcov. Subjekty v rozličných sektoroch spoločnosti môžu skúmať počty ovplyvnených ľudí, načasovanie, svoju vlastnú schopnosť rozhodovať, kedy sa má uplatňovať určitý druh opatrení. Tieto kritériá sa podrobnejšie skúmajú nižšie.

1.1 Verejná správa

Výzvou pre verejnú správu je zahrnúť uplatňovanie integrácie prisťahovalcov do vypracovania, uskutočňovania, monitorovania a hodnotenia politík vo všetkých relevantných portfóliách. Táto úloha rozhodujúcim spôsobom závisí od existencie politickej vôle a od vedenia zhora. Súčasne závisí aj od toho, či subjekty, ktoré sa musia zmeniť, aby sa integrácia prisťahovalcov mohla stať súčasťou ich činnosti, majú kontrolu nad príslušnými procesmi a nesú za ne spoluzodpovednosť.

Na vnútroštátnej úrovni môže vedúcu úlohu plniť určené ministerstvo alebo vplyvný špecializovaný orgán. Napríklad Španielsko má v rámci ministerstva práce a sociálnych vecí štátneho tajomníka pre prisťahovalectvo a vystažovalectvo; Holandsko má v rámci ministerstva spravodlivosti ministra pre prisťahovalectvo a integráciu; Dánsko má ministerstvo pre záležitosti utečencov, prisťahovalectva a integrácie; a Portugalsko má vysokého komisára pre prisťahovalectvo a etnické menšiny. Na miestnej úrovni možno v rámci miestnej správy zriadiť osobitný útvar na uplatňovanie integrácie prisťahovalcov.

Vo Viedni má viac ako štvrtina obyvateľov prisťahovalecký pôvod. V roku 2004 mestská rada Viedne zriadila miestne oddelenie pre integráciu a rozmanitosť (MA17). MA17 podporuje ostatné miestne oddelenia a divízie pri realizácii politík zameraných na rozmanitosť, pričom pracuje napr. s obvodnými úradmi s cieľom skvalitniť služby hlavnej mestskej správy pre rozmanité obyvateľstvo. Napríklad oddelenie MA17 stimuluje vzájomnú pomoc medzi obvodnými úradmi s cieľom splniť také nároky, ako je vyriešenie zložitých problémov siahajúcich od žiadostí o živnostenské povolenia až po otázky týkajúce sa práv na dôchodok, a to v jazykoch migrantov.

Tím oddelenia MA17 pozostávajúci zo 48 ľudí zahŕňa 20 pracovníkov, ktorí pôsobia na decentralizovaných úradoch v siedmich rozličných častiach Viedne. Táto blízkosť prispieva k tomu, že oddelenie MA17 dobre pozná miestne komunity a združenia, ako aj konkrétnu situáciu v rôznych obvodoch mesta. Takmer dve tretiny pracovníkov oddelenia MA17 majú prisťahovalecký pôvod; mnohí z nich sú migranti prvej generácie. Pochádzajú zo 14 krajín a hovoria viac ako 23 jazykmi.

Internetová stránka: www.wien.gv.at/integration/ (v nemčine)

Ministerstvo alebo útvar presadzujúci uplatňovanie integrácie prisťahovalcov môže využívať široké spektrum techník, aby zaangažovali ďalšie časti verejnej správy do integrácie prisťahovalcov. Ako príklad sú tieto techniky ilustrované nižšie s odkazom na generického „splnomocnenca pre integráciu“ (t. j. osobu alebo organizáciu, ktorá skutočne vykonáva danú činnosť).

Skúsenosti ukazujú, že postupy uplatnenia sú efektívnejšie, ak sa zakladajú na koherentnom politickom odkaze, najmä na tom, že zohľadňovanie integrácie prisťahovalcov nie je „luxus“, ale iba prvok mandátu inštitúcie, keď sa jej klienti, členovia a zainteresované subjekty stávajú čoraz rozmanitejšími.

Ústredné body pre integráciu: v každom jednotlivom oddelení orgánu verejnej správy môže byť administratívne útvary alebo osobe pridelená zodpovednosť za presadzovanie uplatňovania integrácie prisťahovalcov. Tieto ústredné body pre integráciu v ideálnom prípade majú politickú podporu na najvyššej úrovni a sú v pravidelnom styku so splnomocnencom pre integráciu.

Vláda Spojeného kráľovstva podporuje kroky zamerané na rozmanitosť tým, že robí každého stáleho tajomníka osobne zodpovedným za zabezpečenie toho, že jeho/jej úrad v plnom rozsahu plní svoje záväzky týkajúce sa rozmanitosti (stály tajomník je najvyššie postavený štátny úradník na britských ministerstvách poverený každodenným riadením činnosti úradu). Okrem toho bolo zriadených viacero nových odborných funkcií a úloh s cieľom prispieť ku skvalitneniu agendy riadenia rozmanitosti. Napríklad, rôzni vyšší štátni úradníci boli poverení úlohou bojovníka za rozmanitosť (*Diversity Sponsor*) a zástancu rozmanitosti (*Diversity Champion*), aby vykonávali prácu v oblasti rozmanitosti v rámci úradov a naprieč nimi.

Preskúmanie návrhov politiky: Splnomocnenec pre integráciu môže posudzovať navrhované politiky vo všetkých oblastiach a zasahovať v relevantných oddeleniach, ak návrhy vzbudzujú obavy v súvislosti s integráciou prisťahovalcov. Takéto preskúmania sa môžu uskutočňovať aj v rámci medziministerského výboru alebo pracovnej skupiny. Dánsko, Írsko, Poľsko a Francúzsko sú príklady členských štátov s takými výbormi.

Poľský ministerský predseda vymenoval v marci 2005 medzirezortný tím pre integráciu cudzincov. Medzi jeho úlohy patrí vypracúvať návrhy na zmenu alebo zachovanie existujúcich kompetencií v oblasti sociálnej integrácie prisťahovalcov, predkladať stanoviská k legislatívnym projektom pozmeňujúcim predpisy o sociálnej integrácii prisťahovalcov, spolupracovať s mimovládnyimi agentúrami v tejto oblasti a vymieňať si názory na trendy a stratégie prijaté v jednotlivých oddeleniach v súvislosti s rozličnými skupinami prisťahovalcov.

Predsedom tímu je štátny tajomník ministerstva práce a sociálnej politiky, ktorý riadi oddelenie sociálnej pomoci a integrácie. Členmi tímu sú predstavitelia deviatich ministerstiev – od ministerstva kultúry až po ministerstvo zdravotníctva – a tiež predstaviteľ vládneho splnomocnenca pre rovnaké postavenie žien a mužov.

Spolkový úrad Nemecka pre migráciu uverejnil v roku 2005 prácu s názvom „Integračné činnosti na spolkovej úrovni – súpis vytvorený v rámci medziministerskej pracovnej skupiny pre integráciu“. Tento súhrn poznatkov obsahuje zoznam všetkých činností uskutočnených v oblasti integrácie rôznymi ministerstvami a úradmi na spolkovej úrovni, spolu s registrom.

Činnosti zahŕňajú rozsiahle programy, ako aj jednotlivé projekty, kampane, podujatia, výskumné projekty alebo publikácie. Sú uvedené vo forme tabuľky zahŕňajúcej informácie o rozpočtových položkách a sumách, cieľoch, partneroch, cieľových skupinách, časovom rámci, regionálnom pokrytí, realizačných organizáciách, hodnoteniach atď. Pre každú činnosť sú uvedené aj kontaktné osoby.

Preskúmania návrhov politiky môžu zahŕňať aj formálne výhľadové hodnotenia vplyvov, čo si vyžaduje anticipovanie potenciálneho vplyvu opatrení na niektoré skupiny, ako sú prisťahovalci. Napríklad sledovaním priestorového rozloženia a foriem mobility prisťahovalcov môže hodnotenie vplyvov pomôcť určiť, či budú tieto skupiny mať proporcionálne úžitok z nových investícií do verejnej dopravy. Splnomocnenec pre integráciu môže využiť svoje odborné vedomosti na poskytovanie rád iným oddeleniam, ako majú vykonávať takéto hodnotenia, najmä v oblastiach, kde sú politiky zložité a kde môžu byť dôsledky mimovoľné a ťažko kvantifikovateľné.

Európska komisia vyvinula „hodnotenia vplyvov“ ako prostriedok na posúdenie vplyvov návrhov politiky v ich ekonomických, sociálnych a environmentálnych dimenziách. Keď hodnotenie vplyvov analyzuje vplyv politik na konkrétnu oblasť alebo na konkrétnu skupinu, hovoríme o „čiasťkových hodnoteniach vplyvov“. Príkladmi sú hodnotenia rovnosti, ktoré posudzujú vplyv právnych a iných opatrení na rovnosť vo všetkých druhoch oblastí politiky (EQIA). Ďalšími príkladmi sú hodnotenia vplyvov na rodovú rovnosť a integráciu prisťahovalcov, ktoré analyzujú vplyv všeobecných politik na postavenie žien a prisťahovalcov.

Ukazovatele: Splnomocnenec pre integráciu môže vypracovať ukazovatele rozmanitosti a integrácie prisťahovalcov, ktoré zahrnú oblasti pôsobnosti rôznych ministerstiev. Tieto ukazovatele môžu podliehať pravidelnému podávaniu správ. Splnomocnenec pre integráciu, namiesto toho, aby sa zaoberal podrobným plánovaním, by mal by skôr stanovovať celkové ciele, ponúkať rady a odborné vedomosti a monitorovať proces. Ukazovatele používané na hodnotenie pokroku môžu byť teda dosť všeobecné, aby prenechali hlavnú zodpovednosť a výber metód príslušnému ministerstvu.

Zostavovanie rozpočtu: Mechanizmus podávania správ o ukazovateľoch integrácie je možné spojiť s rozpočtovým cyklom tak, aby ďalšie pridelovania prostriedkov z rozpočtu boli podmienené uspokojivou výkonnosťou. Parlamentné výbory môžu vykonávať dohľad nad týmto procesom.

Financovanie sa môže použiť aj ako stimul na podporenie uplatňovania integrácie prisťahovalcov. Napríklad, možno prideliť dodatočné prostriedky oddeleniam pre zdravotníctvo a vzdelávanie na vytváranie politik, ktoré by lepšie reagovali na potreby prisťahovalcov. Mechanizmy spolufinancovania môžu byť prospešné pri zvyrazňovaní spoločnej zodpovednosti za integráciu, majúci na zreteli, že uspokojenie potrieb prisťahovalcov je súčasťou základných mandátov všetkých oddelení.

Otázka kritérií financovania ilustruje, že zavše existuje jemná spojitosť medzi všeobecnými a cieľovými opatreniami. Napríklad, vlády členských štátov využívajú tak „všeobecné“ (sociálno-ekonomické), ako aj „špecifické“ (cieľené na prisťahovalcov) kritériá, keď ide o financovanie podporných opatrení v školách.

V Spojenom kráľovstve program *Excellence in cities* poskytuje doplnkové financovanie školám v oblastiach trpiacich núdzou, pričom na hodnotenie potrieb používajú ukazovatele núdzy. V dôsledku prekryvania sa etnických menšín a núdzy v mestských oblastiach program *Excellence in cities* financuje 70 % žiakov etnických menšín. Ďalší program, *Ethnic Minority Achievement Grant*, financuje miestne školské orgány v závislosti od počtu žiakov s angličtinou ako druhým jazykom, počtu detí etnických menšín a počtu detí oprávnených na bezplatné školské stravovanie (ako ukazovateľ núdzy). V Holandsku školy so „zraniteľnými“ deťmi dostávajú od ministerstva školstva dodatočné finančné prostriedky. Miera „zraniteľnosti“ sa nedávno zmenila z „etnického pôvodu“ na „úroveň vzdelania rodičov“ na základe výskumu, ktorý ukázal, že vzdelávacia výkonnosť bola väčšmi ovplyvnená úrovňou vzdelania rodičov než etnickým pôvodom, a taktiež v záujme sprístupnenia osobitných podporných opatrení pre holandské deti so slabými študijnými výsledkami.

Možnosti voľby výdavkov majú celkovo odzrkadľovať deklarované priority a záväzky politiky. Kapitola 4 o riadení integrácie sa podrobnejšie zaoberá riadením zdrojov.

Zvyšovanie informovanosti: Združenia migrantov a mimovládne organizácie pomáhajúce migrantom majú priame skúsenosti s neadekvátnymi politikami a ich dôsledkami. Môžu upriamiť pozornosť na problémy v oblastiach ako je zdravotná starostlivosť, bývanie alebo vzdelávanie, a predkladať príslušným ministerstvám návrhy na zlepšenia. Splnomocnenec pre integráciu môže podporiť činnosť takýchto organizácií spojenú s presadzovaním príslušných záujmov.

Splnomocnenec pre integráciu si môže objednať realizáciu výskumu, ktorý zvýrazní nedostatky v službách a zlepší informovanosť iných oddelení o potrebách prisťahovalcov. Napríklad v Nórsku si Oddelenie pre integráciu a rozmanitosť objednalo štúdiu o tlmočníkoch používaných na súdoch. Zistenia poukázali na problémy s kvalitou a nezávislosťou tlmočníkov a ministerstvo spravodlivosti urobilo kroky na zlepšenie noriem.

Tam, kde existuje parlamentná komisia alebo výbor pre integráciu prisťahovalcov, môže prispieť k úsiliu zameranému na uplatňovanie integrácie prisťahovalcov organizovaním verejných vypočutí a ankiet, získavaním faktov od nezávislých expertov a vyzývaním všetkých úradov, aby jasne vyjadrili svoj záväzok uplatňovať integráciu.

Oddelenie pre integráciu v nemeckom Stuttgarte podáva správy priamo primátorovi, pričom otázky integrácie kladie na popredné miesta v rámci politickej agendy. Oddelenie pre integráciu má úlohu technického monitorovania voči útvarom administratívnych oddelení a spoločnostiam vlastneným mestom, pričom zabezpečuje, aby (napríklad) úrady práce aktívne zohľadňovali rozmanitosť svojich klientov. Vedúci oddelenia a námestníci primátora sú na úrovni oddelení zodpovední za uskutočňovanie a hodnotenie integračnej politiky a projektov.

Oddelenie pre integráciu má svoj vlastný rozpočet a iniciuje vzorové projekty v spolupráci s veľkým počtom partnerov. Tieto vzorové projekty kladú dôraz na prenos interkultúrne kompetencií do pravidelných štruktúr a osvedčený postup sa stáva viditeľným tým, že ho podporí primátor. Toto technické monitorovanie je doplnené politickým monitorovaním, ktoré vykonáva medzinárodný výbor mestskej rady, čo je poradný výbor pozostávajúci z 13 volených členov mestského zastupiteľstva a 12 odborníkov z radov obyvateľov mesta. Títo odborníci sú kompetentní v týchto oblastiach:

Jazyková príprava, vzdelávanie, šport: 3 kreslá
Rozvoj mesta, súdržnosť, bezpečnosť: 3 kreslá
Sociálne veci, mládež, zdravotníctvo: 2 kreslá
Odborná kvalifikácia, zamestnanosť, ekonomika: 2 kreslá
Kultúra, dialóg medzi cirkvami: 2 kreslá

Medzinárodný výbor nie je v prvom rade zastúpením cudzích národností, ale skôr skupinou expertov, ktorí sledujú všetky oblasti činnosti relevantnej pre integráciu. Od roku 2005 administratíva predkladá mestskej rade aj dvojročné správy o integrácii.

1.2 Poskytovatelia služieb

Uplatňovanie integrácie prisťahovalcov znamená aj rovnaký prístup k službám v podmienkach rozmanitosti. Verejní a súkromní poskytovatelia uznávajú rozmanitosť poskytovaním služieb, ktoré odrzkadľujú existenciu nových a odlišných potrieb. Tieto potreby nie sú iba kultúrneho alebo lingvistického charakteru: zvyšujúca sa rozmanitosť obyvateľstva ide často ruka v ruku so vznikom husto obývaných mestských oblastí, ktorých sociálno-hospodársky charakter kladie osobitné nároky na poskytovanie verejných služieb. Potreby starostlivosti o deti alebo zdravotníckych služieb budú odlišné v rozmanitej a husto obývanej oblasti v porovnaní s rozmanitou, ale menej husto obývanou oblasťou. Preto je potrebné, aby sa služby prispôbili ich cieľovému obyvateľstvu, majúci na zreteli všetky jeho charakteristiky vrátane prítomnosti prisťahovalcov a utečencov.

1.2.1 Identifikácia potrieb a prekážok

Poskytovatelia služieb používajú rozličné nástroje, aby zistili, či poskytované služby adekvátne obsluhujú všetky časti obyvateľstva. Jedným zo spôsobov takého hodnotenia je sledovanie samotných služieb: používajú sa spôsobom, na ktorý boli určené, alebo sa používajú nenáležite, naznačujúc, že existujú nedostatky v komunikácii alebo nesúlad medzi potrebami a ponukami?

„Regionálna stratégia zdravotníctva pre etnické menšiny“, ktorú v roku 2003 vypracoval Írsky zdravotnícky úrad východného regiónu, určila prioritné otázky v súvislosti s klientmi z etnických menšín na základe faktov o nenáležitom využívaní zdravotníckych služieb.

Vysoké nároky, s ktorými prišli do styku oddelenia pre nehody a mimoriadne okolnosti, naznačili, že informácie o systéme postupovania prípadov, poradníckych, návštevných hodinách a o procesoch spojených s používaním zdravotníckych služieb neboli pre mnohých prisťahovalcov dosiahnuteľné. Nízka úroveň využívania programov prenatálnej a popôrodnej starostlivosti naznačovala, že programy a materiály zdravotníckej osvetly neboli dostatočne prispôbené používateľom z radov prisťahovalcov. v dôsledku toho regionálna stratégia zdravotníctva obsahovala (okrem iných opatrení) návrhy na vytvorenie tlmočnickej služby a zriadenie pôrodnice so širokým dosahom.

Internetová stránka: www.hse.ie (Zdravotnícky úrad východného regiónu bol v roku 2005 začlenený do Výkonného orgánu zdravotníckych služieb)

Spätná väzba od používateľov služieb je ďalším spôsobom získavania poznatkov o existujúcich prekážkach pre služby. Sťažnosti a rozhorčenia súvisiace s poskytovaním služieb sa majú vysledovať a náležite riešiť. Používatelia z radov prisťahovalcov a utečencov môžu byť tiež zaangažovaní prostredníctvom účasti na prieskumoch alebo výskumných projektoch, majúci na pamäti, že bude ťažké skontaktovať sa s niektorými osobami bez sprostredkovateľa. Spolupráca so združeniami migrantov, zapájanie vodcov komunít alebo školenie niektorých členov komunity v identifikovaní (napr.) zdravotných potrieb môže byť v tomto ohľade prospešné. Poskytovatelia si musia byť súčasne vedomí toho, že členovia etnickej alebo kul-

turálnej skupiny nemusia mať nevyhnutne rovnaké skúsenosti so službami. Sociálno-ekonomická trieda, jazykové schopnosti, právne postavenie a ďalšie faktory môžu zohrávať rovnakú alebo dokonca väčšiu úlohu.

Projekt SEEM (Služby pre starších členov etnických menšín, 2003 – 2006) financovaný Európskou komisiou v rámci Akčného programu Spoločenstva pre boj proti sociálnemu vylúčeniu sledoval prístup starších členov etnických menšín k službám v oblasti zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Projekt vypracoval brožúrku s príkladmi osvedčeného postupu, ako aj kontrolný zoznam pre miestne orgány a poskytovateľov služieb.

Jedným z osvedčených postupov, ktorý prezentoval program SEEM, je Fórum starších ľudí Leedsu, zoskupenie 110 dobrovoľných organizácií, ktoré zastupujú starších ľudí a pracujú s nimi. Fórum vymenovalo podporného pracovníka pre BME (černošské a menšinové etniká) a zriadilo účelovú skupinu starších členov menšinových etník a ich organizácií. Predstavitelia účelovej skupiny sa stretli napríklad s riaditeľom sociálnych služieb Leedsu, aby s ním prediskutovali nový plán činnosti sociálnych služieb a zmeny v poskytovaní služieb domácej starostlivosti. Týmto spôsobom účelová skupina posilňuje úlohu starších ľudí a ich organizácie v procese rozvoja služieb, ako aj v rámci svojpomoci.

Kontakt: seem@leeds.gov.uk, internetová stránka: www.leeds.gov.uk/seem/

Vznik cieľných služieb, ktoré často poskytujú mimovládne organizácie a svojpomocné organizácie prisťahovalcov a utečencov, je jedným z najevidentnejších ukazovateľov neuspokojených potrieb.

Cieľné služby sú citlivé na osobitné podmienky dokonca aj malých skupín. Reagujú rýchlo, hneď ako potreby vzniknú, a sú pružné, pokiaľ ide o spôsob ich realizácie. Len čo sa poskytovatelia predstavujúci hlavný prúd dozvedia o nedostatku v službe, ich úlohou je nájsť správnu rovnováhu medzi cieľným a všeobecnými službami. Jasné rozlíšenie funkcií a úloh môže pomôcť zabrániť prekryvaniu sa služieb a nedostatočnej koordinácii.

1.2.2 Vyvažovanie všeobecných a cieľných opatrení

Poskytovatelia služieb musia na základe stáleho prílevu informácií o ich cieľovej skupine prijímať rozhodnutia o tom, či možno upravovať obvyklé organizačné procesy, politiky, postupy a štruktúry, alebo či sú potrebné doplňujúce opatrenia.

Pri prijímaní týchto rozhodnutí možno užitočne posúdiť tieto faktory: načasovanie, počty a kapacita.

Načasovanie

Načasovanie je hlavným komponentom úspešnej stratégie uplatňovania integrácie prisťahovalcov. Prvé obdobie po príchode je zvyčajne čas, kedy prisťahovalci a utečenci sú najviac náchylní požadovať špecifické programy. V niektorých členských štátoch väčšiu časť populácie prisťahovalcov a utečencov tvoria tí, čo prišli nedávno.

Cielené opatrenia, ako sú napríklad jazykové kurzy pre nových prisťahovalcov a prípravné programy, môžu pravdepodobne zohrať významnú úlohu v politike vo vzťahu k prisťahovalcom a utečencom. Všeobecné služby však nie sú neovplyvnené, keďže novo prichádzajúci budú rovnako využívať služby subjektov predstavujúcich „hlavný prúd“, ako sú nemocnice. Krajiny, do ktorých sa prisťahovalectvo začalo nedávno, môžu preto získať osôh z toho, že včas začnú pracovať na uplatňovaní integrácie prisťahovalcov. Špecifické programy môžu úspešne riešiť niektoré problémy v krátkodobom výhľade, no v dlhodobom výhľade sa týmito problémami môžu zaoberať všeobecné programy.

Počty

Počty sú dôležité pri rozhodovaní, do akej miery sa majú existujúce služby zmeniť. Má sa organizácia výrazne zmeniť, aby uspokojila malú skupinu prisťahovalcov alebo utečencov s veľmi špecifickými potrebami (napríklad členov jazykovej skupiny, ktorá je veľmi malá v hostiteľskej krajine alebo v miestnej oblasti)? Možno, že namiesto toho by sa mohli rozvíjať cielené opatrenia. Tieto opatrenia by potom mohli plne reagovať na potreby skupiny namiesto uspokojenia sa s možno neuspokojivým kompromisom. Na druhej strane, ak má zmena zásadný význam pre veľký počet migrantov, mal by poskytovateľ služieb predstavujúci hlavný prúd vynaložiť značné úsilie na jej vyvolanie.

Na rozhodovanie medzi všeobecnými a cielenými opatreniami v danej situácii možno použiť rôzne kritériá. Načasovanie je dôležité takisto, ako aj počet ľudí ovplyvnených určitým opatrením. Pri zvažovaní týchto faktorov by mali osoby zúčastnené na rozhodovaní zohľadniť proporionalitu.

Vzdelávanie je jednou z hlavných oblastí integrácie a má ústrednú funkciu pri zlepšovaní životných šancí pre deti prisťahovalcov. Mnohé príklady uplatňovania integrácie prisťahovalcov možno nájsť v oblasti vzdelávania, sústredené napríklad v publikácii siete Eurydice z roku 2004 „Integrácia detí prisťahovalcov do škôl v Európe“.

Správa Eurydice zdôrazňuje, že vo francúzskej komunite v Belgicku, Nemecku, Francúzsku, Švédsku a Spojenom kráľovstve (Anglicku) od 5 % do 12 % žiakov navštevuje školy, v ktorých viac ako 40 % novoprijímaných žiakov tvoria deti prisťahovalcov. Mnohé z týchto škôl sa prispôbujú, pokiaľ ide o školské menu, spôsob oblečenia, hodiny telesnej výchovy a plávania, voľné dni v súvislosti s cirkevnými sviatkami a iné otázky každodenného života. Mnohé zamestnávajú aj právnych poradcov a/alebo osoby vykonávajúce styk školy s domovom, a používajú „interkultúrnych mediátorov“ na všeobecnejšie nadviazanie spojení medzi domovom, školou a komunitou. Školy môžu ponúkať alebo uľahčovať výučbu materského jazyka a zaradiť rozmanitosť do školských osnov tým, že budú vyučovať deti o iných kultúrach a rešpektovaní rozdielnosti. Vo Švédsku a Fínsku majú prisťahovaleckí rodičia aj zákonné právo na tlmočníka pri stretnutiach so školou.

Správa: <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/showPresentation?pubid=045EN>

Kapacita

Kapacita a kompetencie sú hlavné zretele pri rozhodovaní o tom, či používať všeobecnejšie alebo špecifickejšie opatrenia. Pôsobia ako miery kvality: sú organizácia predstavujúca hlavný prúd a jej pracovníci schopní efektívne uspokojiť potreby prisťahovalcov? Potrebujú stále rozvíjať svoju interkultúrnú kompetenciu? Majú k dispozícii čas a rozpočet, aby tak mohli urobiť, alebo majú sa namiesto toho použiť ciele opatrenia?

Projekt „Nemocnice priaznivé pre migrantov“, ktorý podporilo Generálne riaditeľstvo pre zdravie a ochranu spotrebiteľov, vypracoval „Dotazník o priaznivom postoji k migrantom“ ako hodnotiaci nástroj pre nemocnice.

Dotazník hodnotí štruktúry priaznivé pre migrantov, ako sú tlmočnicke služby, informačný materiál pre pacientov z radov migrantov, služby citlivé na kultúru (náboženstvo, jedlo), ako aj komponenty systému riadenia (kvality), aby sa umožnilo a zabezpečilo poskytovanie služieb priaznivých pre migrantov, napr. zahrnutie priaznivého správania sa voči migrantom do programových vyhlásení, zostavovania rozpočtu a programov rozvoja pracovníkov.

Internetová stránka: www.mfh-eu.net/public/home.htm

V niektorých prípadoch možno určitým skupinám ponúknuť ciele pomoc pri súčasnom zvýšení interkultúrnej kompetencie poskytovateľov služieb predstavujúcich hlavný prúd.

Projekt *Policesol* je vzdelávací program, ktorý spoločne vypracovalo Policajné oddelenie obecnej bezpečnosti v Cardiffe a Oddelenie pre voľný čas a celoživotné vzdelávanie Rady grófstva Cardiff. Projekt *Policesol* (ESOL znamená *English for Speakers of Other Languages* – angličtina pre osoby hovoriace inými jazykmi) poskytuje jazykovú podporu osobám, ktoré nie sú schopné hovoriť anglicky.

Projekt spája vyučovacie hodiny učiteľov ESOL s prednáškami obecných hliadkujúcich policajných strážnikov a probačných úradníkov. Príslušníci polície sa rozprávajú s účastníkmi o otázkach, ako je ponechanie detí samotných doma alebo v parkoch, riadenie motorových vozidiel bez vodičského oprávnenia, domáce násilie alebo rasové prenasledovanie.

Vďaka tomuto projektu si príslušníci etnických menšín vytvorili väčšiu dôveru voči polícii a tiež dostali možnosť pracovať ako dobrovoľníci alebo pomocní policajní strážnici obce. To zlepšilo etnický profil policajného zboru.

Súčasne s tým policajní strážnici podieľajúci sa na organizovaní schôdzí naznačili, že praktické skúsenosti z práce s multietnickými skupinami boli pre nich veľmi cenné. Naučili sa lepšie oceňovať ťažkosti, s ktorými sa stretávajú prisťahovalci, a zistili, že tieto skúsenosti sú efektívnejšie ako formálne „školenie o rozmanitosti“.

Internetová stránka: www.cardiff.gov.uk

Prvé vydanie Príručky k integrácii (kapitola 2) ponúklo viacero príkladov, ako rozvíjať interkultúrnú kompetenciu a súčasne sa stať „otvorenou a inkluzívnou organizáciou“ v procese. Príklady v prvom vydaní a v tomto vydaní zdôrazňujú, že poskytovanie služieb treba podporiť dobrým poznaním zákazníkov alebo klientov z radov prisťahovalcov: ich histórie osídľovania, vekového a rodového profilu, jazykových potrieb, kultúrnych a náboženských zvyklostí a akýchkoľvek prekážok, s ktorými sa stretávajú pri prístupe k službám a/alebo ich využívaní. To môže pomôcť prisťahovalcom pokiaľ ide o prístup k poskytovateľom služieb predstavujúcim hlavný prúd.

Poznatky o klientoch z radov prisťahovalcov a utečencov možno získať rôznymi spôsobmi: analyzovaním a generovaním údajov, uprednostňovaním interkultúrnej kompetencie pri výbere, vzdelávaní a hodnotení pracovníkov, zapájaním externých expertov, konzultovaním so skupinami spoločenstva alebo s jednotlivými občanmi a poučením sa z cieľných iniciatív.

1.2.3 Spájanie ľudí a inštitúcií

Uplatnenie je o ľuďoch meniacich inštitúcie, do styku s ktorými prichádzajú ako pracovníci, klienti alebo inak zainteresované subjekty. Inštitúcie, ktoré sú otvorené voči účasti a spätnej väzbe, budú schopnejšie identifikovať oblasti, v ktorých sa nedosahuje rovnaký prístup, a poskytovatelia, ktorých úlohou je poskytovať personalizované a na potreby reagujúce služby, zistia, že je ľahšie dosiahnuť zmenu postojov, ak táto prebieha spolu s úspešným uplatnením.

Naopak, ak sú poskytovatelia služieb používateľom vzdialení, dokážu len pomaly identifikovať potreby prisťahovalcov. Prisťahovalci nemusia mať o dostupných službách žiadne informácie a domnievať sa, že poskytovateľ predstavujúci hlavný prúd sa bude správať nepružne alebo konfrontačne. Môže sa stať, že k zmenám dochádza bez toho, aby o nich bola skutočne informovaná široká verejnosť.

Mimovládne organizácie môžu pôsobiť ako sprostredkovatelia a pomôcť zmeniť spôsob, akým sa poskytovatelia a používatelia služieb navzájom vnímajú. Napríklad podporné skupiny pôsobiace v rámci spoločenstva môžu mať vplyv na to, čo prisťahovalci vedia o poskytovaní služieb a o tom, čo od týchto služieb možno očakávať.

Uplatnenie má svoju stránku sociálnej spravodlivosti a účinnosti. Obidva tieto aspekty majú byť odzrkadlené v spôsobe, akým je uplatnenie definované a realizované. Inými slovami, účinná implementácia politiky má ísť ruka v ruke s dôkladnou pozornosťou venovanou otázkami rovnosti. Hoci niektoré zapojené mechanizmy sú dosť technické, uplatnenie je hlavne o „zмене srdca a mysli“ a o budovaní spoločnosti, ktorá si je vedomá rozmanitosti a dokáže na ňu pohotovo reagovať.

Obzvlášť dôležité sú postoje pracovníkov zariadení, ktoré sa zaoberajú poskytovaním služieb. Tieto musia prispôbiť svoje pracovné procesy tak, aby zohľadnili rozmanitosť. Môžu byť motivovaní, aby počúvali používateľov, revidovali svoje metódy a pracovali na svojej kompetencii?

Velká vyťaženosť pracovníkov zavše vedie k zhoršeniu vzťahov so zákazníkmi. Najmä pracovníci „prednej línie“ môžu byť menej schopní a ochotní venovať dodatočný čas klientom z radov prisťahovalcov v obdobiach vysokej zaneprázdnenosti. Federálna vláda v Belgicku zaviedla program interkultúrnej mediácie, prostredníctvom ktorého subvencuje interkultúrnych mediátorov alebo koordinátorov približne v päťdesiatich belgických nemocniciach. Program sa zakladá na službe, ktorú poskytuje dvadsať dobrovoľníckych organizácií v celej krajine.

Internetová stránka: www.cofetis.be

Politická vôľa je jednou z hnacích síl uplatnenia. Čím tesnejšie sú politické organizácie a subjekty spojené s prisťahovalcami, tým aktívnejšie budú v presadzovaní uplatnenia.

Tu možno nastoliť otázku hlasovacieho práva pre prisťahovalcov na miestnej úrovni, keďže mnohé služby sa poskytujú na miestnej úrovni. Služby často financujú obce a rozhodnutia o spôsobe ich poskytovania sa prijímajú na miestnej úrovni. Ako sa zdôrazňuje v Spoločnej hlavnej zásade č. 9, účasť prisťahovalcov na demokratických procesoch, vrátane ich zapojenia sa do volieb, volebného práva a členstva v politických stranách, podporuje integráciu a má sa podporovať všade, kde je to možné.

1.3 Mimovládne organizácie

V dynamickom vzťahu medzi všeobecnými a cieľovými službami mimovládne organizácie a poskytovatelia služieb predstavujúci hlavný prúd rozvíjajú meniace sa modely vzájomného pôsobenia. Možno ich charakterizovať komplementárnosťou alebo konkurenciou, koordináciou alebo duplikáciou, transparentnosťou alebo neefektívnosťou. Dôležité je vytvoriť spoločné záujmy a relatívnu silu, aby vznikol vzťah, v ktorom je možné rovnoprávne partnerstvo.

Mimovládne organizácie sa zvyčajne zakladajú pre konkrétny prípad alebo záujem, napríklad tam, kde sa pociťuje nedostatok vládnej politiky alebo poskytovania služieb. Často poskytujú ciele služby osobitným skupinám prisťahovalcov alebo utečencov. Takéto služby sú zavše posudzované ako krátkodobé „riešenia na pozastavenie nedostatkov“, pretože sa zvyčajne zakladajú na projektoch a závisia od časovo limitovaného financovania od darcov. Hlavným záujmom mimovládnych organizácií je však udržateľnosť. Môžu ciele činnosti viesť poskytovateľov služieb predstavujúcich hlavný prúd k uplatňovaniu nadobudnutých skúseností? Budú záujmy prisťahovalcov a utečencov začlenené do dlhodobého plánovania?

Nižšie uvedená prípadová štúdia ilustruje dôležitosť „podmienok spolupráce“ medzi mimovládnyimi organizáciami a poskytovateľmi služieb predstavujúcimi hlavný prúd. Ako možno vytvoriť organizačné mosty spôsobom, ktorý poskytuje používateľom najlepšiu službu a umožňuje organizáciám zachovať si svoju identitu?

Sociálne poradenstvo pre utečencov v Maďarsku

- Mimovládna organizácia Menedék – Maďarská asociácia pre migrantov – bola založená v roku 1995 ako občianska iniciatíva financovaná z Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR).
- V roku 1998 začala mimovládna organizácia Menedék realizovať projekt financovaný z UNHCR, ktoré cieľom bolo sprostredkovať medzi používateľmi a vládnymi alebo obecnými poskytovateľmi služieb. Počas realizácie projektu organizácia Menedék zistila, že hlavný prúd mnohé prípady nepodchytí efektívne. Preto začala sama poskytovať utečencom svoju poradenskú službu.
- Poradenská služba sa stala populárnou medzi agentúrami predstavujúcimi hlavný prúd a používatelia z radov utečencov boli na ňu odkazovaní v čoraz väčšom počte.
- V rokoch 2002 – 2003 UNHCR zrušil svoje financovanie. Organizácia Menedék sa potom neúspešne pokúsila zainteresovať na službe poskytovateľov z hlavného prúdu. Neujal sa najmä návrh, že agentúry hlavného prúdu majú samy pracovať s utečencami a prisťahovalcami, zatiaľ čo organizácia Menedék by zostala „zdrojovým centrom“.
- V roku 2005 organizácia Menedék vypracovala systém „riadenia prípadov“, v ktorom zohráva koordinačnú a sprostredkovateľskú úlohu medzi používateľmi z radov utečencov a poskytovateľmi služieb. Jedným z jej cieľov bolo dosiahnuť uznanie postavenia a odbornosti mimovládnej organizácie Menedék na politickej úrovni.

Cielené činnosti zamerané na prisťahovalcov sú hlavným zdrojom poznatkov pre organizácie predstavujúce hlavný prúd. Tvorcovia politiky majú byť proaktívni v dožadovaní sa informácií od dobrovoľných a obecných organizácií, ktoré majú priamy kontakt s konkrétnymi skupinami.

Informácie možno zhromažďovať objednávaním kvalitatívnych štúdií alebo priamymi konzultáciami so zapojenými praktikmi. Možno organizovať semináre o osvedčených postupoch pre cielené iniciatívy, na ktorých sa budú zúčastňovať subjekty vykonávajúce cielené opatrenia spolu s pracovníkmi agentúr, ktoré sa ešte nezapojili do uplatňovania integrácie prisťahovalcov. Keď sú cielené činnosti financované štátom, realizačnú organizáciu možno požiadať, aby zamerala svoje hodnotiace správy na zdieľanie skúseností. Správy môžu napríklad zahŕňať oddiel o „poučeníach pre agentúry hlavného prúdu“. Hodnotenia sa majú v tejto súvislosti považovať za študijné príležitosti. Sú ďalej diskutované v kapitole 4 tejto príručky.

Mimovládne organizácie, vrátane asociácií migrantov, sa môžu nezávisle od špecifických projektov stať „centrami odbornosti“ a využiť svoje poznatky o spoločenských tak, že sa stanú školiteľmi a poradcami pre poskytovateľov služieb predstavujúcich hlavný prúd alebo vládne orgány. Môžu tiež vypracovať materiály, ktoré sa majú používať v osnovách, ktoré subjekty predstavujúce hlavný prúd používajú pri vzdelávaní pracovníkov verejnej správy,

sociálnych pracovníkov atď. Je pravdepodobné, že dopyt po takýchto činnostiach bude rásť ďalej, pretože interkultúrne kompetencie sú čoraz väčšmi cenené.

Mimovládne organizácie môžu pôsobiť ako prostriedok na obhajovanie a presadzovanie záujmov. Zameriavaním pozornosti na špecifické aspekty integrácie prisťahovalcov pomáhajú zviditeľňovať túto problematiku. Osvedčený postup naznačuje, že vlády by mali uznať rozmanité úlohy mimovládnych organizácií, ktoré pôsobia ako nástroj na presadzovanie záujmov, poskytujú také služby, ako je tlmočenie alebo poskytovanie informácií, a sú prostriedkom umožňujúcim dialóg. Financovanie všetkých aspektov ich činností môže podporiť samostatnosť mimovládnych organizácií a byť realizáciou záväzku orgánov verejnej správy komunikovať a podporovať aktívne občianstvo, čo sú dôležité prvky v rámci integrácie prisťahovalcov.

Kapitola 1: Závery

1. Tvorcovia politiky, poskytovatelia služieb a mimovládne organizácie pôsobiace v širokom rozsahu oblastí musia kriticky posudzovať svoje vlastné činnosti. Do akej miery programy uznávajú a plánujú konkrétne potreby a podmienky prisťahovalcov a reagujú na ne? Možno prispôbiť procesy a štruktúry tak, aby sa zlepšila ich dostupnosť pre prisťahovalcov na základe rovnosti?
2. Skúsenosti ukazujú, že postupy uplatnenia sú efektívnejšie, ak sa zakladajú na koherentnom politickom odkaze, najmä na tom, že zohľadňovanie integrácie prisťahovalcov nie je „luxus“, ale iba prvok mandátu inštitúcie, keď sa jej klienti, členovia a zainteresované subjekty stávajú čoraz rozmanitejšími.
3. Poskytovatelia služieb používajú rozličné nástroje, aby zistili, či poskytované služby adekvátne obsluhujú všetky časti obyvateľstva. Jedným zo spôsobov takého hodnotenia je sledovanie samotných služieb: používajú sa spôsobom, na ktorý boli určené, alebo sa používajú nenáležite, naznačujúc, že existujú nedostatky v komunikácii alebo nesúlad medzi potrebami a ponukami?
4. Cielené služby sú citlivé na osobitné podmienky dokonca aj malých skupín. Reagujú rýchlo, hneď ako potreby vzniknú, a sú pružné, pokiaľ ide o spôsob ich realizácie. Len čo sa poskytovatelia predstavujúci hlavný prúd dozvedia o nedostatku v službe, ich úlohou je nájsť správnu rovnováhu medzi cieľným a všeobecnými službami. Jasné rozlíšenie funkcií a úloh môže pomôcť zabrániť prekryvaniu sa služieb a nedostatočnej koordinácii.
5. Poskytovatelia služieb musia na základe stáleho prílevu informácií o ich cieľovej skupine prijímať rozhodnutia o tom, či možno upravovať obvyklé organizačné procesy, politiky, postupy a štruktúry, alebo či sú potrebné doplnujúce opatrenia.
6. Na rozhodovanie medzi všeobecnými a cieľnými opatreniami v danej situácii možno použiť rôzne kritériá. Načasovanie je dôležité takisto, ako aj počet ľudí ovplyvnených určitým opatrením. Pri zvažovaní týchto faktorov by mali osoby zúčastnené na rozhodovaní zohľadniť proporcionalitu.
7. Poznatky o klientoch z radov prisťahovalcov a utečencov možno získať rôznymi spôsobmi: analýzou a generovaním údajov, kladením dôrazu na interkultúrnu kompetenciu pri výbere, vzdelávaní a hodnotení pracovníkov, zapájaním externých odborníkov, konzultáciami so skupinami prisťahovalcov alebo s jednotlivými občanmi a získavaním poznatkov z cieľných iniciatív.
8. Mimovládne organizácie môžu pôsobiť ako sprostredkovatelia a pomôcť zmeniť spôsob, akým sa poskytovatelia a používatelia služieb navzájom vnímajú. Napríklad podporné skupiny pôsobiace v rámci spoločenstva môžu mať vplyv na to, čo prisťahovalci vedia o poskytovaní služieb a o tom, čo od týchto služieb možno očakávať.

9. Obzvlášť dôležité sú postoje pracovníkov zariadení, ktoré sa zaoberajú poskytovaním služieb. Tieto musia prispôbiť svoje pracovné procesy tak, aby zohľadnili rozmanitosť. Môžu byť motivovaní, aby počúvali používateľov, revidovali svoje metódy a pracovali na svojej kompetencii?
10. Politická vôľa je jednou z hnacích síl uplatnenia. Čím tesnejšie sú politické organizácie a subjekty spojené s prisťahovalcami, tým aktívnejšie budú v presadzovaní uplatnenia.
11. Cílené činnosti zamerané na prisťahovalcov sú hlavným zdrojom poznatkov pre organizácie predstavujúce hlavný prúd. Tvorcovia politiky majú byť proaktívni v dožadovaní sa informácií od dobrovoľných a obecných organizácií, ktoré majú priamy kontakt s konkrétnymi skupinami.

Kapitola 2

Bývanie v mestskom prostredí

Bývanie je mimoriadne dôležité pre jednotlivcov, rodiny i spoločnosť a predstavuje kritický faktor pri presadzovaní integrácie. Táto kapitola opisuje postupy, ktorých cieľom je rozšíriť možnosti bývania pre prisťahovalcov zmenšením prekážok pre prístup k bývaniu a zvýšením jeho kvality. Aj keď sú takéto opatrenia väčšinou malého rozsahu a ciele, realizujú sa na pozadí širších mestských politík a štruktúr. V niektorých európskych mestách má dnes viac ako polovica obyvateľov prisťahovalecký pôvod, čo vedie k novým podmienkam rozmanitosti. Tieto mestá sú často priekopníkmi v rozvíjaní opatrení súvisiacich s obnovou miest, zmiešaným vlastníctvom a prenájmom, vrátane inštitúcií a služieb, ako aj s komunikovaním a participáciou, čo môže prispieť k lepšiemu životnému prostrediu čoraz rozmanitejšieho obyvateľstva.

Spoločná hlavná zásada č. 7 poskytuje kontext pre situovanie politík bývania v rámci integrácie prisťahovalcov. Táto zásada znie: „Časté vzájomné pôsobenie medzi prisťahovalcami a občanmi členských štátov je základným mechanizmom pre integráciu. Spoločné fóra, interkultúrny dialóg, vzdelávanie o kultúrach prisťahovalcov a utečencov a stimulovanie životných podmienok v mestskom prostredí posilňuje vzájomné pôsobenie medzi prisťahovalcami a občanmi členských štátov“.

2.1 Rozšírenie možností voľby bývania pre prisťahovalcov

Prisťahovalci, podobne ako všetci obyvatelia, rozvíjajú stratégie bývania na základe svojich potrieb a príležitostí, ktoré im ponúka prostredie. Politiky sa majú snažiť rozšíriť ich možnosti voľby tým, že zabezpečia rovnaké príležitosti na trhu s bývaním, pokiaľ ide o prístup, ako aj o kvalitu.

Prístup k bývaniu

Mnohí prisťahovalci sa stretávajú na trhu s bývaním s priamou a nepriamou diskrimináciou. Vlastníci domov vôbec nemusia byť ochotní predávať alebo prenajímať byty prisťahovalcom. Iní môžu požadovať vysoké nájomné a zálohy, môžu odmietnuť akceptovať ručiteľov alebo vyžadovať zbytočné dokumenty a odporúčania. V dôsledku sťaženého prístupu k bývaniu v súkromnom vlastníctve je medzi prisťahovalcami často vysoký dopyt po sociálnom ubytovaní na prenájom. Znevýhodnenie a diskriminácia postihujúce prisťahovalcov a menšiny v celej EÚ-15 sú zdokumentované v publikácii Európskeho strediska pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie (EUMC) s názvom *Migranti, menšiny a bývanie: vylúčenie, diskriminácia a antidiskriminácia v 15 členských štátoch Európskej únie*, ktorá sa zakladá na správach národných kontaktných miest EUMC.

Právo Spoločenstva ustanovuje, že pokiaľ ide o prístup k tovarom a službám, s osobami s dlhodobým pobytom sa má zaobchádzať rovnako ako so štátnymi príslušníkmi, a poskytuje takisto aj ochranu pred diskrimináciou na základe rasy a etnickej príslušnosti pri poskytovaní tovarov a služieb (vrátane bývania).

Právne predpisy zakazujúce diskrimináciu v oblasti poskytovania služieb, vrátane bývania, sa môžu využívať intenzívnejšie.

Uplatnenie antidiskriminačného zákona vo Francúzsku

Vec: Hamida a Audrey Brahmia, Trestný súd v Grenoble, 14. septembra 2004

V tejto veci súd uznal vinným vlastníka pôdy z rasovej diskriminácie na základe článku 2205-2 Trestného zákonníka za to, že z rasových dôvodov odmietol predaj pozemok. Po akceptovaní ponuky na predaj pozemku vlastník odmietol uskutočniť transakciu, argumentujúc tým, že sa obáva vyprovokovania problémov so susedmi, pretože kupujúci je „Arab“. Potom, čo si vyžiadal kópiu sobášneho listu kupujúceho, aby si overil jeho „dobré správanie“, a fotografie zo svadby, aby ohodnotil jeho vystupovanie, a potom ako zvýšil cenu pozemku, ktorý sa mal predajť a zmenšil jeho plochu, predsa len odmietol uskutočniť transakciu, čo odôvodnil technickými problémami a problémami súvisiacimi s majetkovým právom, ktoré bránili uskutočneniu predaja.

Trestný súd v Grenoble odsúdil vlastníka pôdy, ten sa však proti rozsudku odvolal. Odvolací súd dňa 27. októbra 2005 zvýšil verdikt na šesť mesiacov podmieneného odsúdenia spolu so zaplatením pokuty vo výške 6 000 eur a s požiadavkou, že rozsudok sa má uverejniť v oddiele nehnuteľností dvoch hlavných miestnych periodík a v najvýznamnejšom periodiku odvetvia nehnuteľností „*la Revue Bleuer*“.

Prehľad európskeho antidiskriminačného práva, č. 3, apríl 2006, s. 66

http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/aneval/legnet_en.htm

Ustanovenia týkajúce sa bývania sú zvyčajne rozptýlené vo veľkom počte zákonov a určujú, často zložitými formuláciami, aké sú práva vlastníkov domov a nájomníkov.

V kódexoch správania pre bývajúcich a ubytovaných je možné praktickou formou objasniť, čo v praxi znamenajú právne predpisy o bývaní.

Metodické pokyny pre rovnosť v bývaní môžu mať štyri všeobecné ciele:

- stanoviť normy pre dosiahnutie rovnosti a poskytnúť praktický návod, ako zabrániť protizákonnej rasovej diskriminácii a dosiahnuť rovnosť príležitostí v oblasti bývania a služieb súvisiacich s bývaním;
- pomôcť organizáciám pôsobiacim v oblasti bývania a iným subjektom, ktoré majú povinnosti v rámci ustanovení rozličných vnútroštátnych zákonov o bývaní a plánovaní, aby si uvedomili svoje povinnosti a práva;
- pomôcť právnikom a iným osobám poskytujúcim poradenstvo, v ich činnosti, a pomáhať súdom a tribunálom pri výklade právnych pojmov; a
- zabezpečiť, aby každý, kto zamýšľa začať súdne konanie, mal jasnú predstavu tak o legislatívnom, ako aj o osvedčenom postupe v oblasti bývania a služieb súvisiacich s bývaním.

Existuje široké spektrum opatrení, ktoré možno priamo a nepriamo použiť na podporu prisťahovalcov.

Praktickú pomoc možno poskytnúť vo forme odporúčaní pre vlastníkov domov, záloh alebo záruk na nájomné. V Španielsku väčšina regionálnych plánov pre prisťahovalectvo a integráciu teraz zahŕňa programy, v rámci ktorých verejná inštitúcia poskytuje vlastníkovi domu záruku, že nájomné bude zaplatené a prípadné škody budú opravené. Katalánska vláda vytvorila Sieť sociálneho bývania (*Red Bolsa de Vivienda Social*), ktorá poskytuje technické a právne záruky, komplexné poistenie a pôžičku na zálohy.

Zoznam nástrojov, ktoré boli úspešne otestované na miestnej úrovni pri poskytovaní podpory pre prisťahovalcov v procese prenájmania alebo kúpy domu, je prezentovaný v štúdiu, ktorú uskutočnil taliansky ústav CENSIS a vykonanie ktorej si objednalo ministerstvo práce a sociálnej politiky v rámci akčného programu Spoločenstva pre boj proti diskriminácii. Štúdiá zatrieduje 99 služieb a skupín do niekoľkých kategórií: informovanosť a poradenstvo; mediácia; správa majetku alebo kúpa domov; výstavba alebo obnova nehnuteľností; záručné fondy a pôžičky. Ako správna prax sa uvádzajú štyri príklady: program obnovy obvodu Stadera v Miláne, *Un tetto per tutti* v Perugii, družstvo „Nuovo Villagio“ v Padove a úrad na prenájom domov v Rimini. Talianska verejná správa a ďalšie subjekty sú zapojené do šírenia týchto postupov na vnútroštátnej a európskej úrovni.

Príklad: „Un Tetto per Tutti“

Projekt „Un Tetto per Tutti“ sa rozvinul v kraji Umbria a potom sa rozšíril do kraja Lombardia.

Budúci vlastníci, prisťahovalci i Taliani, stavajú alebo reštaurujú domy na pozemkoch, ktoré im poskytli obce. Experti a miestne asociácie koordinujú projekt a poskytujú logistickú a technickú podporu, vrátane prístupu k úveru.

Od roku 2001 sa postavilo 52 nových domov a na projekte sa podieľalo 72 rodín, z čoho polovicu tvoria prisťahovalci. Bankové pôžičky a nájomné zaplatené pracovníkmi z radov prisťahovalcov pomôže v budúcnosti urobiť projekt väčšmi sebestačným.

CENSIS, Politiky a služby bývania pre prisťahovalcov v Taliansku, anglické zhrnutie, Rím, november 2005, s. 38 – 40.

Prisťahovalci, ako aj ostatní občania s nízkymi a nepravidelnými príjmami, majú obmedzené možnosti voľby a narážajú na prekážky na trhu s bývaním. Túto situáciu zväčša sťažuje otázka právneho postavenia prisťahovalcov. Napríklad osoby s dočasným povolením k pobytu nemusia byť schopné splniť požiadavku „adekvátneho bývania“, ktorá je nevyhnutným predpokladom pre získanie právneho postavenia osoby s dlhodobým pobytom, pretože majitelia im odmietnu prenajať nehnuteľnosť, pokiaľ nemajú zaručené právo na pobyt počas celého obdobia, na ktoré sa má nájomná zmluva uzavrieť. Podobne, orgány môžu vyžadovať, aby žiadateľ o zlúčenie rodiny predložil dôkaz o ubytovaní, ktoré sa považuje za bežné pre

porovnateľnú rodinu v tom istom mieste a ktoré spĺňa všeobecné platné zdravotné a bezpečnostné normy.

Požiadavky na trvalý pobyt sa majú posudzovať na základe ich súladu s politikami bývania a ich vplyvu na postavenie prisťahovalcov na trhu s bývaním.

Kvalita bývania

Bývanie, ktoré si prisťahovalci môžu dovoliť, má zväčša veľmi nízku kvalitu. Napríklad niektoré z povojnových sídlisk, ktoré sa postavili v členských štátoch, majú poškodené vodovodné potrubia, problémy s izoláciou, zle fungujúce výťahy alebo iné problémy súvisiace s materiálmi použitými na ich výstavbu. Aj menšie nehnuteľnosti môžu byť zle udržiavané, najmä ak ich vlastníci, ktorí ich prenajímajú prisťahovalcom, nevykonávajú nevyhnutné opravy. Niektorí prisťahovalci a utečenci sú odkázaní na pochybné bývanie, ktoré môže byť v zanedbanom alebo dokonca nebezpečnom stave.

Národné a miestne orgány sa majú usilovať identifikovať závažné problémy spojené s kvalitou bývania a opierať svoje iniciatívy o vierohodné údaje o bytovej situácii prisťahovalcov. Na tento účel možno použiť prieskumy. Tieto prieskumy majú byť navrhnuté tak, aby umožnili európske porovnanie a vypracovanie európskych noriem.

Vlastníkov možno nabádať, aby zvýšili kvalitu svojich nehnuteľností a súčasne ich sprístupnili prisťahovalcom. Napríklad talianska obec Scicli (provincia Ragusa, Sicília) ponúka príspevok až do 50 % výdavkov na obnovu a opravu pre vlastníkov domov, ktorí súhlasia s prenajatím týchto nehnuteľností prisťahovalcom pri dohodnutých nízkych cenách najmenej na päť rokov. Táto investícia prináša prospech približne 15 rodinným skupinám a predstavuje pre obec investíciu vo výške 50 000 eur.

Jedným z aspektov kvality bývania je, do akej miery ponuka bývania zodpovedá potrebám prisťahovalcov. Bývanie, ktoré si prisťahovalec môže dovoliť, vo viacerých členských štátoch neberie do úvahy skutočnosť, že rodiny prisťahovalcov alebo utečencov môžu byť väčšie, ako je priemer. Napríklad vo Švédsku sa veľké byty takmer vždy nachádzajú v starých, súkromne prenajímaných budovách, ktoré sú drahé na prenájom alebo kúpu. V niektorých prípadoch tento nesúlad medzi potrebami a ponukou bývania vedie k preľudnenosti spojenej s dýchacími a inými zdravotnými problémami, ako aj so sociálnymi ťažkosťami. V Spojenom kráľovstve sa na základe údajov zo sčítania ľudu uskutočnila štúdia o „Skúsenostiach s bývaním moslimov“. Ukázala, že takmer 42 % moslimských detí žije v preľudnených príbytkoch, v porovnaní s 12 % celkového obyvateľstva.

V rámci novej výstavby sociálneho bývania sa môžu zohľadniť rozdielne potreby prisťahovalcov alebo utečencov, napríklad výstavbou rozmernejších bytov určených pre väčšie rodiny. Existujúce obytné jednotky možno aj upraviť po porade s prisťahovaleckými nájomníkmi a možno im poskytnúť doplnkové služby, ako sú spoločné práčovne, strešné záhrady alebo spoločné satelitné antény. Napríklad akciová spoločnosť Sozialbau AG vo Viedni, sídlisko,

obyvatelia ktorého sú z polovice cudzinci (zo všetkých krajín) a z polovice Rakúšan, podporuje život spoločenstva práve takýmito iniciatívami.

Bytové družstvá, ktoré sa proaktívne snažia skvalitňovať služby pre prisťahovaleckých klientov, budú úspešnejšie v uspokojovaní ich potrieb a preferencií. Bytové družstvá môžu na tento účel poskytovať svojim zamestnancom školenie alebo zamestnať pracovníkov s prisťahovaleckým pôvodom.

V Spojenom kráľovstve sa početné bytové družstvá „černošských a menšinových etník“ (BME) špecializujú na poskytovanie služieb spojených s bývaním svojim cieľovým skupinám. Napríklad bytové družstvo Ashram je najväčšie družstvo BME v kraji West Midlands. Vlastní a spravuje 727 domov, z ktorých väčšina (543) je situovaná v Birminghame. Štyridsaťdeväť percent nájomníkov združenia tvoria Ázijčania, 27 percent sú belosi, 13 percent černosi a 8 percent má zmiešaný pôvod. Družstvo definuje svoj hlavný cieľ ako uspokojenie potrieb najmä, ale nie výhradne, skupín BME.

Viac ako 20 percent bytového fondu družstva tvoria veľké rodinné byty so štyrmi alebo viac spálňami (maximálne sedem spální). Družstvo Ashram postavilo viacero špeciálne podporených obydli s cieľom uspokojiť potreby starších Ázijčanov a žien, ktoré utiekli pred domácim násilím, a realizovalo projekt mentálnej pomoci pre ázijské ženy.

Ako sa uvádza v poslednej správe revíznej komisie, 75 percent členov rady družstva Ashram a 71 percent vyšších úradníkov pochádza zo skupín BME. Celkový počet 100 pracovníkov družstva odzrkadľuje demografický profil ich spoločenstva a organizácia vedie zoznam jazykových schopností pracovníkov na uspokojenie nárokov na tlmočenie. Štyridsať percent kontrahentov družstva je tiež z organizácií BME.

Bytové družstvo Ashram s. r. o., www.ashramha.org.uk
Revízná správa o bývaní, www.audit-commission.gov.uk

2.2 Integrácia v mestskom prostredí

Mnohé európske mestá majú oblasti s koncentrovanou biedou, ktoré sú často izolované od zvyšnej časti mesta. V mnohých prípadoch v nich žije vysoký podiel prisťahovaných obyvateľov. Prisťahovalci, podobne ako aj iní obyvatelia, trpia značnou vzdialenosťou od formálneho trhu práce, absenciou zariadení súkromného sektora, ako sú obchody a banky, vysokým dopytom po verejných službách a ich nízkou kvalitou, vysokou úrovňou trestnej činnosti a antisociálneho správania, ako aj zlou povestou, ktorá charakterizuje takéto chudobné oblasti. Okrem toho, priestorová koncentrácia môže mať v širšom zmysle za následok izolovanosť prisťahovalcov od spoločnosti a poskytovanie nedostatočných možností na štúdium jazykov, najmä pre deti.

Politiky a postupy majú snahu pôsobiť proti sociálnemu vylúčeniu a segregácii, ktoré sú typické pre chudobné oblasti. Súčasne môžu posilniť pozitívne aspekty, ktoré pociťujú mnohí prisťahovaleckí obyvatelia: podpora prostredníctvom sociálnych, rodinných a etnických

sietí, možnosti, ktoré poskytuje etnický trh práce, rýchla pomoc pre nových prisťahovalcov a existencia etnických asociácií.

Nasledujúce oddiely budú obsahovať príklady regenerácie miest, zmiešaného vlastníctva a prenájmu, vrátane inštitúcií a služieb, ako aj komunikácie a participácie. Osvedčené postupy naznačujú, že hoci je fyzická infraštruktúra dôležitá, politiky majú zvyčajne aj sociálne, hospodárske a kultúrne aspekty. Obchody, kliniky, náboženské a kultúrne strediská a ďalšie inštitúcie a služby sú nevyhnutnou súčasťou fungovania mestskej oblasti. Rodové vzťahy sú dôležité pri formovaní vzájomného pôsobenia v mestskom prostredí a rodovo špecifické iniciatívy môžu mať významný vplyv.

Ciele politiky pre chudobné oblasti majú byť zlučiteľné s celomestským plánovaním a koncepcie mestskej výstavby majú privilegovať budovanie „mostov“ medzi mestskými časťami. Akákoľvek nerovnosť v poskytovaní služieb naprieč rozličnými oblasťami sa má riešiť ako prvoradá.

Regenerácia miest

Programy regenerácie sú zvyčajne zacielené na jasne vymedzené oblasti miest. Často predstavujú značnú finančnú investíciu, obnovu a modernizáciu fyzickej infraštruktúry. Takéto opatrenia môžu značne zvýšiť pohodu obyvateľov, keďže špinu, odpadky a hluk možno často pripísať na vrub architektúry. Zlepšenia na sídliskách môžu zahŕňať balkónové a terasové úpravy, ktoré zabezpečujú súkromie, elimináciu ozvien vo dvoroch a vchodoch, vonkajšie osvetlenie, priestrané zóny na uskladňovanie odpadu s častými zbermi a pravidelnými odvozmi objemných odpadkov. Nevyužitý priestor medzi budovami môžu byť zastavané a obytné oblasti, vrátane vstupných zón, ihrísk a iných poloverejných priestorov, môžu byť zreteľne označené.

Infraštruktúrne programy môžu zahŕňať aj investície do dopravných spojov, napríklad do predĺženia linky metra alebo vybudovania železničnej stanice v určitej oblasti. Prístup k mobilite je pre obyvateľov chudobných oblastí životne dôležitý a môže ich spojiť s tokom zdrojov, tovarov a služieb v meste.

Programy regenerácie miest často spôsobujú významné zmeny v životnom prostredí obyvateľstva mestského obvodu. V ideálnom prípade sa plánovanie uskutočňuje za účasti viacerých subjektov a pozornosť sa venuje zapájaniu prisťahovaleckých obyvateľov. Pracovníci bytového družstva môžu nadviazať priame vzťahy s obyvateľmi prostredníctvom osobných kontaktov na miestach, kde prebieha každodenná komunikácia, ako sú obchody s potravinami, kaviarne, detské strediská alebo miesta bohoslužieb. Väčšmi štruktúrovaná účasť často vyžaduje značné investície do prípravy a vytvárania kapacít.

FORUM Netherlands: „Sociálna olympiáda“

Iniciatíva „Sociálna olympiáda“ sa použila v oblastiach, v ktorých sa realizujú dlhodobé plány výstavby, vrátane búrania domov a núteného vystahovania ľudí. „Sociálna olympiáda“ je metóda schôdzok, ktorá bola vypracovaná s cieľom zabezpečiť, aby určité skupiny mali rovnakú úlohu v rozhodovaní.

Účastníci „Sociálnej olympiády“ sú rozdelení do piatich skupín alebo „krúžkov“: tvorcovia politiky, profesionáli (ako sú obecní pracovníci), občania s trvalým pobytom, politici a nezapojení experti (napr. vysokoškolskí učitelia alebo osoby z iného mesta/inej oblasti). Na schôdzke si každá skupina najprv utvorí stanovisko vo svojom vlastnom krúžku. Potom sú jej členovia informovaní o stanoviskách ostatných skupín a dostanú šancu zmeniť svoje stanovisko. Následne sa všetci zídu, aby sa pokúsili dosiahnuť konsenzus o prioritách pre dlhodobé plány výstavby. Táto metóda poskytuje obyvateľom, ktorí môžu byť menej skúsení vo verejných diskusiách, šancu utvoriť si stanovisko skôr, ako budú musieť „súťažiť“ s ostatnými účastníkmi. Podľa skúseností FORUM-u možnosť vstupovať do väčšmi chráneného a malého prostredia je osvedčený spôsob zvyšovania účasti niektorých skupín.

Takéto intenzívne konzultácie vyžadujú značnú prípravu, investície a musia byť riadené vysoko kvalifikovanými osobami. V mestskom plánovaní však často ide o značné sumy, čo môže spolu s množstvom ďalších zdrojov, ktoré sa nevyhnutne zapájajú, odôvodňovať vynaloženie úsilia na ich uskutočnenie, keďže konzultácie môžu prispieť k tomu, že riešenia budú primeranejšie, prijateľnejšie a v konečnom dôsledku aj efektívnejšie z hľadiska nákladov. Napríklad FORUM organizoval schôzku v rámci „Sociálnej olympiády“ v meste Arnhem (Malburgen), kde sa uskutočnila prestavba segregovaných susedstiev a kde rozpočet na sprievodné sociálne opatrenia predstavoval sumu 1 milión eur.

Internetová stránka: www.forum.nl

Zmiešané vlastníctvo a nájom

Zásada zmiešaného vlastníctva zohráva v niekoľkých členských štátoch významnú úlohu v politikách bývania. Súkromným stavebným firmám alebo vlastníkom, ktorí investujú v oblastiach, kde prevažuje sociálna bytová výstavba, možno poskytnúť daňové a iné stimuly. Nová výstavba sa môže použiť na zoskupenie rôznych druhov bývania za rozdielne ceny a s rôznymi vlastníckymi dohodami. Existujúci fond sociálnych bytov možno tiež zbúrať, aby sa postavili súkromné bytové domy. Tam, kde obydlia obývané ich vlastníkmi sú zmiešané so sociálnymi nájomnými bytmi, je správne udržať architektonické rozdiely medzi nimi na minimálnej úrovni. Taká je prax v Helsinkách, kde sa zásada zmiešania používa v plánovaní obytných areálov už od šesťdesiatych rokov minulého storočia.

V Spojenom kráľovstve môžu orgány územného plánovania na základe oddielu 106 zákona o plánovaní miest a vidieka z roku 1990 od stavebných firiem požadovať, aby prispeli k výstavbe cenovo dostupných bytov alebo iných verejných zariadení, ako sú školy alebo parky, odzrkadľujúc širší vplyv rozvoja novej súkromnej bytovej výstavby. To viedlo k novej bytovej výstavbe, ktorá zahŕňa tak bývanie s trhovou cenou, ako aj cenovo dostupné bývanie.

Existuje niekoľko faktov svedčiacich o tom, že súkromné bývanie v zmiešaných mestských oblastiach je prítlačivé pre prisťahovalcov patriacich k strednej triede, keďže je zvyčajne cenovo dostupnejšie ako bývanie v iných oblastiach a umožňuje im zostať bližšie k ich rodinám. Takéto spoločenstvá zmiešaného vlastníctva tým, že ponúkajú široké možnosti voľby bývania počas životného cyklu, môžu prispieť k rozšíreniu možností voľby bývania pre prisťahovalcov.

Ďalší druh politiky zmiešavania sa týka zloženia nájomníkov vo verejných nájomných bytoch. Miera, v akej obce (alebo iné subjekty verejnej správy) môžu ovplyvniť tieto procesy, závisí od riadiacich a vlastníckych štruktúr. Stimuly môžu byť prospešné: napríklad v Hamburgu sa poskytujú dotácie na nájomné študentom, ktorí sa sťahujú do oblasti obývanej hlavne prisťahovalcami. Pri opatreniach zameraných na dosiahnutie zmiešanej štruktúry obyvateľov v sociálnom bývaní sa musí postupovať opatrne, aby sa zabránilo diskriminácii. Napríklad zámer zabrániť koncentrácii prisťahovalcov môže viesť bytové združenia k používaniu pôvodu uchádzačov ako jedného z výberových kritérií.

Keďže otázky bývania priamo vplyvajú na osobný život jednotlivcov a rodín, zásahy v tejto oblasti musia byť obzvlášť opatrné, aby sa rešpektovalo súkromie, konzultovalo sa s osobami, ktorých sa to týka, a zabránilo sa diskriminácii.

Inkluzívne inštitúcie a služby

Mnohé postupy, ktorých cieľom je presadzovať integráciu v oblastiach s vysokou koncentráciou prisťahovalcov, sa zameriavajú na dostupnosť a reakčné schopnosti miestnych inštitúcií a služieb. Najmä v mestách s vysokým percentuálnym zastúpením prisťahovalcov subjekty verejnej správy často postupujú tak, že majú v jednotlivých mestských častiach svoje zastúpenia, ktoré kombinujú rôzne funkcie na jednom mieste. Takéto postupy približujú obecné služby k občanom a umožňujú orgánom verejnej správy priamo riešiť problémy hneď ako vzniknú.

V mnohých rozmanitých obvodoch sa školy stali komunitnými inštitúciami s mnohonásobnými väzbami na iné miestne subjekty verejného, súkromného alebo mimovládneho sektora. Charitatívne alebo mimovládne organizácie môžu ponúkať večerné štúdiá v priestoroch škôl, vrátane zariadení starostlivosti o deti. Združenia miestnych obyvateľov alebo kluby migrantov môžu podobne využívať školy ako miesta pre schôdzky. Orgány miestnej správy môžu byť bližšie k občanom, keď použijú školy ako miesta pre kontakty s obyvateľmi. Možno zapojiť aj miestne podniky, napríklad tým, že žiaci dostanú možnosť navštíviť ich v rámci aktivít, ktoré sú zamerané na prípravu k povolaniu.

Škola Karlschule v nemeckom meste Hamm je intenzívne zapojená do života blízkeho okolia. Napríklad žiaci pomáhajú pri obnove miestneho ihriska a školský športový klub usporadúva diskotéky pre miestnu mládež. Škola sa zúčastňuje aj na prehliadkach v súvislosti s oslavami 750. výročia mestského obvodu. V učebni domácich prác sa konajú kurzy šitia pre turecké ženy. V škole sú aktívni aj externí partneri: napríklad projektoví manažéri z organizácie sociálnej starostlivosti *Arbeiterwohlfahrt* poskytujú poradenstvo pre voľbu povolania, organizácia *Caritas* prevádzkuje starostlivosť o deti po vyučovacích hodinách v škole Karlschule, a miestny záhradkársky úrad pomáha pri zazeleňovaní strechy školy.

Internetová stránka: www.karlschule.schulnetz.hamm.de/

Škola Karlschule je jedným z príkladov správneho postupu v publikácii nadácie Schader s názvom „Prisťahovalci v meste“, ktorá je súčasťou širšieho projektu skúmajúceho sociálno-priestorovú integráciu prisťahovalcov v Nemecku. Projekt financuje ministerstvo školstva a výskumu a realizuje sa od januára 2004 do augusta 2006. Ďalšími partnermi sú Nemecké združenie miest (DST), Nemecká hlavná federácia združení pre bytovú výstavbu a nehnuteľností (GdW), Nemecký ústav urbanistiky (Difu) a Ústav bytovej výstavby, nehnuteľností, mestského a regionálneho rozvoja pri Rúrskej univerzite v Bochumi (InWIS).

Zbierka osvedčených postupov „Prisťahovalci v meste“ skúmala celkovo 232 projektov a vypracovala 136 rozsiahlych opisov projektov. Dvadsaťosem z týchto 136 projektov bolo označených ako správne postupy.

Zbierka opisuje „typy projektov“ kvôli mnohým podobnostiam medzi iniciatívami. Napríklad mnohé projekty sa zaoberajú tým, že zriaďujú miesta na stretávanie s nízkymi prístupovými prekážkami, odkazujú obyvateľov na príslušné služby alebo poskytujú priestor pre miestne združenia.

Internetová stránka: www.schader-stiftung.de/docs/immigrants_in_the_city.pdf

Školy v jednotlivých mestských častiach možno použiť ako miesta na integráciu a vzdelávanie pre celú mestskú časť – vrátane dospelých.

Verejné knižnice sa takisto môžu stať kontaktným miestom spoločenstva ponúkaním doplnkových aktivít a programov.

V rámci programu URBAN dve verejné knižnice v dánskom meste Aarhus ponúkli kurzy informačných technológií (IT) zacielené na obyvateľov žijúcich v ich okolí, ktorí nemajú prístup k domácejmu počítaču. Osobitne boli zamerané na ženy spomedzi migrantov a iné skupiny, ktoré nemajú čas alebo prostriedky na získanie základných vedomostí o IT.

Osemnásťmesačný program, ktorý sa začal v máji 2003, ponúkol zaškolenie do práce s osobným počítačom a úvod k internetu, ale vyškolil aj vybraných účastníkov ako „sprievodcov IT“ schopných učiť iných. V júni 2004 vzniklo Združenie sprievodcov IT. Popri samotných zručnostiach IT projekt priniesol obyvateľom aj rozšírené príležitosti pre účasť.

Internetová stránka: www.urbanbydel.dk

Subjekty miestnej správy môžu doplniť rozsiahle aktivity jednotlivých organizácií a zohrať určitú úlohu pri spájaní prisťahovalcov s miestnymi skupinami a združeniami.

Nemecké mesto Münster pomáha etnickým nemeckým rodinám (*Aussiedler*) nájsť si ubytovanie potom, čo opustia hromadné prijímacie stredisko, a podporuje ich pri integrácii do života spoločnosti v ich novom prostredí.

Rodiny sa najprv stretávajú s kontaktnými pracovníkmi miestnych orgánov. Spoločne zostavujú individuálne profily na základe vzdelania a povolania, aktivít spoločnosti pred migráciou, poznania miestnych zariadení, odborných a sociálnych zámerov a záujmov. Na základe týchto profilov sa vypracuje zoznam relevantných miestnych inštitúcií a organizácií, ktoré sa majú kontaktovať. Patria medzi ne športové kluby, cirkevné obce, kluby mládeže atď. Prisťahovalci uzatvárajú s orgánom miestnej správy integračnú zmluvu a zaväzujú sa, že sa budú zúčastňovať dvojtyždňových stretnutí s kontaktnými pracovníkmi. Frekvencia týchto stretnutí bola v skutočnosti vyššia, najmä v počiatočnom období.

V priebehu roku 2004 orgány miestnej správy pomohli 21 rodinám nájsť si ubytovanie. Nedávny vývoj ukázal, že skupina prisťahovalcov zapojená do tohto projektu bola po takmer dvoch rokoch takmer 2,5-krát aktívnejšia na trhu práce ako kontrolná skupina. Ukázalo sa, že aj jednotlivci v skupine projektu boli väčšmi zapojení do procesu integrácie a menej si želali vrátiť sa. Mesto Münster teraz zvažuje rozšírenie projektu na iné (rôznorodejšie) skupiny migrantov.

Táto iniciatíva je súčasťou projektu Interreg – IIIa, v rámci ktorého Münster spolupracuje s mestami Enschede a Twente v Holandsku. Holandskí a nemeckí partneri na projekte rozpracúvajú svoje programy súbežne a nepretržite si vymieňajú skúsenosti.

Internetová stránka: www.muenster.de/stadt/zuwanderung/interreg.html

Komunikovanie a participácia

Častý kontakt medzi prisťahovalcami a obyvateľmi členských štátov je základným mechanizmom integrácie. Mnohé miestne postupy majú za cieľ dosiahnuť, aby tento kontakt bol plodnejší a menej konfliktný rozvíjaním pocitu príslušnosti k blízkemu okoliu a zmenou vnímania tak vnútri, ako aj mimo chudobných prostredí. V európskych obciach a mestách sa realizujú menšie alebo väčšie projekty zamerané na stimuláciu komunikácie a odstránenie napätí. Možno napríklad ponúknuť mediáciu medzi nájomníkmi z radov migrantov a ostatných obyvateľov o otázkach, ako je opotrebovanie budov, násilie a hrozba násillia. Obyvatel'ov, vrátane mládeže, je možné takisto školiť v metódach riešenia konfliktov.

Projekt „Escolhas“ o integrácii druhej a tretej generácie mládeže vznikol v Portugalsku ako reakcia na prípady násilia v päťdesiatich problémových štvrtiach, vrátane lúpeží, do ktorých boli zapojení mnohí migranti druhej a tretej generácie.

Po prehodnotení v roku 2003 sa zameranie projektu zmenilo z potláčania násilia na inklúziu a projekt sa začal zaoberať otázkami ako je pocit príslušnosti, dôsledky zákona o štátnej príslušnosti a oceňovanie kultúry rodiny/pôvodu. Cieľová skupina je teraz mládež vo veku od 6 do 19 rokov s možnosťou zahrnúť mladých ľudí až do veku 24 rokov. Projekty nemusia byť zamerané na migrantov, ale všetci vedúci projektov sú školení v interkulturalite prostredníctvom kurzu v rámci elektronického vzdelávania. Tento kurz vznikol s cieľom vytvoriť spoločenstvo praxe a pripraviť vedúcich projektov v spoločenstvách, v ktorých sa ešte prísťahovalci nevyskytujú, ale kde sa môžu objaviť v budúcnosti.

Na predloženie návrhu projektu je potrebné, aby spolupracovali najmenej traja partneri, vrátane škôl a iných organizácií. V druhej fáze tohto programu bolo podaných 500 prihlášok, z ktorých 80 bolo vybraných na pridelenie financovania vo výške okolo 60 000 eur ročne. Projekt sa bude realizovať do roku 2009.

Mesto Rotterdam sa snaží upevniť väzby Rotterdamčanov navzájom medzi sebou i s mestom pomocou rozličných iniciatív.

- Projekt „Mixer aan de Maas“ spája nových a starých obyvateľov mesta a podporuje ich spoločné aktivity. Projektový tím dáva partnerom návrhy na možné aktivity a uhrádza menšie výdavky.
- Akčný plán „Islam a integrácia“, ktorý vypracovala kancelária projektu Sociálna integrácia, je proces, do ktorého sa od októbra 2004 zapojilo už okolo 8 000 osôb. Akčný plán „Islam a integrácia“ sa rozvinul cez stretnutia expertov, sériu „interných“ diskusií medzi moslimami (hlavne Turkami, Maročanmi a Somálčanmi) v Rotterdame, informačné stretnutia o islame zamerané na všetkých Rotterdamčanov, a 9 verejných diskusií otvorených pre všetkých. Témy týchto diskusií sa zakladali na interných diskusiách a stretnutiach expertov a zahŕňali:
 - dualita „my a oni“ z pohľadu moslimov a ostatných obyvateľov,
 - hodnoty a normy v právnom štáte a v islame,
 - postavenie žien/rovnosť pohlaví/homosexualita,
 - islam ako nové náboženstvo v Rotterdame/Cirkev a štát,
 - vzdelávanie a hospodárska situácia,
 - bezpečnosť a teror.

Tieto diskusie poskytli základné prvky rotterdamskej „sociálnej charty“, ktorej koncept teraz vypracúvajú úradníci miestnej správy. Budú sa organizovať diskusie na úrovni jednotlivých štvrtí, a to s moslimskými a nemoslimskými občanmi Rotterdamu, s cieľom získať podporu pre chartu.

- Projekt *Mensenbieb* („knižnica ľudí“) vznikol s cieľom stimulovať kontakt medzi rôznymi skupinami ľudí a podnietiť ich k tomu, aby sa rozprávali o svojich predsudkoch. Skupina dobrovoľníkov s rôznym kultúrnym a etnickým pôvodom sa stretáva, aby bola „požičaná“ ľuďom, ktorí o to majú záujem. Stretnutia sa môžu konať v rozmanitých prostrediach: v pojazdnej knižnici, v kaviarni, škole atď., v závislosti od konkrétnej cieľovej skupiny. Pomocou tabúľ a nálepiek, na ktorých sú uvedené predsudky ako „cudzinci sa nechcú integrovať“ a „moslimovia sú extrémisti“, je široká verejnosť nabádaná, aby začala viesť dialóg o predsudkoch, stretla sa s rôznymi dobrovoľníkmi a preverila si ich názory. Počas piatich festivalov sa napočítalo viac ako 1 000 návštevníkov tejto „knižnice“. Projekt sa realizoval tvorivým a nákladovo efektívnym spôsobom, čo vyústilo do širokého záujmu médií a šírenia tejto myšlienky.

Internetová stránka: www.mensenbieb.nl

Niektoré projekty osobitne skúmajú sociálnu interakciu, ku ktorej dochádza na verejných priestranstvách, ako sú ulice, námestia a parky. Pristáhovalci v európskych mestách často revitalizujú verejné priestranstvá, ako sú napríklad parky, ale ich spôsob využívania týchto priestranstiev môže byť takisto vnímaný aj ako „iný“. Miestna správa vo Viedni reagovala odbornou prípravou a financovaním osôb spomedzi migrantov, ktoré sú ako „dozor nad grilovaním“ prítomné v parkoch každú nedeľu a počas štátnych sviatkov, aby pomáhali s komunikáciou medzi návštevníkmi z radov migrantov a inými obyvateľmi.

Spoločné aktivity môžu podporiť kontakt medzi obyvateľmi a pomôcť im v budovaní pocitu „stotožnenia“ sa so svojou štvrťou. Napríklad na sídliskách alebo v husto obývaných štvrtiach možno vytvoriť priestor pre „integračné záhrady“, kde môžu obyvatelia spoločne pracovať na úprave pozemkov a starať sa o rastliny.

Účasť v združeniach a podporných skupinách môže prispieť k posilneniu postavenia prisťahovaleckých obyvateľov. Napríklad združenia nájomníkov sa zvyčajne zaoberajú otázkami rekonštrukcie a spoločnými pravidlami. Sú otvorené pre všetkých obyvateľov za malý poplatok. Existujúce obecné inštitúcie, ako sú školy, môžu slúžiť aj ako kontaktné miesta pre svojpomocné organizovanie spoločenstva.

Škola Nytorpsskolan v predmestí Göteborgu Hammarkullen má 450 žiakov vo veku od 6 do 16 rokov. Pre väčšinu z nich nie je švédsky jazyk ich materským jazykom. Nepokojné a chaotické prostredie v triedach inšpirovalo niektorých rodičov, aby sa vo väčšej miere venovali škole. Po jednoročnej prípravnej fáze sa okresná rada v roku 2001 rozhodla, že škola Nytorpsskolan by si mohla zriadiť „rodičovskú radu“ – školskú radu, v ktorej väčšinu tvoria rodičia.

Rada má formálnu zodpovednosť za rozhodnutia týkajúce sa švédskeho jazyka ako druhého jazyka, vyučovania materského jazyka, vytvárania dobrého pracovného prostredia pre žiakov, foriem spolupráce medzi domovom a školou a za ďalšie otázky. Rada však nemá právo rozhodovať o personálnych alebo finančných otázkach.

Rodičovská rada mala na školu veľký vplyv. Rodičia boli schopní vplývať na dianie v škole a rodičovská rada dobre spolupracuje so žiackou radou, ktorá je tiež aktívna. Niektorí rodičia cítia, že ich účasť im umožnila zvýšiť svoju úctu v očiach ich detí, pretože majú lepšie vedomosti o švédskej škole a môžu mať na ňu vplyv. Na druhej strane skutočnosť, že finančné otázky sú mimo kompetencií rady, sa považuje za významné obmedzenie.

Tento projekt je súčasťou programu URBACT. Na seminári URBACT na tému „Mestá, prisťahovalci a etnické menšiny“, ktorý sa konal v októbri 2005 v Palerme bolo zastúpených 16 európskych miest a 13 projektov URBACT.

Internetová stránka: www.urbact.org, <http://hem.passagen.se/nytorpskolan>

Skúsenosti ukazujú, že prisťahovalci sú väčšmi náchylní zapájať sa ako členovia nejakej skupiny (napr. skupiny rodičov), než jednotlivci. Skupiny zakladajúce sa na etnickom pôvode môžu tiež uľahčiť zapájanie a tak zvyšovať sebadôveru jednotlivcov tým, že im poskytujú príležitosť diskutovať o otázkach so seberovnými a dospieť ku konsenzu.

Keďže vysoké pomerné zastúpenie prisťahovalcov alebo utečencov v blízkom susedstve často vytvára „kritickú masu“ potrebnú na založenie etnického združenia, priestorová koncentrácia môže mať završujúci vplyv na účasť a angažovanosť najmä žien z radov migrantov.

2.3 Výmena osvedčených postupov v oblasti bývania

Pretože je tak mnoho miestnych postupov v oblasti bývania a integrácie v mestách, je obzvlášť dôležité zaviesť mechanizmy na výmenu miestnych skúseností a nápadov.

Národní tvorcovia politiky, úradníci orgánov miestnej správy a iné zainteresované subjekty zo všetkých sektorov spoločnosti môžu ťažiť z poznatkov o týchto otázkach obsiahnutých v zbierkach osvedčených postupov, výskumných programoch alebo formalizovaných sieťach.

Príručky môžu byť obzvlášť prospešné tam, kde skúsenosti s rozmanitosťou v miestnej oblasti sú relatívne nedávne, alebo kde integrácia zatiaľ ešte nebola prioritou.

V Estónsku Nadácia pre integráciu cudzincov iniciovala v roku 2003 projekt na zvýšenie administratívnej kapacity orgánov miestnej správy, aby dokázali riešiť otázky integrácie na miestnej úrovni. Tento projekt reagoval na situáciu, keď málo orgánov miestnej správy malo dlhodobé plány činnosti súvisiace s integráciou. Nadácia zostavila príručku pre miestnych štátnych zamestnancov, s ktorými sa v rámci výskumu robili aj rozhovory.

Orgány miestnej správy boli rozdelené do troch podskupín:

- a) s pomerným zastúpením cudzincov vyšším ako priemer;
- b) s pomerným zastúpením cudzincov nižším ako priemer, ale presahujúcim 5 %, a
- c) s pomerným zastúpením cudzincov nižším ako 5 %.

Príručka obsahovala príklady postupov od rôznych miestnych orgánov, ako aj z iných krajín, menovite z Litvy, Švédska, Dánska, Talianska a Nemecka.

Odborné poznatky možno zhromaždiť aj v špecializovaných organizáciách, ktoré môžu podľa potreby radiť miestnym subjektom.

Široká iniciatíva v oblasti sociálnej kohézie v Holandsku zahŕňa orientáciu na mestskú politiku a integráciu.

V tejto súvislosti organizácia FORUM dostáva od vlády finančné prostriedky na prevádzku „Sekcie služieb pre miestnu integračnú politiku“. Táto sekcia služieb pomáha pracovníkom orgánov miestnej správy pri vypracúvaní a uplatňovaní integračnej politiky. Experti poskytujú rady o špecifických problémoch vznikajúcich na miestnej úrovni. Súčasne interaktívna internetová stránka poskytuje platformu pre pracovníkov orgánov miestnej správy, v rámci ktorej môžu diskutovať o problémoch, s ktorými sa pri svojej práci stretávajú.

Siete poskytujú príležitosť na kontinuálnu výmenu osvedčených postupov. Na európskej úrovni zabezpečujú aj efektívnu väzbu medzi miestnymi skúsenosťami a mechanizmami politiky Európskej únie, ako je proces sociálnej inklúzie a iné programy politiky alebo financovania.

Viacero sietí zameriava svoju pozornosť na spojenie medzi integráciou a bývaním prisťahovalcov. Medzi ich členov patria okrem iných napríklad regióny (ERLAI); regióny a obce (CEMR); obce, miestne verejné orgány a mimovládne organizácie (*Quartiers en Crise*); veľké mestské sídla (Eurocities) alebo organizácie sociálneho bývania (CECODHAS).

CECODHAS a Eurocities v rokoch 2004 – 2006 spoločne usporiadali tri semináre o integrácii a bývaní. Hostiteľmi seminárov boli postupne mestá Amsterdam, Štokholm a Aarhus. Napríklad štokholmský seminár v apríli 2005 skúmal „Integráciu prostredníctvom skvalitneného bývania a posilňovania postavenia“ a zhromaždil účastníkov z organizácií sociálneho bývania, ako aj orgánov miestnej správy a zainteresovaných subjektov.

Internetová stránka: www.eurocities.org, www.cecodhas.org

Kapitola 2: Závery

1. Pristáhovalci, podobne ako všetci obyvatelia, rozvíjajú stratégie bývania na základe svojich potrieb a príležitostí, ktoré im ponúka prostredie. Politiky sa majú snažiť rozšíriť ich možnosti voľby tým, že zabezpečia rovnaké príležitosti na trhu s bývaním, pokiaľ ide o prístup, ako aj o kvalitu.
2. Právne predpisy zakazujúce diskrimináciu v oblasti poskytovania služieb, vrátane bývania, sa môžu využívať intenzívnejšie.
3. V kódexoch správania pre bývajúcich a ubytovaných je možné praktickou formou objasniť, čo v praxi znamenajú právne predpisy o bývaní.
4. Požiadavky na trvalý pobyt sa majú posudzovať na základe ich súladu s politikami bývania a ich vplyvu na postavenie pristáhovalcov na trhu s bývaním.
5. Národné a miestne orgány sa majú usilovať identifikovať závažné problémy spojené s kvalitou bývania a opierať svoje iniciatívy o vierohodné údaje o bytovej situácii pristáhovalcov. Na tento účel možno použiť prieskumy. Tieto prieskumy majú byť navrhnuté tak, aby umožnili európske porovnanie a vypracovanie európskych noriem.
6. Bytové družstvá, ktoré sa proaktívne snažia skvalitňovať služby pre pristáhovalcových klientov, budú úspešnejšie v uspokojovaní ich potrieb a preferencií. Bytové družstvá môžu na tento účel poskytovať svojim zamestnancom školenie alebo zamestnať pracovníkov s pristáhovalcovým pôvodom.
7. Politiky a postupy majú snahu pôsobiť proti sociálnemu vylúčeniu a segregácii, ktoré sú typické pre chudobné oblasti. Súčasne môžu posilniť pozitívne aspekty, ktoré pociťujú mnohí pristáhovalcoví obyvatelia: podpora prostredníctvom sociálnych, rodinných a etnických sietí, možnosti, ktoré poskytuje etnický trh práce, rýchla pomoc pre nových pristáhovalcov a existencia etnických asociácií.
8. Ciele politiky pre chudobné oblasti majú byť zlučiteľné s celomestským plánovaním a koncepcie mestskej výstavby majú privilegovať budovanie „mostov“ medzi mestskými časťami. Akákoľvek nerovnosť v poskytovaní služieb naprieč rozličnými oblasťami sa má riešiť ako prvoradá.
9. Keďže otázky bývania priamo vplývajú na osobný život jednotlivcov a rodín, zásahy v tejto oblasti musia byť obzvlášť opatrné, aby sa rešpektovalo súkromie, konzultovalo sa s osobami, ktorých sa to týka, a zabránilo sa diskriminácii.
10. Školy v jednotlivých mestských častiach možno použiť ako miesta na integráciu a vzdelávanie pre celú mestskú časť – vrátane dospelých.
11. Skúsenosti ukazujú, že pristáhovalci sú väčšmi náchylní zapájať sa ako členovia nejakej skupiny (napr. skupiny rodičov), než jednotlivo. Skupiny zakladajúce sa na etnickom

pôvode môžu tiež uľahčiť zapájanie a tak zvyšovať sebadôveru jednotlivcov tým, že im poskytujú príležitosť diskutovať o otázkach so seberovnými a dospieť ku konsenzu.

12. Pretože je tak mnoho miestnych postupov v oblasti bývania a integrácie v mestách, je obzvlášť dôležité zaviesť mechanizmy na výmenu miestnych skúseností a nápadov.

Kapitola 3

Hospodárska integrácia

Táto kapitola je venovaná otázkam hospodárskej integrácie prisťahovalcov, pričom zahŕňa tak ich zamestnávanie, ako aj samostatnú zárobkovú činnosť. Najprv skúma ich prijímanie a zvažuje, ako môžu modely integrácie podporiť súlad medzi ponukou a dopytom na trhu práce. Ďalej sa zaoberá hodnotením a nadobúdaním zručností prostredníctvom uplatňovania sa prisťahovalcov na trhu práce, odvolávajúc sa na formálne kvalifikácie, iné pracovné zručnosti a jazykové znalosti, ako aj poznanie pracovného života a procesu hľadania práce. Kapitola ďalej skúma, ako môžu stratégie antidiskriminácie a rozmanitosti podporiť rovnosť na pracovisku, stimulovať udržanie práce a postup v zamestnaní a vytvárať ovzdušie, v ktorom sa cení rozmanitosť. Nakoniec, táto kapitola opisuje spôsoby podporenia etnických podnikateľov radami, zjednodušeným prístupom k finančným službám alebo ich zapojením do dodávateľských sietí.

Táto kapitola vychádza predovšetkým zo spoločného základného princípu č. 3, ktorý zdôrazňuje, že „zamestnanosť je kľúčová pre proces integrácie a je základom pre účasť prisťahovalcov, teda toho, čím môžu prisťahovalci prispieť hostiteľskej spoločnosti a pre zviditeľnenie takejto účasti“. Spoločný základný princíp č. 5 o vzdelávaní, č. 6 o prístupe k inštitúciám, tovarom a službám, a č. 9 o účasti takisto určuje rámec pre diskusiu o hospodárskej integrácii.

Vlády európskych krajín zhodne označujú integráciu prisťahovalcov na trhu práce za jednu zo svojich základných priorít v oblasti integrácie. Prisťahovalci, a to najmä mladí prisťahovalci a ženy, majú totiž v mnohých krajinách nepriaznivé výsledky, pokiaľ ide o mieru zamestnanosti, mieru nezamestnanosti, mzdy, alebo zamestnanie zodpovedajúce kvalifikácii. Prisťahovalci takisto tvoria súčasť pracovnej sily, pomocou ktorej sa Európska únia a jej členské štáty snažia dosiahnuť lisabonské ciele. Pristáhovalectvo a integrácia prisťahovalcov majú svoje miesto v agende pre rast a zamestnanosť nielen preto, že predstavujú osobitné výzvy v súvislosti s vytýčenými cieľmi, ale aj z toho dôvodu, že môžu prispieť k ich dosiahnutiu.

3.1 Od prijímania po integráciu na trhu práce: vytvorenie súladu medzi ponukou a dopytom

Pravidlá týkajúce sa prijatia možno považovať za štartovacie body integrácie, čo stanovuje mimoriadne dôležité podmienky pre proces integrácie.

V 25 členských štátoch sa v súčasnosti uplatňujú rôzne pravidlá prijímania. Viaceré krajiny venujú zvýšenú pozornosť hospodárskej integrácii, pričom používajú kombináciu rôznych modelov výberu:

- model „ľudského kapitálu“, v rámci ktorého sa perspektívni prisťahovalci hodnotia na základe kritérií, ktoré vlády považujú za dobré ukazovatele dlhodobého hospodárskeho úspechu,

- „zamestnávateľom riadený“ model, ktorý sleduje skôr aktuálne než perspektívne príležitosti na zamestnanie a ktorý podľa potrieb zamestnávateľov hľadá medzi uchádzačmi o zamestnanie z radov prisťahovalcov osoby spĺňajúce príslušné podmienky,
- model „deficitu“, v rámci ktorého sa určia oblasti alebo profesie, v prípade ktorých môže zamestnávateľ pri nábore pracovných síl siahnuť po ľudských zdrojoch, ktoré sú k dispozícii na celosvetovom trhu pracovných síl.

Ministerstvo práce a sociálnych vecí Českej republiky realizuje riadený migračný program „Aktívny výber zahraničných pracovníkov“. O zamestnanie sa môžu uchádzať občania Bulharska, Chorvátska, Kazachstanu, Bieloruska, Moldavska, Srbska a Čiernej Hory, Kanady a Ukrajiny. Do úvahy prichádzajú aj zahraniční absolventi českých vysokých škôl a stredných škôl.

Žiadatelia musia preukázať, že už dostali vízum na viac ako 90 dní na účel zamestnania. Vyberajú sa pomocou bodového systému na základe siedmich kritérií: zamestnanie, pracovná prax, vzdelanie, vek, skúsenosti zo života v Českej republike, jazykové schopnosti a rodinní príslušníci. Po 2,5 roku môžu požiadať o povolenie k trvalému pobytu.

Kvóta pre program sa zvýšila z 300 (2003 – 2004) na 700 (2004 – 2005) a neskôr na 1 000 osôb (2005 – 2006). Horná hranica kvóty však zatiaľ nebola dosiahnutá.

Skúsenosti viacerých krajín naznačujú, že včasné zamestnanie výrazne zvyšuje dlhodobú úspešnosť prisťahovalcov na trhu práce. V záujme vytvorenia súladu medzi dopytom po pracovných príležitostiach zo strany prisťahovalcov a ponukou zamestnania zo strany potenciálnych zamestnávateľov v rámci procesu hospodárskej migrácie členské štáty využívajú široké spektrum opatrení, vrátane predbežného výberu v krajinách pôvodu alebo udeľovanie víz pre uchádzačov o zamestnanie.

Španielsky program riadenej migrácie sa zakladá na zisťovaní deficitu pracovných síl prostredníctvom uskutočňovania konzultácií s odborovými organizáciami, organizáciami zamestnávateľov a regionálnymi orgánmi. Ústredná vláda okamžite po schválení zoznamu voľných pracovných miest poskytne tento zoznam krajinám, s ktorými Španielsko uzavrelo osobitné dohody o migrácii: Ekvádoru, Kolumbii, Dominikánskej republike, Maroku, Poľsku, Rumunsku a Bulharsku.

Pracovné úrady týchto krajín vykonávajú predbežný výber možných uchádzačov o ponúkané pracovné príležitosti. Konečný výber urobí dvojstranná komisia za účasti zamestnávateľov. Pracovníci dostanú vízum, pracovné povolenie na jeden rok a povolenie k pobytu. Jeho obnovenie je možné na základe dôkazu, že jeho držiteľ skutočne pracoval najmenej šesť mesiacov v sektore a regióne, pre ktorý bolo povolenie vydané.

Priamy kontakt medzi uchádzačmi o zamestnanie a zamestnávateľmi je cenný a niekedy nenahraditeľný. Zatiaľ čo veľké spoločnosti majú prostriedky na nábor pracovníkov zo zahraničia, malé a stredné podniky alebo jednotlivci snažia sa zamestnať prisťahovalcov (napr.

ako údržbárov) majú len zriedka takúto možnosť. Ku kontaktu tak často dochádza len preto, lebo prisťahovalci sa už v krajine zdržiavajú, a to nelegálne, alebo sa kontakt uskutoční na základe odporúčaní rodinných príslušníkov alebo členov komunity. Víza pre uchádzačov o zamestnanie by mohli pomôcť zabrániť nelegálnej práci.

V rámci programu riadenej migrácie Španielsko udeľuje víza pre uchádzačov o zamestnanie na tri mesiace, počas ktorých si daná osoba môže hľadať prácu v sektore a regióne, ktoré jej boli pridelené. Ak sa držiteľovi víza podarí nájsť si prácu, vízum sa premení na jednoročné pracovné povolenie a povolenie k pobytu. Až 98 % prichádzajúcich si nájde zamestnanie v sektore, pre ktorý im bolo udelené vízum pre uchádzačov o prácu.

Napriek významu programov riadenej migrácie treba poznamenať, že vstupný kanál migranta nemusí nevyhnutne svedčiť o jeho potenciáli v rámci uplatnenia na trhu práce. Aj iní ako ekonomickí prisťahovalci by mali dostať povolenie k pobytu a pracovné povolenie, ktoré im umožní nájsť si prácu zodpovedajúcu ich motivácii a kvalifikácii. Povolenia, ktoré poskytujú väčšiu istotu pokiaľ ide o pobyt, stimulujú prisťahovalcov investovať intenzívnejšie do svojej vlastnej integrácie do spoločnosti a pracovného života. Aj zamestnávateľia majú tendenciu byť otvorenější pre najímanie osôb s dlhodobými povoleniami. Obmedzenia pre prístup na trh práce sa majú celkove minimalizovať, majúc na zreteli, že trh práce je pre prisťahovalcov jednou z hlavných ciest k integrácii, a to bez ohľadu na to, či prichádzajú z ekonomických alebo iných dôvodov.

Podmienky pre zlučovanie rodín sa harmonizujú na európskej úrovni, ako aj právne predpisy týkajúce sa právneho postavenia utečencov. Prístup na trh práce je dôležitým prvkom týchto právnych predpisov. Ako sa zdôrazňuje v oznámení Komisie o spoločnom programe pre integráciu, členské štáty pri transponovaní smernice o práve na zlúčenie rodín majú zabezpečiť, aby sa obmedzenia prístupu na trh práce minimalizovali, čím sa podporí zamestnávanie žien z radov prisťahovalcov.

Malo by dôjsť k preskúmaniu právneho rámca pre prijímanie z pohľadu jeho dosahu na (sociálno-)hospodársku integráciu prisťahovalcov a k riešeniu prekážok, ktoré bránia integrácii, obsiahnutých v predpisoch upravujúcich problematiku prisťahovalectva.

Príprava pred príchodom do hostiteľskej krajiny

Viacere členské štáty skúmajú prípravu pred príchodom ako jeden zo spôsobov, ktorým sa môžu zlepšiť integračné vyhliadky pre prisťahovalcov. Iniciatívy zamerané na prípravu prisťahovalcov môžu tiež prehĺbiť vzťahy s krajinami pôvodu a zvýrazniť možnosti pre zákonnú migráciu.

Podľa talianskeho zákona o prisťahovalectve cudzí štátni príslušníci, ktorí sa zúčastňujú na odbornej príprave a vzdelávacích kurzoch vo svojej vlasti, môžu byť uprednostnení pri udeľovaní vstupných víz. Kurzy musia byť schválené talianskymi orgánmi. S niektorými krajinami

(ako je napríklad Tunisko a Moldavsko) sa uzavreli rámcové dohody, ktoré môžu zahŕňať konkrétne regióny a zamestnávateľov v Taliansku.

Talianska vláda v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu (IOM) uskutočnila pilotný projekt „Zo Srí Lanky do Toskánska“. Účelom tohto projektu bolo poskytnúť prípravu pred príchodom pre Srílančanov, ktorí sa chcú vysťahovať do Talianska ako osobní opatrovatelia pre deti a starších ľudí.

V predbežnom výbere kandidátov sa využila databáza, ktorú zostavil Úrad Srí Lanky pre prácu v zahraničí. Provincia Toskánsko si najprv vybrala 160 z 250 kandidátov v databáze. Projektový tím potom kontaktoval rodiny hľadajúce osobných opatrovateľov a uskutočnil pohovory s 85 kandidátmi, ktorí vyhoveli požadovaným profilom. Spomedzi nich vybral 60 žiadateľov.

Títo žiadatelia absolvovali 60-hodinový kurz talianskeho jazyka v Colombe a 25-hodinový kurz v oblasti osobnej starostlivosti. Táto príprava pokračovala v Taliansku a jej výsledkom bolo udelenie talianskej kvalifikácie „asistent osobnej starostlivosti“.

Na prípravu v krajinách pôvodu odkazuje aj Plán politiky pre legálnu migráciu, ktorý vypracovala Komisia. V rámci tohto plánu bolo oznámené, že dôjde k podrobnému preskúmaniu možností poskytnutia finančnej podpory EÚ vzdelávacím štruktúram, ktoré spadajú do pôsobnosti miestnych orgánov a/alebo mimovládnych subjektov.

3.2 Zručnosti a kvalifikácie

Nadobudnutie a hodnotenie zručností je jedným z kľúčových faktorov tvoriacich rozličné aspekty pracovného života: prechod od školy k odbornej príprave a od odbornej prípravy k zamestnaniu, obdobie nezamestnanosti, kariérny rast alebo zmena povolania. V meniacich sa európskych ekonomikách sa v mnohých povolaniach a na mnohých úrovniach zručnosti vyžaduje nepretržité aktívne štúdium.

Noví prisťahovalci, dlhodobo usadlí prisťahovalci a „ďalšia generácia“ migrantov – všetci stoja pred problémom ustanovenia a zachovania si svojej zamestnatelnosti a majú mať plný prístup k všeobecným a osobitným podporným opatreniam.

Posilnenie zamestnatelnosti prisťahovalcov a utečencov

Úspešná integrácia závisí od správneho súladu medzi ponukou a dopytom. Programy podporujúce profesijné príležitosti prisťahovalcov a utečencov musia dôkladne sledovať miestne trhy práce a špecifické druhy zručností, ktoré môžu byť potrebné. Tieto informácie môžu pomôcť pri plánovaní vzdelávacích kurzov a môžu tiež pomôcť prisťahovalcom pri cielenom hľadaní práce.

V kraji Ida-Virumaa v Estónsku sa zisťoval dopyt po niektorých profesiách a nezamestnaným ruskojazyčným občanom boli ponúknuté kurzy odbornej prípravy v príslušných odboroch. Išlo o profesie stavbára, zvárača, kuchára, predavača v obchode, bezpečnostného strážcu, správcu počítačovej siete, upratovačky a chyžnej.

Výber kurzov odbornej prípravy poskytovaných v rámci programu „Integra“ (pozri oddiel 4.1) v talianskej obci Forlì zahŕňal tieto profesie: krajčír/krajčírka – šička, zvárač – tesár, pracovník vo výrobe sklenených vlákien a administratívny asistent. Výber v Ríme zahŕňal profesie: elektrikár, tesár, opravár chladničiek, kuchár a barman.

Popri nadobudnutí osobitných odborných zručností uchádzači o prácu z radov prisťahovalcov musia tiež vedieť, ako napísať životopis, nájsť si prácu na internete, kontaktovať zamestnávateľa, odpovedať na bežné otázky kladené pri pohovoroch atď. „Kurzy hľadania práce“ poskytujúce poznatky o náborových procesoch špecifické pre danú krajinu tvoria súčasť programov integrácie na trhu práce vo viacerých krajinách.

Vytváranie dôvery často zohráva v týchto kurzoch dôležitú úlohu, najmä keď sú zamerané na ženy z radov prisťahovalcov alebo utečencov. Napríklad Partnerstvo pre integráciu do spoločenstva (CIP) v regióne West Midlands má za cieľ pomáhať ženám z radov utečencov získať zamestnanie organizovaním poradenských seminárov, ponúkaním činností zameraných na vytváranie dôvery, poskytovaním informácií o iniciatívach subjektov hlavného prúdu v oblasti zamestnanosti atď. Od roku 2003 tento projekt pracoval priamo s viac ako 350 ženami. Zamestnateľnosť je hlavným záujmom belgického projektu SIDE (*Service d'intervention directe sur l'emploi*), ktorý regionálny úrad práce hlavného mesta krajiny, Bruselu, prevádzkuje už štyri roky.

Zamestnateľnosť je hlavným záujmom belgického projektu SIDE, ktorý regionálny úrad práce hlavného mesta krajiny, Bruselu, prevádzkuje už štyri roky. Jeho cieľovou skupinou sú noví prisťahovalci, z ktorých väčšina má nízke formálne vzdelanie a neúplné jazykové znalosti. Nových prisťahovalcov, ktorí sa pripájajú k projektu, najprv posielajú k mimovládny organizáciám, ktoré vykonajú prieskum zručností, poskytnú zaškolenie a pomôžu im získať doklady, ako sú pracovné povolenia a osvedčenia o dobrom správaní sa. Poskytujú im aj psychologické poradenstvo.

Po tom, ako účastníci absolvujú túto prípravnú etapu, pomôže im projekt SIDE prispôbiť sa špecifickým pracovným príležitostiam. Projektový tím sa obráti na spoločnosti a spolu s nimi zostaví konkrétne opisy práce. Potom navrhne kandidátov z radov prisťahovalcov, ktorých kvalifikácie čo najpresnejšie zodpovedajú ponúkaným pracovným príležitostiam. Pre každú zistenú pracovnú príležitosť sa navrhne len jedna osoba. Od decembra 2002 našlo prácu približne 30 % účastníkov projektu SIDE.

Formálne kvalifikácie

Uznanie akademickej a odbornej kvalifikácie je dôležitou súčasťou prístupu na trh práce a mobility, pretože umožňuje jednotlivcom nájsť si prácu na príslušnej úrovni. Mechanizmy uznávania sa často nevzťahujú na štátnych príslušníkov tretích krajín, alebo sa tieto osoby musia spoliehať na dohody *ad hoc* alebo dvojstranné dohody. Kvôli času, ktorý si to vyžaduje, a častým neúspechom, ktoré zažívajú žiadatelia, môže proces uznávania spôsobiť sociálne a iné problémy. Preto majú projekty, ktoré podporujú kvalifikovaných prisťahovalcov v procese uznávania, zaujať holistické stanovisko k situácii jednotlivca.

Portugalská nadácia JRS (Jezuitská služba pre utečencov) a nadácia Gulbenkian uskutočnili v rokoch 2002 až 2005 projekt zameraný na podporu uznávania kvalifikácie lekárov z radov prisťahovalcov.

Všetci účastníci mali v Portugalsku prácu, ktorá nevyhovovala ich akademickým kvalifikáciám, pričom mnohí z nich pracovali v sektore stavebníctva. Patrili k nim všeobecní lekári, ako aj detskí lekári, chirurgovia a ďalší špecialisti. Väčšina účastníkov mala ukrajinskú, ruskú alebo moldavskú štátnu príslušnosť a prvý kontakt s JRS nadviazali prostredníctvom kurzov portugalčiny, ktoré im ponúkla organizácia.

Proces uznávania zahŕňal kurzy na zdravotníckej škole, 4 až 9-mesačnú stáž v nemocnici vo funkcii sekundárneho lekára, skúšku, a registráciu v Portugalskej lekárskej rade. Projekt zaplatil poplatok za podanie prihlášky a vyhotovenie úradného prekladu za všetkých účastníkov projektu, a títo dostali aj mesačné štipendium (maximálne na 9 mesiacov) a príspevok na knihy. Pokračovanie v portugalských kurzoch, sociálna a psychologická podpora dopĺňali ponuku.

Projekt sa začal realizovať s 10 lekármi a skončil sa so 105 doktormi, ktorí oficiálne vykonávajú lekársku prax po celom Portugalsku. Na prekonanie ťažkostí spojených s vízami projekt vypracoval osobitné protokoly s imigračnými službami. Aj neformálne kontakty s ministerstvom zdravotníctva a Portugalskou lekárskou radou sa osvedčili ako prospešné. Napriek tomu čakacie doby boli značné. Projekt na to reagoval predĺžením obdobia finančnej podpory pomocou systému pôžičiek a tiež určil dočasné pracovné miesta v lekárskej oblasti (napr. v ústave na odber a transfúziu krvi).

Hodnotenie a úradné uznanie zručností

Na prekonanie ťažkostí spojených s formálnym uznávaním kvalifikácií sa môžu zamestnávateľia, profesijné organizácie a vlády snažiť vyvinúť pružnejšie spôsoby hodnotenia a potvrdzovania zručností.

Možno tu identifikovať dva hlavné problémy: po prvé, sú potrebné primerané a inovatívne opatrenia na identifikáciu zručností a kompetencií prisťahovalcov, a po druhé, akákoľvek forma úradného uznania musí byť akceptovaná a uznaná organizáciami hlavného prúdu a zamestnávateľmi.

Správne metódy hodnotenia vedú k zviditeľneniu všetkých schopností prisťahovalcov: pracovných, komunikačných, sociálnych atď. Takéto metódy skúmajú skôr kladné stránky než nedostatky a konkrétne sa zameriavajú na (potenciálnu) výkonnosť osoby na pracovisku.

Na podporenie uznávania zručností prisťahovalcov zamestnávateľmi možno uviesť niekoľko stratégií:

Zviditeľnenie nového typu hodnotenia alebo osvedčovania pomocou kampaní zameraných na zvyšovanie povedomia a prostredníctvom politickej podpory zo strany vysokých činiteľov.

Špeciálne osvedčenia pre prisťahovalcov môžu byť cennou pomôckou pri zvýrazňovaní špecifického charakteru schopností migrantov a ich možného príspevku k trhu práce. Na druhej strane zvýšenie informovanosti zamestnávateľov si pravdepodobne vyžiada dlhodobé a na prostriedky náročné úsilie.

V súčasnosti päť *Regionálnych vedomostných centier pre objasňovanie odborných schopností a znalostí utečencov a prisťahovalcov* v Dánsku vydáva „Kartu odborných schopností a znalostí“. Tieto centrá boli založené v roku 2004, aby pomohli obciam a zamestnávateľom vytvoriť súlad medzi zručnosťami utečencov a prisťahovalcov a požiadavkami trhu práce.

Centrá spolupracujú s firmami s cieľom umožniť organizovanie kurzov hodnotenia odborných schopností a znalostí na pracoviskách. Na základe hodnotenia a iných činností zameraných na objasňovanie odborných schopností a znalostí prisťahovalec dostane tzv. kompetenčnú kartu, v ktorej sa uvádzajú jeho odborné schopnosti a znalosti alebo zručnosti. Za obdobie štyroch mesiacov centrá vydali 129 takýchto kariet. Zamestnávatelia majú k týmto kartám prístup aj prostredníctvom internetu. Vedomostné centrá okrem toho fungujú aj ako miesta pre vydávanie odporúčaní pre prisťahovalcov, ktorí zatiaľ nemajú žiadne pracovné skúsenosti v Dánsku.

Centrá majú k dispozícii aj nástroj na objasňovanie odborných schopností a znalostí založený na informačných technológiách. Budú vynakladať ďalšie úsilie na zlepšenie fungovania tohto nástroja, pretože orgány miestnej správy majú problémy s jeho začlenením do svojej každodennej praxe.

Je potrebné posúdiť, či kompetenčná karta skutočne pomáha jej držiteľom získať zamestnanie, zdá sa však, že zamestnávatelia si čoraz väčšmi uvedomujú túto iniciatívu v dôsledku nepretržitého úsilia o zvýšenie viditeľnosti. Vedomostné centrá majú trvalú ministerskú podporu pre svoju úlohu pri dosahovaní cieľa vlády – „o 25 000 zamestnaných prisťahovalcov viac v roku 2010“. Ich celkový rozpočet je približne 10 miliónov eur na obdobie rokov 2004 – 2007.

Vo viacerých členských štátoch sa niektoré skupiny prisťahovalcov dobrovoľne alebo povinne zúčastňujú na prípravných kurzoch. Oznámenie Komisie o spoločnom programe pre integráciu zdôrazňuje, že osvedčenia získané v takýchto kurzoch by mali podporiť prístup na

trh práce alebo možnosti odbornej prípravy, a členské štáty by mali informovať zamestnávateľov a vzdelávacie inštitúcie o ich hodnote a obsahu.

Zapájanie vzdelávacích inštitúcií hlavného prúdu a využívanie ich „dobrej povesti“ u zamestnávateľov v záujme nájdenia pracovných miest pre prisťahovalcov.

Špecializované subjekty, ako sú združenia prisťahovalcov alebo mimovládne organizácie, môžu spolupracovať so vzdelávacími inštitúciami hlavného prúdu, aby ich viac sprístupnili prisťahovalcom a utečencom.

Popri hlavnej vyučovacej osnove môžu byť ponúknuté napríklad doplnkové kurzy alebo jazykové programy. Týmto spôsobom môžu migranti získať akreditáciu od inštitúcie, ktorú miestni zamestnávateľia poznajú.

EQUAL partnerstvo InterCulturExpress vo Viedni podporuje profesijné príležitosti pre kvalifikovaných prisťahovalcov a utečencov. Špecializované mimovládne organizácie spolupracujú s vyššími vzdelávacími zariadeniami hlavného prúdu, zamestnávateľmi a profesionálnymi jazykovými expertmi na vývoji vzdelávacieho programu, ktorý vychádza z existujúcich odborných schopností a znalostí migrantov. Migranti absolvujú výučbu patriacu do riadneho študijného plánu, ktorá je doplnená o prvky špecificky zohľadňujúce ich migračnú skúsenosť, ako sú napríklad jazykové kurzy alebo dodatočná príprava k povolaniu. Formálne uznanie zručností môže alebo nemusí byť súčasťou tohto procesu.

Stáže tvoria súčasť študijného programu zameraného na prípravu k povolaniu a projekt InterCulturExpress bol úspešný pri umiestňovaní účastníkov z radov prisťahovalcov a utečencov u miestnych zamestnávateľov. Dobré postavenie vysokých škôl hlavného prúdu v miestnej podnikateľskej komunite uľahčuje túto úlohu, ktorá je zvyčajne spojená s prekonávaním určitého stupňa neochoty na strane zamestnávateľov.

Internetová stránka: www.interculturexpress.at

Podpora modelov, kde pracovné umiestnenia môžu viesť priamo k ďalšej pracovnej praxi alebo zamestnaniu u tej istej spoločnosti.

Zapájanie zamestnávateľov do procesov hodnotenia zručností od úplného začiatku môže zvýšiť pravdepodobnosť ďalšieho zamestnania vyplývajúceho z etapy hodnotenia a uznania zručnosti.

Je pravdepodobnejšie, že zamestnávateľia, ktorí nemusia byť ochotní akceptovať osvedčenia vydávané vzdelávacími alebo vládnyimi inštitúciami, budú reagovať kladne, ak budú mať sami kontrolu nad procesom hodnotenia.

Mzdové dotácie poskytované vládami môžu byť takisto užitočnými stimulmi.

Program „hodnotenie zručností pri práci“ ponúka vo Švédsku kvalifikovaným prisťahovalcom trojtýždňovú učňovskú stáž v rámci ich profesie, aby mohli preukázať svoje zručnosti pri práci. Na konci trojtýždňovej doby dostanú osvedčenie, ktoré môžu použiť v budúcich žiadostiach o zamestnanie.

Podobne, program „skúšobná príležitosť“ zahŕňa trojmesačné dozorované pracovné umiestnenie pre prisťahovalcov, ktorí nemajú skúsenosti z práce vo Švédsku. Ak toto umiestnenie nevedie k pracovnému pomeru, príslušná osoba dostane osvedčenie. „Skúšobné príležitosti“ môžu ponúkať verejní zamestnávateľa, ako aj neziskové organizácie.

Obidva vládou financované programy odštartovali vo februári 2005. V septembri 2005 sa 50 osôb zapísalo do programu „hodnotenie zručností pri práci“ a 450 osôb do programu „skúšobná príležitosť“. Polovica účastníkov programu „skúšobná príležitosť“ si našla prácu šesť mesiacov po skončení programu. Tieto dve schémy bude spolu s ďalšími programami zameranými na uvádzanie do pracovného procesu podrobnejšie hodnotiť Ústav pre hodnotenie politiky trhu práce (IFAU).

Dánsky „projekt integrácie orientovanej na podniky“ (2003 – 2006) podporuje integráciu nováčikov do pracovných miest pomocou takzvaného „stupňového modelu“. Tento model pozostáva zo štyroch krokov integrácie do trhu práce:

1. Počas „aktívneho štartovacieho“ obdobia, ktoré trvá 3 – 6 mesiacov, nováčikovia absolujú intenzívnu jazykovú prípravu a kurzy o dánskej kultúre a spoločnosti.
2. Nováčikovia začnú praktikantskú stáž, pričom stále dostávajú sociálne dávky a pokračujú v jazykových kurzoch. Spoločnosti majú takto príležitosť ohodnotiť ich zručnosti a kompetencie.
3. Nováčikovia uzavrujú pracovnú zmluvu so spoločnosťou, ale ich plat subvencuje orgán miestnej správy. Nováčikovia sa môžu stále zúčastňovať na jazykovej a odbornej príprave relevantnej pre ich prácu.
4. Nováčikovia získajú pravidelnú prácu. Orgán miestnej správy môže financovať inštruktáž, v rámci ktorej je inštruktor z radov kolegov platený za to, že určitý čas uvádza nováčka na pracovné miesto.

Tento projekt sa zakladá na štvorstrannej dohode medzi vládou, asociáciou miestnej správy (KL), Konfederáciou dánskych odborových zväzov (LO) a Konfederáciou dánskych zamestnávateľov (DA). Na lokálnej úrovni partnerstvá zahŕňajú 13 obcí v troch regiónoch, podnikateľské a iné relevantné subjekty, ako napríklad jazykové školy.

Miestne sprostredkovateľne práce a orgány miestnej správy v Litve predstavujú prvý vstupný bod pre utečencov ich zamestnávaním vo verejnoprospešných prácach. Fond zamestnanosti subvencuje aj mzdy, ktoré pracovníkom z radov utečencov vyplácajú neštátni zamestnávateľa. Táto prax je doplnkovou formou pomoci pri prekonávaní jednej z prekážok pre vstup utečencov na trh práce, najmä s prihliadnutím na skutočnosť že mzdy v odvetviach, v ktorých postačuje aj nízka kvalifikácia, sú veľmi malé, čo vedie k tomu, že utečenci nemajú motiváciu, aby nastúpili do práce.

Oceňovanie zručností špecifických pre migrantov

Niektoré z charakteristík prisťahovalcov, ako mnohojazyčnosť, interkultúrna skúsenosť, pružnosť a mobilita, sú špecifické pre ich skúsenosti s migráciou a majú sa uznávať ako aktívne relevantné pre prácu.

„Inter-nation“ je program valónskeho úradu pre zamestnanosť a odborné vzdelávanie (FOREM), ktorý podporuje Európsky sociálny fond.

Program je zacielený na kvalifikovaných prisťahovalcov, ktorí majú silné väzby na krajinu svojho pôvodu, vrátane znalosti jazyka. Program vytvára kontakty medzi nimi a tými valónskymi spoločnosťami, ktoré majú záujem o rozvoj medzinárodných aktivít, ako sú napríklad vstup na nové zahraničné trhy alebo vytvorenie partnerstiev so spoločnosťami v zahraničí. Tieto spoločnosti potrebujú pracovníkov s príslušným štátnym pôvodom, aby im pomohli nadväzovať kontakty alebo rokovať s príslušnými orgánmi.

FOREM pripravuje prisťahovalcov na takúto úlohu tým, že im ponúka školenie o takých témach, ako je napríklad medzinárodný obchod. Účastníci programu absolvujú aj stáž v Belgicku a v krajine, ktorá nie je členom Európskej únie (zvyčajne je to krajina ich pôvodu). Kontakt s budúcim zamestnávateľom sa často nadväzuje počas týchto stáží.

Opisy práce sa v niektorých povolaniach môžu upraviť tak, aby zahŕňali „interkultúrnú kompetenciu“ ako jednu z kvalifikácií požadovaných u kandidátov. To zahŕňa preformovanie profilov zručností a mohlo by mať aj vplyv na formálne kvalifikácie z dlhodobého hľadiska.

3.3 Antidiskriminácia a rozmanitosť

Vzdelávanie a získavanie zručností samej osoby nestačia na odstránenie rozdielov medzi prisťahovalcami a domácimi občanmi na trhu práce. Svoju úlohu tu zohrávajú aj rasistické a xenofóbne postoje, ako aj diskriminačné praktiky. Hoci diskriminácia v zamestnávaní sa často dá len ťažko zistiť a zdokumentovať, existujú zdroje dôkazov, ktoré možno použiť na jej zviditeľnenie. Napríklad štatistická evidencia diskriminácie pochádza zo súboru údajov, ktoré svedčia o významných rozdieloch v mierach nezamestnanosti medzi prisťahovalcami a domácimi občanmi, a to aj vtedy, keď premenné, ako je úroveň vzdelania, kvalifikácie, skúsenosti alebo vek, sú rovnaké. Členské štáty môžu spolupracovať na vývoji efektívnych

systémov hodnotenia, majú na zreteli, že nezvratné dôkazy o diskriminácii zvyšujú podporu verejnosti pre antidiskriminačné opatrenia a programy.

Transpozícia smernice o rasovej rovnosti (2000/43/ES) a smernice o rovnosti v zamestnaní (2000/78/ES) viedla vo väčšine členských štátov k prijatiu jasných antidiskriminačných právnych predpisov. Ochrana pred diskrimináciou na základe dôvodov uvádzaných v týchto smerniciach nie je podmienená ani štátnou príslušnosťou, ani občianstvom a ani trvalým pobytom. Aj prisťahovalci s dlhodobým pobytom sú chránení ustanoveniami o rovnakom zaobchádzaní obsiahnutými v článku 11 smernice 2003/109/ES, ktoré sa týkajú prístupu k zamestnaniu, ako aj pracovných podmienok, odbornej prípravy a uznávania diplomov o odbornosti.

Antidiskriminačné ustanovenia sa týkajú všetkých etáp integrácie prisťahovalcov na trhu práce. Pokiaľ ide o prístup, dôraz sa kladie na priame alebo nepriame diskriminačné praktiky pracovného náboru. Keď je prisťahovalec zamestnaný, obťažovanie a diskriminačné prekážky možno riešiť.

Mechanizmy boja proti diskriminácii by sa mali doplniť pozitívnymi opatreniami zameranými na zlepšenie výsledkov prisťahovalcov, napríklad stanovením cieľov v súvislosti s náborom prisťahovalcov. Z dlhodobého hľadiska sa organizačná kultúra zamestnávateľa môže zmeniť tak, aby sa stala viac ústretovou pre rozmanitosť. To zahŕňa otázky riadenia rozmanitosti a zaobchádzania s rozmanitou pracovnou silou.

Nábor

Prvým krokom je podpora prisťahovalcov, aby sa uchádzali o prácu. Niektorí zamestnávateľia priťahujú málo prisťahovalcov, pretože sú vnímaní ako „nepriístupní“ alebo dokonca ako inštitucionálni rasisti. Ústretové kroky môžu časom priniesť úspech v dosahovaní zmeny takéhoto vnímania. Polícia, protipožiarna služba a iní zamestnávateľia vo verejnom sektore vo viacerých štátoch sa zapájajú do činností zameraných na prisťahovalcov a etnické menšiny. No kvalifikačné požiadavky pre prácu vo verejnom sektore završujú nedovoľujú prisťahovalcom uchádzať sa o zamestnanie.

Vlády by mali preskúmať postupy, ktoré uplatňujú v prípade, že sú v pozícii zamestnávateľa, a tam, kde je to možné, by mali odstrániť také prekážky, ako je napríklad požiadavka štátnej príslušnosti.

Niektoré pracovné príležitosti môžu prilákať málo žiadostí, pretože sú v oblasti málo známej pre prisťahovalcov, vrátane rodičov prisťahovalcov, ktorí môžu ovplyvniť voľby povolania svojich detí. Mimovládna organizácia QED so sídlom v Bradforde (internetová stránka: www.qed-uk.org) sa preto pokúsila zvýšiť profil „neobvyklých“ ciest kariérneho postupu desaťdielnym seriálom v Yorkshirskej televízii. Možnosť nájsť si životný vzor alebo človeka, od ktorého je možné čerpať skúsenosti, v rámci celej škály povolání môže takisto podporiť absolventov škôl, aby zvažili širšie spektrum prípadných profesijných možností. Môžu čeliť etnickej stratifikácii na trhu práce, kde sú prisťahovalci často sústredení v sektoroch s nízkou vertikálnou mobilitou.

Projekt EQUAL „Migranti integrujú migrantov“ (2002 – 2004, Ostwestfalen-Lippe v Nemecku) vytvoril sieť ženských inštruktorov z radov prisťahovalcov na poskytovanie poradenstva v oblasti profesijnej orientácie pre mladé prisťahovalkyne po absolvovaní školy. Medzi inštruktormi sú osvedčené profesionálne ženy, ako aj súčasní študenti. Dávali rady absolventom škôl a mladým ženám bez práce a tiež im ponúkali, že sa porozprávajú s ich rodinnými príslušníkmi. Okrem toho, skupina miestnych profesionálnych žien ponúkla praktickantskú stáž alebo iné formy podpory pre účastníkov inštruktáží. Projekt usporiadal vzdelávacie semináre pre dobrovoľných inštruktorov zamerané na psychologické, ako aj právne a administratívne aspekty. Inštruktori dostali aj osvedčenie.

Vo Francúzsku sa systém inštruktáží používa na otvorenie širšieho spektra profesijných vyhlíadok pre mladých migrantov. Francúzski dôchodcovia pôsobia ako inštruktori (alebo *parrains*) mladých migrantov, ktorých vyberajú *missions locales* (miesta prístupu k službám zamestnanosti a sociálnym službám). Hoci inštruktori sú dobrovoľníci, odbornú prípravu im poskytuje štát. V inštruktážnej situácii je teraz 18 000 mladých ľudí, pričom celkový cieľ je 20 000.

Verejné úrady práce môžu tiež vynakladať osobitné úsilie na poskytovanie lepšieho poradenstva pre prisťahovaleckých klientov. Napríklad v Taliansku projekt „Služby zamestnanosti pre prisťahovalcov“ financovaný ministerstvom práce a sociálnej politiky a realizovaný spoločnosťou Ernst and Young poskytol školenie pre pracovníkov úradov práce v piatich lokalitách. Na zlepšenie zapojenia uchádzačov o prácu z radov prisťahovalcov boli počítačové informačné body umiestnené na verejných priestranstvách, ako sú železničné stanice.

Len čo prisťahovalec predloží žiadosť, môže sa stať obeťou diskriminácie v procese náboru. Keďže existujú dôkazy o značnej priamej diskriminácii (získané napríklad situačným testovaním), niektoré členské štáty zvažujú anonymizáciu procesu náboru až po etapu zostavenia „užšieho výberu“.

Náborové procesy môžu byť aj nepriamo diskriminačné. Napríklad Holandský národný úrad proti rasovej diskriminácii a Holandský ústav psychológov analyzovali metódy psychologických testov, ktoré holandské spoločnosti bežne používajú pri náboch. Hoci sú tieto testy navrhnuté tak, aby boli objektívne, môžu znevýhodňovať etnické menšiny tým, že do pokynov zaraďujú abstraktné a zložité formy vyjadrovania, alebo že používajú miestne výrazy a príslovia. Analýza tvrdí, že forma vyjadrovania nemá byť relevantným faktorom, ak nie je explicitne predmetom testu. Pokyny majú byť vyjadrené zrozumiteľne a prečítané nahlas, aby sa zabezpečili rovnaké podmienky.

Na aktívnu podporu rozmanitosti v rámci pracovnej sily je možné použiť pozitívne opatrenia rôzneho druhu. Tieto opatrenia môžu mať dobrovoľný alebo záväzný charakter.

Ciele môžu určovať jednotlivé organizácie alebo vláda ako celok. Napríklad Dánsko uviedlo vo svojom Národnom akčnom pláne zamestnanosti z roku 2004, že sa snaží zvýšiť pomerné

zastúpenie zamestnancov štátneho sektora s prisťahovaleckým pôvodom na 3,5 %. V niektorých krajinách sú subjekty verejného sektora povinné uskutočňovať pozitívne opatrenia. V súkromnom sektore sú viac rozšírené dobrovoľné záväzky.

V Nórsku v súčasnosti musia všetky štátne úrady pri nábore nových kádrov urobiť pohovor aspoň s jedným uchádzačom s prisťahovaleckým pôvodom, za predpokladu, že príslušný uchádzač má požadovanú kvalifikáciu. Toto opatrenie je súčasťou vládneho Plánu činnosti pre boj proti rasizmu a etnickej diskriminácii a spočiatku bolo zavedené ako skúšobná schéma.

V čase od 1. júna 2004 do 1. júna 2005 sa uskutočnili pohovory s 1 600 osobami s iným ako západným pôvodom a 430 (28 %) z nich získalo zamestnanie.

Viac ako 300 spoločností vo Francúzsku podpísalo *Charte de la Diversité dans l'entreprise*, ktorá sa začala realizovať v roku 2004. Signatári sa zaviazali, že nediskrimináciu a rozmanitosť budú sledovať ako svoj strategický cieľ. Túto chartu o rozmanitosti v rámci podnikov najprv podpísalo 40 veľkých spoločností, ktoré potom boli aktívne aj v ďalšom šírení tejto iniciatívy. V súčasnosti sa vynakladá úsilie, aby sa rovnakým spôsobom zaviazali aj malé a stredné podniky.

Antidiskriminácia a rozmanitosť na pracovisku

Pracovisko môže byť miestom takých diskriminačných činov, ako napríklad obťažovanie. Tieto činy zakazuje antidiskriminačný zákon, ktorý sa vymáha kombináciou súdneho konania – v závislosti od druhu práva, občianskeho, trestného, pracovného a/alebo správneho – a mimosúdneho konania, ktoré má tendenciu byť ľahšie dostupným. Prisťahovalci a utečenci môžu využívať tieto mechanizmy efektívnejšie, keď sú o nich dobre informovaní a keď sú podporení, keď podávajú sťažnosti alebo hovoria o diskriminácii.

Odbory sú jedným z hlavných poskytovateľov informácií o právach pracovníkov, vrátane práv prisťahovalcov a utečencov. Často sú prvým kontaktným miestom v prípadoch obťažovania alebo diskriminovania na pracovisku. Uskutočňujú aj školenia o otázkach antidiskriminácie a zaoberajú sa predpojatostami a stereotypmi, ktorých sa môžu pridŕžovať zamestnávateľia alebo kolegovia, ktorí nie sú prisťahovalcami. Napríklad Írsky odborový trust zvyšuje informovanosť o rozmanitosti medzi pracovníkmi v sektore pohostinských služieb, ktorý zaznamenal veľký prílev zahraničných pracovníkov. Pre takéto činnosti môžu odbory vytvárať partnerstvá so združeniami prisťahovalcov alebo využívať aktívnu úlohu prisťahovalcov ako svojich členov.

Zamestnávateľia môžu urobiť pracoviská otvorenými pre rozmanitosť tak, že do každodenného pracovného života zavedú zmeny zohľadňujúce mnohorakosť kultúr. Môžu napríklad umožniť pracovníkom oslavovať iné ako kresťanské cirkevné sviatky, zohľadniť náboženské obmedzenia v súvislosti so stravou v závodných jedálňach, alebo povoliť nosenie určitých častí odevu, ako napríklad šatiek v prípade žien.

Takéto opatrenia sa najlepšie zavádzajú po konzultácii s pracovníkmi z radov prisťahovalcov i domácich občanov a s predstaviteľmi odborov. Môžu sa formalizovať v systémoch pravidiel postupu alebo v spoločných dohodách.

Electrolux, taliansky výrobca domácich spotrebičov, zriadil v roku 1998 „Integračnú radu“, prvý svojho druhu v Taliansku. Je to spoločný výbor, v ktorom sú v rovnakom pomere zastúpení predstavitelia spoločnosti a odborov a ktorý môže vyjadrovať záväzné stanoviská.

Electrolux prijal v roku 1999 na základe rozhodnutia Integračnej rady kolektívnu „Dohodu o integrácii“. V rámci jedného z viacerých opatrení táto dohoda poskytuje pracovníkom z radov migrantov flexibilitu, pokiaľ ide o dni pracovného voľna, čo im umožňuje využívať nároky na pracovné voľno, účty „nadpracovaných hodín“ a neplatenú dovolenku, aby mohli stráviť dlhšie obdobia (až do 50 dní) so svojimi rodinami v krajinách pôvodu. Tým sa následne znížila neospravedlnená absencia.

Riadenie rozmanitosti

Komplexné politiky riadenia rozmanitosti zahŕňajú pozitívne opatrenia v rámci náboru a kariérneho rastu, ako aj zmeny na pracovisku zamerané na zohľadnenie mnohorakosti kultúr a takisto aj silný antidiskriminačný prvok.

Na ich základe sa rozmanitosť stáva predmetom celopodnikového záujmu. Opierajú sa o jasnú víziu prínosov, ktoré môže spoločnosti priniesť rozmanitá pracovná sila.

Prieskum zameraný na problematiku rozmanitosti na pracovisku, ktorý Európska komisia uskutočnila v roku 2005 (*The Business Case for Diversity: Good Practices in the Workplace*), ukazuje, že zamestnávateľia identifikujú viacero hmotných prínosov, vrátane vyriešenia problému nedostatku pracovnej sily, náboru a udržania kvalitných zamestnancov. Schopnosť zvyšovať dobrú povesť spoločnosti a upevňovať jej postavenie v rámci miestnych spoločenských je ďalším významným prínosom, ako aj možnosť vyvíjať nové výrobky a služby alebo napojiť sa na nové trhy.

Ako možno monitorovať politiky rozmanitosti? Niektoré spoločnosti zaviedli komplexné monitorovacie systémy, vrátane profilovania pracoviska podľa zmesi etnickej, štátnej príslušnosti, vierovyznania, hovoreného jazyka, rodu a veku, aby umožnili identifikáciu konkrétnych oblastí s nedostatočným zastúpením. Niektoré zaviedli aj databázu zručností zamestnancov na hodnotenie mobility a postupu pracovníkov. Môžu sa vykonávať prieskumy rovnakých plátov a otázky rozmanitosti môžu byť zahrnuté do všetkých bežných prieskumov podniku.

Takýto rozsiahly systém riadenia výkonnosti sa môže využiť len vo veľkých, často mnohonárodných spoločnostiach. Ciele pre politiky rozmanitosti možno stanoviť aj menej komplexným spôsobom. Je dôležité vyvinúť nástroje rozmanitosti pre menšie spoločnosti, ktorým často chýbajú jednoúčelové ľudské zdroje alebo odborníci na rovnosť. Podpora sa môže poskytovať malým a stredným podnikom (MSP) s cieľom pomôcť im pri zamestnávaní (napríklad) väčšieho počtu žien z radov prisťahovalcov. To bude zahŕňať preskúvanie ich náborových politík a iných postupov v oblasti ľudských zdrojov.

UNIZO, flámska organizácia zamestnávateľských malých a stredných podnikov rozbehla „Terminál pre rozmanitosť“, ktorý poskytuje služby „na mieru“ v súvislosti so zvyšovaním informovanosti a podporou pre riadenie rozmanitosti v MSP. Pracuje aj na vývoji vhodnej metodiky pre štúdium (holandského) jazyka pri práci v malých organizáciách. Projekt je súčasťou väčšieho programu flámskej vlády o rovnakej účasti a rozmanitosti na trhu práce, ktorý si vytýčil ambiciózne ciele, ktoré sa majú dosiahnuť v roku 2010.

Národná sieť riadenia rozmanitosti (Div) v Holandsku vytvorila sieť veľvyslancov rozmanitosti, ktorú financuje ministerstvo spravodlivosti. Samotní veľvyslanci rozmanitosti sú zamestnávateľia z radov MSP a zaväzujú sa vytvoriť programy o rozmanitosti vo svojich vlastných spoločnostiach. Okrem toho sa obracajú aj na iné MSP, ktoré stimulujú a podporujú pri zavádzaní rozmanitosti do svojich činností, a šíria osvedčené postupy rozmanitosti vo svojom vlastnom sektore.

Internetová stránka: www.div-management.nl (v holandčine)

3.4 Podnikanie prisťahovalcov

Podnikanie prisťahovalcov je ďalšou cestou integrácie, so svojimi vlastnými úlohami a príležitosťami na inklúziu, najmä pre migrantov s dlhšou dobou pobytu v hostiteľskej krajine.

Podniky prisťahovalcov a etnických menšín sú v čoraz väčšej miere uznávané ako nevyhnutná súčasť európskej podnikateľskej kultúry. Významne prispievajú najmä k vytváraniu pracovných príležitostí.

Podpora prisťahovaleckých podnikateľov

Vládne orgány, organizácie prisťahovalcov a iné mimovládne organizácie, obchodné komory, profesijné združenia a iné organizácie môžu pomôcť (potenciálnym) prisťahovaleckým podnikateľom analyzovať a rozvíjať podnikateľské nápady, zostaviť podnikateľský zámer a usilovať o získanie finančných prostriedkov od bánk a úverových ústavov. Môžu ponúknuť semináre a kurzy napríklad o účtovníctve, marketingu alebo obchodnom práve. Môžu tiež poskytnúť podporu pri získaní patentu, licencie alebo pracovných nástrojov.

Švédská asociácia podnikateľov z radov etnických menšín (IFS) existuje od roku 1996 a má 32 poradcov pre etnických podnikateľov, ktorí sa zaoberajú riešením najmenej 4 000 prípadov ročne. Ich klienti majú najrozmanitejší etnický pôvod. Väčšinu z nich tvoria nezamestnaní prisťahovalci, ktorí žijú vo Švédsku pomerne krátko.

Podporné služby, ktoré ponúka IFS, zahŕňajú konzultácie v 23 jazykoch, informácie o švédskom daňovom systéme, pomoc pri zostavovaní podnikateľského zámeru a rozpočtu, prieskum trhu, kontakty s finančnými inštitúciami a s verejnými orgánmi (v prípade žiadostí o povolenia alebo registráciu), prístup k relevantným trhom a databázam, kurzy riadenia podniku a preklady dokumentov. Organizácia založila aj výročnú cenu pre „etnického podnikateľa roka“.

Internetová stránka: www.ifs.a.se/eng_start.php

Prístup k bankovým a úverovým službám je často hlavnou prekážkou pre prisťahovaleckých podnikateľov, pretože môžu mať problémy so zabezpečením začiatočného výnosu a s preukazovaním „prijateľnosti pre banku“. Okrem toho, ich podnikateľské iniciatívy sú zvyčajne malé, v dôsledku čoho sú pre banky hlavného prúdu menej atraktívni. V niekoľkých členských štátoch majú iniciatívy finančnej inklúzie snahu podporovať prístup k finančným službám pre samostatne zárobkovo činných prisťahovalcov. Niektoré banky vyvinuli špeciálne produkty pre klientov z radov prisťahovalcov.

Skupina BCC (*Banche di Credito Cooperativo*) pozostávajúca z družstevných a poľnohospodárskych úverových bánk v Taliansku poskytuje služby 145 000 podnikom vlastneným prisťahovalcami. BCC je úverová inštitúcia so silným zastúpením v oblastiach, ktorá má 3 500 pobočiek v celom Taliansku. Prisťahovaleckí podnikatelia oceňujú osobné služby a rady, ktoré im poskytujú pracovníci pobočiek, napríklad pri prideľovaní úveru.

Banka BCC Trevigiano spolu s mestskou správou mesta Castelfranco Veneto prevádzkuje mikroúverovú iniciatívu, ktorá môže byť prospešná pre individuálnych migrantov snažiacich sa rozbehnúť podnikateľskú činnosť. Milión eur je k dispozícii na úvery, ktoré majú strop 6 000 eur a prideľujú sa bez záruky a s nízkou úrokovou sadzbou 2 %.

Pre prisťahovaleckých podnikateľov sa majú rozvíjať ciele poradencké služby. Banky sú nabádané, aby umožňovali rovnaký prístup k štartovaciemu kapitálu a k iným službám pre podnikateľov a vytvárali si vzájomné vzťahy s prisťahovaleckými podnikateľmi.

Rozmanitosť dodávateľov

Príslušníci etnických menšín a prisťahovalci vlastníci podniky často pôsobia na etnickom segmente trhu. Časom, keď tieto podniky zosilnejú, môžu sa stať dodávateľmi pre väčšie spoločnosti hlavného prúdu, ako aj pre verejnú správu. Ako dodávatelia môžu prisťahovaleckí podnikatelia často prispievať k nápadom na nové produkty, k flexibilita a reálnemu poznaniu zákazníckych skupín na čoraz rozmanitejšom trhu.

Veľké spoločnosti môžu spolupracovať s podnikmi príslušníkov etnických menšín v rámci programov spoločenskej zodpovednosti podnikov. Orgány verejnej správy (ako subjekty kupujúce tovary a služby) môžu tiež podporovať prístup k dodávateľským sieťam pre prisťahovaleckých podnikateľov tým, že:

- zaradia podniky vlastnené prisťahovalcami do zoznamov svojich dodávateľov,
- stanovia si dobrovoľné ciele pre zmluvy s prisťahovaleckými podnikateľmi, a/alebo
- uzatvoria subdodávateľské zmluvy s tými súkromnými spoločnosťami, ktoré samy majú zmluvy s podnikmi prisťahovalcov.

Pristáhovaleckí podnikatelia by mali plniť konzultačnú úlohu v rozvíjaní takýchto podporných politík. Napríklad poradenské fórum pre podniky menších v Spojenom kráľovstve pôsobí ako nezávislý poradenský orgán pri ministerstve obchodu a priemyslu (DTI).

Podniky, ktoré vlastnia prisťahovalci, by sa mali zahrnúť do zoznamu dodávateľov. Zoznamy dodávateľov sa takto stanú rovnako rozmanitými ako obyvateľstvo.

Otázky podnikania etnických menších sa na európskej úrovni riešia vo viacerých súvislostiach. Napríklad Generálne riaditeľstvo Komisie pre podnikanie a priemysel zadalo štúdiu s cieľom identifikovať a skúmať konkrétne opatrenia a podporné schémy podporujúce podnikateľov z etnických menších v 25 členských štátoch EÚ a v členských štátoch a kandidátskych krajinách EZVO. Táto štúdia ako súčasť akčného plánu na stimulovanie podnikania poskytne prehľad o politikách a predloží určitý počet opatrení ako „osvedčené postupy“.

http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/action_plan/ap_05.htm#project_leader

Kapitola 3: Závery

1. Pravidlá týkajúce sa prijatia možno považovať za štartovacie body integrácie, čo stanovuje mimoriadne dôležité podmienky pre proces integrácie.
2. Malo by dôjsť k preskúmaniu právneho rámca pre prijímanie z pohľadu jeho dosahu na (sociálno-)hospodársku integráciu prisťahovalcov a k riešeniu prekážok, ktoré bránia integrácii, obsiahnutých v predpisoch upravujúcich problematiku prisťahovalectva.
3. Noví prisťahovalci, dlhodobo usadlí prisťahovalci a „ďalšia generácia“ migrantov – všetci stoja pred problémom ustanovenia a zachovania si svojej zamestnateľnosti a majú mať plný prístup k všeobecným a osobitným podporným opatreniam.
4. Na prekonanie ťažkostí spojených s formálnym uznávaním kvalifikácií sa môžu zamestnávateľia, profesijné organizácie a vlády snažiť vyvinúť pružnejšie spôsoby hodnotenia a potvrdzovania zručností.
5. Správne metódy hodnotenia vedú k zviditeľneniu všetkých schopností prisťahovalcov: pracovných, komunikačných, sociálnych atď. Takéto metódy skúmajú skôr kladné stránky než nedostatky a konkrétne sa zameriavajú na (potenciálnu) výkonnosť osoby na pracovisku.
6. Zapájanie zamestnávateľov do procesov hodnotenia zručností od úplného začiatku môže zvýšiť pravdepodobnosť ďalšieho zamestnania vyplývajúceho z etapy hodnotenia a uznania zručnosti.
7. Opisy práce sa v niektorých povolaniach môžu upraviť tak, aby zahŕňali „interkultúrnú kompetenciu“ ako jednu z kvalifikácií požadovaných u kandidátov. To zahŕňa preformovanie profilov zručností a mohlo by mať aj vplyv na formálne kvalifikácie z dlhodobého hľadiska.
8. Antidiskriminačné ustanovenia sa týkajú všetkých etáp integrácie prisťahovalcov na trhu práce. Pokiaľ ide o prístup, dôraz sa kladie na priame alebo nepriame diskriminačné praktiky pracovného náboru. Keď je prisťahovalec zamestnaný, obťažovanie a diskriminačné prekážky možno riešiť.
9. Vlády by mali preskúmať postupy, ktoré uplatňujú v prípade, že sú v pozícii zamestnávateľa, a tam, kde je to možné, by mali odstrániť také prekážky, ako je napríklad požiadavka štátnej príslušnosti.
10. Na aktívnu podporu rozmanitosti v rámci pracovnej sily je možné použiť pozitívne opatrenia rôzneho druhu. Tieto opatrenia môžu mať dobrovoľný alebo záväzný charakter.
11. Komplexné politiky riadenia rozmanitosti zahŕňajú pozitívne opatrenia v rámci náboru a kariérneho rastu, ako aj zmeny na pracovisku zamerané na zohľadnenie mnohorakosti kultúr a takisto aj silný antidiskriminačný prvok.
12. Podniky prisťahovalcov a etnických menšín sú v čoraz väčšej miere uznávané ako nevyhnutná súčasť európskej podnikateľskej kultúry. Významne prispievajú najmä k vytváraniu pracovných príležitostí.
13. Pre prisťahovaleckých podnikateľov sa majú rozvíjať cielené poradenské služby. Banky sú nabádané, aby umožňovali rovnaký prístup k štartovaciemu kapitálu a k iným službám pre podnikateľov a vytvárali si vzájomné vzťahy s prisťahovaleckými podnikateľmi.
14. Podniky, ktoré vlastní prisťahovalci, by sa mali zahrnúť do zoznamu dodávateľov. Zoznamy dodávateľov sa takto stanú rovnako rozmanitými ako obyvateľstvo.

Kapitola 4

Riadenie integrácie

Táto kapitola skúma problematiku riadenia a najmä štruktúry, mechanizmy, procesy a formy spolupráce, ktoré tvoria rámec pre politiky a metódy integrácie. Vytvorenie takéhoto rámca posilňuje akčný potenciál zainteresovaných osôb. Táto kapitola poskytuje ukážku toho, ako môžu rôzne subjekty zapojené do integrácie prisťahovalcov spoločne určovať vzťahy, ktoré zhodnocujú kladné stránky a prednosti každého zainteresovaného subjektu. Kapitola najprv opisuje spôsoby koordinácie integračných činností na miestnej úrovni. Potom sa venuje mechanizmu hodnotenia ako najdôležitejšiemu prvku správneho postupu pri tvorbe politik a programov. Napokon sa zaoberá riadením zdrojov a posudzuje úlohy rôznych verejných a súkromných subjektov vo financovaní politik a metód integrácie.

Príklady a poučenia prezentované v tejto kapitole úzko súvisia so skúmaním uplatňovania (pozri kapitolu 1). Ponúkajú ďalšie pohľady na niektoré otázky nastolené v kontexte uplatňovania: aká je správna rovnováha medzi vedením a vlastnou kontrolou nad procesmi a spolupodpovednosťou za ne, koordináciou a flexibilitou? Ktoré modely financovania úspešne reagujú na skutočné potreby a príležitosti? Ako sa možno poučiť z kladných a záporných skúseností a príslušne upraviť politiky?

Investície do tvorby a udržiavania štruktúry riadenia integrácie sa skutočne oplatia, pretože pomáhajú rozvíjať víziu a stratégiu integrácie, generovať zdroje, mobilizovať ľudí a organizácie, upevňovať partnerstvá a vytvárať dôveru; to všetko je mimoriadne dôležité pre dosiahnutie krátkodobých a dlhodobých cieľov integrácie.

4.1 Miestne integračné štruktúry

Rozmanitosť ako dôsledok prisťahovalectva sa stala typickou črtou mnohých miestnych komún v celej Európe. Hoci väčšina prisťahovalcov a utečencov sa naďalej usadzuje v mestách, aj menšie obce a vidiecke komunity zaznamenávajú nové prílevy. V niektorých prípadoch sa zloženie miestnych populácií môže dosť rýchlo meniť, pretože podiel migrantov usadených v danej lokalite rastie oveľa rýchlejšie, než je celoštátny priemer. Miestne orgány a iné zainteresované subjekty reagujú na takéto zmeny vytváraním integračných štruktúr. V ideálnom prípade korešpondujú s celkovou politikou a administratívnymi postupmi a vychádzajú zo spoločných cieľov. Kvalitné siete môžu pomôcť pri budovaní konsenzu a zefektívňovaní implementácie programov.

Legislatívny a politický rámec

Miestne politiky integrácie sa rozvíjajú v rámci právnych predpisov upravujúcich prijatie a pobyt, ktorý je všeobecne daný ustanoveniami vnútroštátnych predpisov a predpisov EÚ. Dôležitou súčasťou tohto rámca sú právne požiadavky v súvislosti s podmienkami prijatia, povoleniami na pobyt a pracovnými povoleniami, rovnakým zaobchádzaním a prístupom k štátnej príslušnosti, ako aj nástroje týkajúce sa utečencov a pravidiel vyhostenia. Orgány miestnej správy sú zodpovedné za uplatňovanie niektorých ustanovení právnych predpisov o prisťahovalectve a takisto nesú zodpovednosť aj za plnenie ďalších úloh vytýčených vyššími úrovňami verejnej správy. Súčasne môžu byť vybavené rozsiahlymi právomocami

v oblastiach relevantných pre integráciu a vystupovať v úlohe poskytovateľov služieb v takých dôležitých sektoroch, ako sú zdravotníctvo alebo bývanie. Preto sa zaoberajú dôsledkami migrácie, pravidelnými alebo nepravidelnými, ekonomickými alebo rodinnými, prechodnými alebo trvalými.

Štruktúrovaná komunikácia a dialóg medzi európskou, vnútroštátnou a miestnou úrovňou verejnej správy umožňuje anticipovať a hodnotiť vplyv opatrení prijatých na niektorej z týchto úrovní. Rovnako platí, že výsledky programov na jednej úrovni môžu byť informačným prínosom v rámci politik na iných úrovniach.

Mnohé orgány miestnej správy začali uskutočňovať proces zakotvenia integrácie do oblasti všeobecného uplatňovania. Primátori alebo ich zástupcovia zohrávajú v niektorých prípadoch vedúcu a zreteľnú úlohu. Častejšie sa určí osobitný útvar alebo úrad na presadzovanie integrácie ako priority pre celú administratívu. V obidvoch prípadoch sa realizácia konkrétnych politik prenecháva jednotlivým oddeleniam.

Pevné a zreteľné vedenie zo strany primátorov a/alebo volených miestnych funkcionárov v otázkach integrácie napomáha vytvoreniu konzistentného prístupu k integrácii v rámci celého komplexu politik a pomáha prekonávať priepasť medzi orgánmi verejnej správy a obyvateľmi s prístahovaleckým pôvodom alebo bez neho.

Stratégie a ciele integrácie

Keď sa miestne spoločenstvá rozhodnú stať aktívnejšími v integrácii, môžu vypracovať „konceptiu integrácie“ alebo jej stratégiu. Často sa rozvíja v procese participácie, v ktorom hlavní aktéri v miestnom spoločenstve nachádzajú odpovede na takéto otázky: aké sú naše celkové ciele, pokiaľ ide o integráciu, a ako súvisia s hlavnými potrebami a problémami identifikovanými v našom spoločenstve? Dokážeme sa dohodnúť na tom, čo by sme chceli dosiahnuť? Ktoré priority by sa mali stanoviť, ktoré konkrétne ciele by sa mali sformulovať a ako ich možno dosiahnuť? Miestne spoločenstvá môžu vypracovať stratégie integrácie individuálne, alebo čerpať z nápadov a skúseností iných pri identifikovaní spoločných zásad a cieľov.

V nemeckom meste Solingen vznikla v participačnom procese medzikultúrna koncepcia „Vízia spolunažívania 2010“. Predstavitelia verejných a súkromných inštitúcií utvorili pred dvoma rokmi pracovné skupiny. Osobitnú pozornosť venovali otázkam zamestnanosti, zdravotníctva, bývania a mládeže/školsťva. Skupiny identifikovali problémy, zostavili súpis existujúcich projektov a služieb, a definovali ciele. V súčasnosti sa práca administratívy zameriava na vypracovanie systému ukazovateľov, ktoré majú pomôcť pri plánovaní.

Členovia siete Eurocities zahŕňajúcej 128 veľkých európskych miest vypracovali dokument pod názvom „Príspevok k dobrej správe vecí verejných v súvislosti s integráciou prisťahovalcov a prijímaním žiadateľov o azyl“. Tento dokument, vypracovaný mestami a pre mestá, obsahuje hlavné zásady týkajúce sa prístupu k integrácii, ako aj konkrétnejšie spôsoby postupu pri poskytovaní základných služieb.

Príklady konkrétnych záväzkov:

- rozvinúť priamu a otvorenú komunikáciu so všetkými spoločnosťami s prisťahovaleckým pôvodom a investovať do nej, zapojiť prisťahovalcov do navrhovania a uskutočňovania všetkých politík, ktoré priamo ovplyvňujú ich životné príležitosti a prostredie, v ktorom žijú,
- investovať do úplného a transparentného informovania všetkých obyvateľov o skutočnostiach spojených s prisťahovalectvom a nevyhnutných predpokladoch efektívnej integrácie,
- investovať do zvyšovania povedomia na strane vzdelávacích inštitúcií, ich vedenia a učiteľov o čoraz väčšej rozmanitosti ich študentov tak, že sa im poskytnú odborné poznatky, ktoré sú v tejto súvislosti potrebné,
- vypracovať čo najviac programov mediácie v rámci zdravotnej a sociálnej starostlivosti, aby sa umožnila komunikácia a vzájomné porozumenie medzi odborníkmi a rôznymi etnickými skupinami, a
- presadzovať prístup ku kultúrnym zariadeniam mesta a účasť v kultúrnom živote pre všetkých prisťahovalcov.

Príspevok k dobrej správe vecí verejných predstavuje základ systému vzájomného vzdelávania sa miest. Hlavným zámerom tohto dokumentu je podporiť inováciu pomocou štruktúrovaného monitorovania a hodnotenia činností.

Internetová stránka: www.eurocities.org

Miestne politiky integrácie sú účinnejšie, keď majú podporu celého spoločenstva. Nemali by byť zamerané len na migrantov, ale mali by sa týkať všetkých obyvateľov, ako i orgánov verejnej správy. Často si vyžadujú skutočné zmeny vo viacerých oddeleniach miestnej správy a oblastiach ich činnosti. z tohto dôvodu je mimoriadne dôležitá politická podpora.

Miestni vedúci činitelia môžu zvýšiť podporu pre spoločnú stratégiu integrácie verejnými vyhláseniami, zvýraznením príspevku prisťahovalcov do mestského spoločenstva a ocenením práce dobrovoľníkov a úlohy združení prisťahovalcov. Angažovanosť zhora v ideálnom prípade nachádza podporu v širokom politickom a spoločenskom konsenze o význame integrácie. Hoci nie vždy je možné dosiahnuť úplnú zhodu v otázke cieľov integrácie, obyvatelia, miestne organizácie, orgány verejnej správy a politické strany by sa mali usilovať o vytvorenie aspoň minimálneho konsenzu kombinovaného s rešpektom pre názory ostatných. Obzvlášť cenná je spolupráca dvoch opozičných politických strán, keďže stratégie integrácie zvyčajne zahŕňajú rozpočtové záväzky. Integrácia získava na viditeľnosti, ak sú prisťahovalci aj medzi členmi mestských rád.

Mestský plán prisťahovalectva v Barcelone bol schválený konsenzom všetkých politických strán a zdôrazňuje, že integrácia je spoločnou zodpovednosťou. Zakladá sa na hodnotení rozmanitosti ako zdroja. Prisťahovalci sa považujú za občanov, ktorí majú kladný vplyv na vekovú štruktúru a ľudský kapitál mesta. Len 2,6 % prisťahovalcov je vo veku nad 65 rokov v porovnaní s 21,9 % obyvateľov Barcelony. Vysokoškolské vzdelanie má 27,3 % z nich, pričom ženy z radov prisťahovalcov vykazujú obzvlášť vysoké percento. Mestský plán prisťahovalectva radí politiky a programy do kontextu hesla „rozmanitosť je výhoda“. Predpokladá významné zmeny v oblasti verejných služieb, bývania a ďalších oblastiach, ako reakciu na nové potreby.

Stratégie integrácie často spájajú celkovú víziu s konkrétnejšími zámermi a cieľmi. Tie sa môžu stať súčasťou celkových hodnotiacich a monitorovacích postupov orgánov verejnej správy. Mnohé orgány miestnej správy sa zaoberajú formalizovaným podávaním správ mestskej rade a integrácia môže v takýchto správach dostať uznávané miesto. Oddelenia sa môžu tiež zaoberať samohodnotením a určovať konečné termíny pre konkrétne úlohy. Údaje na podporu hodnotení možno získať prostredníctvom prieskumu postojov, záznamov o využívaní služieb miestnej správy, školskej štatistiky, štatistiky obsadenosti bytov vlastných mestom, správ o prevencii miestnej trestnej činnosti, záznamov o sociálnej a politickej angažovanosti, ako sú miery dobrovoľnej účasti a členstva, ako aj z iných zdrojov.

Siete a konzultácie

Miestne siete integrácie môžu uľahčiť koordináciu medzi organizáciami migrantov, poskytovateľmi služieb, orgánmi miestnej správy, vzdelávacími inštitúciami, zamestnávateľmi, náboženskými a filantropickými organizáciami a inými subjektmi. Možno ich použiť na výmenu informácií, na profesionálnu spoluprácu alebo na dosiahnutie lepšieho využívania úzkoprofilových zdrojov. Mobilizujú organizácie a ľudí, stavajú mosty a vytvárajú dôveru.

Orgány miestnej správy často iniciujú a vedú miestne siete integrácie. Tieto siete však môžu vytvárať aj „zdola nahor“ iné zainteresované subjekty, opierajúc sa o okružle stoly a neformálne zoskupenia ako predvoj „formálnejších“ štruktúr. Siete môžu takisto vznikáť aj počas realizácie projektu. Rozvíjanie kontaktov a partnerstiev sa stalo jedným z produktov mnohých integračných projektov a môže opustiť pretrvávajúce dedičstvo sieťových štruktúr. Úlohou je preniesť tieto siete mimo zamerania projektu v dlhodobom výhľade.

EQUAL projekt „Integra“ v Taliansku viedol k zorganizovaniu miestnych okrúhlych stolov o integrácii v siedmich obciach, ktoré pokračujú aj mimo rámec projektu a tento príklad nasledovali aj ďalšie obce. Projekt „Integra“ poskytuje utečencom a uchádzačom o azyl jazykové kurzy, audity zručností, poradenstvo v oblasti profesijnej orientácie, učňovské stáže a ďalšie služby, s cieľom uľahčiť im prístup na trh práce.

Projekt zahŕňa národný tematický stôl a miestne okrúhle stoly o integrácii zorganizované v siedmich zúčastnených obciach. Miestne stoly integrácie moderujú miestne orgány

a zahŕňajú predstaviteľov úradov práce, agentúr pre prípravu k povolaniu, odborov, uchádzačov o azyl a utečencov a iných miestnych partnerov. Za kladný výsledok je považované i nájdenie predstaviteľov v každej inštitúcii a vytvorenie sietí mimo samotných projektových činností.

Internetová stránka: http://www.formautonomie.it/schede/scheda_718.asp

Projekty so silným prvkom vytvárania sietí sú často začlenené do národných iniciatív podporených takými významnými subjektmi, ako sú odborové konfederácie alebo združenia zamestnávateľov. Môžu zahŕňať aj národné združenia obcí alebo regionálne štruktúry.

Skúsenosti ukazujú, že úspešné siete majú často formalizovanú štruktúru, ktorú ich členovia akceptujú ako legitímnu. V ideálnom prípade štruktúra umožňuje jasnú delbu práce medzi predsedníctvom (ktoré môže byť rotujúce) a sekretariátom. Hlavné skupiny a pracovné skupiny sa môžu využiť na zabezpečenie súladu s väčšími sieťami, pričom procedurálne pravidlá a mechanizmy riešenia konfliktov prispievajú k udržateľnosti štruktúry.

Miestne siete integrácie majú v ideálnom prípade jasné postavenie v rámci politickej a administratívnej štruktúry spoločenstva. Ich mandátom by mohlo byť nastoľovanie otázok osobitného významu a podávanie odporúčaní bez toho, aby boli dotknuté rozhodovacie kompetencie volených zástupcov.

Rada pre integráciu v meste Ballerup je jednou zo 73 miestnych rád pre integráciu, ktoré pracujú v Dánsku. V rámci štátu ich zastrešuje Rada pre etnické menšiny, ktorá je poradným orgánom ministra pre záležitosti utečencov, prisťahovalectva a integrácie. Rada pre integráciu v meste Ballerup má 10 členov zastupujúcich etnické menšiny, dvoch členov zastupujúcich miestnu radu, dvoch členov zastupujúcich radu pre celodennú starostlivosť a školskú radu a po jednom členovi zastupujúcim športové kluby, radu pre starších občanov a radu pre mládež. Počet členov rady dopĺňajú traja poradcovia bez hlasovacieho práca a tajomník.

Rada pre integráciu sa schádza raz mesačne a má aj *ad hoc* pracovné skupiny a organizuje výročný víkendový seminár. Pozýva odborných hovorcov a tiež vysiela svojich predstaviteľov do mestského Výboru pre sociálne kontakty a Koordinačného výboru, ktoré zodpovedajú za zamestnanosť a pracovný trh.

Rada pre integráciu vypracúva návrhy na integračnú politiku, diskutuje o otázkach, ako je vyučovanie materského jazyka alebo možnosť zriadiť moslimský cintorín, a zaoberá sa poradenstvom dobrovoľníkov a strediskom pre etnické menšiny. Usporiadala aj konferenciu o vynútenom alebo dohodnutom manželstvom zväzku.

Skúsenosti ukazujú, že existencia poradného výboru nemusí obmedzovať účasť prisťahovalcov len na tomto fóre. Mnohé obce sa snažia zapojiť aj kvalifikované osoby s prisťahovalčím pôvodom do existujúcich tematicky zameraných poradných orgánov a participačných plánovacích procesov. Poradenstvo je obzvlášť cenné, ak presahuje dvojcestnú konverzáciu

medzi prisťahovalcami a mestskou administratívou. Miestni odborári, športoví tréneri, koordinátori kultúrnych stredísk a vedúci predstavitelia spoločenstva sú zapojení do integračného procesu spolu s každým (prisťahovaleckým a neprisťahovaleckým) obyvateľom obce. Osobné vzájomné pôsobenie v sieťach a poradenské štruktúry sú cenným prvkom sociálnej integrácie na miestnej úrovni.

Súbor participačných metód, ktorý v Belgicku vyvinula nadácia kráľa Baudoina a flámsky Ústav pre vedecké a technické hodnotenie (viWTA), je pracovný nástroj, ktorý sprevádza praktikov procesom uplatňovania participačných metód. Využívaním týchto metód môže praktik presadzovať zapájanie „verejnosti“ do rozhodovacích procesov, majúci na zreteli, že relevantná „verejnosť“ závisí od témy, ktorá sa rieši.

Súbor nástrojov ponúka prehľad o 40 rôznych participačných metódach s dôkladnými opismi 13 techník. Siahajú od malých podkladov pre dialógy až po poradenské výkony, do ktorých sú súčasne zapojené tisícky ľudí. Niektoré techniky sú zamerané predovšetkým na občanov a zainteresované subjekty; iné sa dožadujú vstupu od expertov v konkrétnej oblasti. Príkladmi metód sú *Stretnutie miest 21. storočia*, *Porota občanov*, *Konferencia konsenzu a Kaviareň Svet*.

Súbor participačných metód: Manuál praktika, september 2005, dostupný na www.kbs-frb.be alebo www.viWTA.be

Spoločná hlavná zásada č. 9 uznáva, že účasť prisťahovalcov na demokratickom procese a na formulovaní integračných politik a opatrení, najmä na miestnej úrovni, podporuje ich integráciu. Rozličné formy demokratickej účasti prisťahovalcov sú rozobrané v kapitole 2 prvého vydania Príručky o integrácii.

Zdieľanie miestnych skúseností

Výmena skúseností medzi miestnymi spoločenstvami môže slúžiť ako inšpirácia v súvislosti s inovatívnymi projektmi alebo prístupmi. Štruktúrovanejšie môžu takéto horizontálne výmeny viesť k vzniku spoločných ukazovateľov alebo hodnotiacich metód. Miestne spoločenstvá by mohli vypracovať spoločné kvalitatívne normy pre integráciu. Jedným zo spôsobov identifikácie kritérií pre správne integračné politiky alebo „faktory úspešnosti“ je organizovanie súťaží. Národné alebo európske súťaže by sa mohli použiť ako rámec pre zhromažďovanie a propagovanie iniciatív, ktoré podporujú integráciu.

Súťaž „Úspešná integrácia nie je žiadna náhoda: stratégie miestnej integračnej politiky“, ktorú iniciovalo nemecké ministerstvo vnútra a Bertelsmannova nadácia, nastolila tieto otázky: „Kde sa dnes nachádzajú naše miestne spoločenstvá, pokiaľ ide o integráciu? Aké stratégie presadzovali? A aké úspechy dosiahli?“

Hoci dvojstupňový proces podávania prihlášok do súťaže vyžadoval veľa času a úsilia, niektoré menšie spoločenstvá boli zastúpené v skupine 23 finalistov (zo 107 príspevkov). Porota,

ktorá pozostávala z 11 expertov, osobne navštívila 15 spoločností a napokon udelila ceny štyrom miestnym orgánom rôznej veľkosti.

Na základe súťaže sa vypracovalo desať odporúčaní pre úspešnú miestnu politiku integrácie a tieto boli uverejnené spolu s rozsiahlou dokumentáciou o skúsenostiach miestnych spoločností. Stostranovú dokumentáciu rozšírili medzi miestne orgány v Nemecku a vypracovalo sa aj anglické zhrnutie.

Hoci miestne spoločnosti sú hlavnými adresátmi dokumentácie a odporúčaní, súťaž bola motivovaná aj cieľom poskytnúť spolkovej vláde možnosť oboznámiť sa s praktickými skúsenosťami spoločností.

Internetová stránka: www.bertelsmann-stiftung.de

Európske výmeny sa uskutočňujú v kontexte rôznorodých federálnych štruktúr, rôznych stupňov centralizácie a rozdelenia právomocí medzi národnou, regionálnou a miestnou úrovňou. Súčasne sa tak horizontálne výmeny a väzby medzi úrovňami verejnej správy ukázali ako užitočné pre integračné snahy mnohých miestnych spoločností. Viaceré európske siete si osvojili integráciu ako kľúčovú otázku (pozri kapitolu 2).

4.2 Plánovanie a hodnotenie integračných politík

Premietnutie celkových cieľov politiky do konkrétnych integračných programov a projektov vyžaduje dôkladné plánovanie, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je definovanie jasných cieľov.

Ciele by mali byť „**SMART**“ (premyslené), čiže:

Stanovené špecificky: ciele by mali byť dostatočne presné a konkrétne, aby neumožňovali rôzne výklady.

Merateľné: ciele by mali definovať požadovaný budúci stav v merateľných pojmoch tak, aby bolo možné overiť, či sa cieľ dosiahol alebo nie. Takéto ciele sú buď kvantifikované, alebo sa zakladajú na kombinácii opisu a stupnice hodnotenia.

Akceptované: ak majú ciele ovplyvniť správanie, musia byť akceptované, pochopené a vykladané podobným spôsobom všetkými subjektmi, od ktorých sa očakáva prevzatie zodpovednosti za ich dosiahnutie.

Realistické: ciele by mali byť ambiciózne (vytýčenie cieľa, ktorý iba odzrkadľuje súčasnú úroveň, je zbytočné), ale zároveň by mali byť aj realistické, aby ich tí, čo sú za ne zodpovední, považovali za zmysluplné.

Transponované do časového rámca: ciele sú jasné, len keď sú spojené s určitým pevným dátumom alebo lehotou.

Európska komisia, Usmernenia pre hodnotenie vplyvu, SEK (2005) 791, jún 2005

Počas realizácie integračných programov si môžu tvorcovia politiky a praktici v určitej etape položiť tieto otázky: Do akej miery sme boli úspešní pri dosahovaní cieľov vytýčených na začiatku? Skutočne sme urobili to, čo sme sa rozhodli urobiť? Kto sa na tomto programe zúčastnil a prečo? Kto sa na tomto programe nezúčastnil a prečo? Pre koho tento program znamenal prínos (a pre koho nie)? Ktoré rozhodujúce faktory ovplyvnili výsledok? Ako boli riadené riziká a ako sa využili príležitosti? Vyskytli sa rozdiely medzi mužmi a ženami, mladými a staršími? Venovala sa týmto skupinám osobitná pozornosť? Na zodpovedanie niektorých z týchto otázok možno použiť hodnotenia. Môžu pomôcť pri rozhodovaní o cieľoch a prioritách, ako aj o pridelovaní prostriedkov. Môžu tiež rozšíriť poznanie potrieb a problémov, identifikovať nežiaduce výsledky a vysvetliť, prečo sa stanovené ciele nedosiahli.

Hodnotiace metódy sa všeobecne používajú na skúmanie jednotlivých projektov a ich úspešnosti pri dosahovaní stanovených cieľov. No samotná kontrola efektívnej realizácie neobsiahne problémy spojené s celkovým strategickým smerovaním, pretože „nesprávna politika sa dá správne realizovať“ takisto ako „správna politika sa dá realizovať nesprávne“.

Preto môže byť prospešné zabezpečiť, aby samotné politiky boli predmetom hodnotení. To umožní preveriť predpoklady, o ktoré sa opierajú programy financovania, ešte pred investovaním značných prostriedkov. Skúsenosti súčasne ukazujú, že niektoré z parametrov integračnej politiky sú dané politickou skutočnosťou. V takých prípadoch je dôležité výslovne uviesť politické ciele spojené s integráciou a jasne vyjadriť účel programov.

Niektoré komplexné aspekty spojené s definovaním cieľov integračnej politiky a s výberom indikátorov pre meranie dosiahnutého pokroku sú rozobrané v kapitole 3 prvého vydania Príručky o integrácii.

Hodnotenia skúmajú predovšetkým primeranosť a kvalitu samotných integračných politik, na účely čoho je možné vypracovať ukazovatele kvalitného riadenia, čo je lepšie ako pokúšať sa hodnotiť „mieru integrácie“ jednotlivcov alebo skupín prisťahovalcov, čo je aj naďalej problematické.

LOLF (*Loi organique sur les lois de finances*) je vo Francúzsku jedným z prvkov podporujúcich orientáciu verejnej správy na dosiahnutie výkonu. Vytvára informačný systém o presných nákladoch osobitných verejných politik. Každý program má PAP (*Projet annuel de performances*), ktorý špecifikuje plánované činnosti, ich náklady, ciele programu, ako aj minulé a plánované výsledky podľa osobitných ukazovateľov.

PAP programu „prijímania cudzincov a integrácie“ sa predkladá parlamentu v roku 2006. Identifikácia ukazovateľov bola zložitá, pretože PAP sa zaoberajú len špecifickými skúmanými programami, zatiaľ čo mnohé faktory zohrávajú určitú úlohu pri formovaní výsledkov integrácie. Zvolili sa dva ukazovatele: 1. percento osôb, ktoré podpísali zmluvu o prijatí a integrácii a ktoré sa zúčastňujú občianskeho prípravy, a 2. percento nefrankofónnych príjemcov verejnej služby prijatia, ktorí na konci štúdia dostanú osvedčenie o tom, že ovládajú základy francúzskeho jazyka.

V ideálnom prípade ide hodnotenie ruka v ruku s plánovaním, alebo aspoň informuje o všetkých významnejších zmenách v programoch, ktoré sa už uskutočnili. Hodnotenia pilotných projektov sa môžu použiť aj na formovanie a úpravu prebiehajúcich programov.

Napríklad v Nórsku sa hodnotenie pilotných integračných kurzov v 26 obciach využilo na úpravu politiky pred jej rozšírením na celoštátnu úroveň.

Švajčiarsky program na podporu sociálnej integrácie cudzincov poskytuje ročný úver vo výške približne 9 miliónov eur okolo 600 spolufinancovaným projektom. Je zameraný na päť prioritných oblastí: 1. jazykové znalosti, 2. sprístupnenie inštitúcií, 3. malé miestne projekty, 4. regionálne centrá pre získavanie odborných znalostí a zručností a 5. inovácia a zabezpečenie kvality.

Na vyhodnotenie prvej fázy programu (2001 – 2003) sa vykonali čiastkové hodnotenia piatich prioritných oblastí ako kroky smerom ku konečnej syntéze a súhrnnej správe. Rozpis čiastkovej a konečnej hodnotiacej správy bol navrhnutý tak, aby sa predbežné výsledky už mohli použiť na vypracovanie ďalšej fázy programu (2004 – 2007). Takisto súčasné hodnotiace činnosti zohrajú úlohu pri definovaní ďalšej fázy (od roku 2008).

Internetová stránka: www.eka-cfe.ch

Metódy hodnotenia

V oblasti integrácie prisťahovalcov sa používajú tak externé hodnotenia, ako aj samohodnotenia.

Samohodnotenia môžu rozvíjať kapacity verejnej správy a podporovať vzdelávanie v rámci organizácií a nachádzanie osvedčených postupov. Na druhej strane, externé hodnotenia poskytujú pohľad zvonku a môžu nezávisle a hodnoverne posudzovať skutočný vplyv politik.

Hodnotenia zvyčajne zahŕňajú viacero odporúčaní pre politiky, ktoré môžu byť do značnej miery politické vzhľadom na verejný profil problematiky integrácie prisťahovalcov. Môžu mať aj významné finančné dôsledky. Keď sa používajú externé hodnotenia, kompetencie majú definovať vzťah medzi zadávajúcim subjektom a hodnotiteľom a jasne stanoviť sféru pôsobnosti danej úlohy. Postupy verejného obstarávania často umožňujú zavedenie takýchto explicitných „základných pravidiel“.

Použitie prostriedky majú byť úmerné zámerom a predpokladanej funkcii hodnotenia v celkovom procese formovania a implementácie danej politiky. Metodika a zhromažďovanie údajov by sa mali prispôbiť okolnostiam.

Napríklad, kontrolné skupiny sú žiaduce z vedeckého hľadiska, no ich určenie v súvislosti s integračnými zásahmi je vo všeobecnosti ťažké. v situáciách, keď sa cieľová populácia mení,

mali by sa hodnotiace subjekty rozhodnúť radšej pre nepretržité monitorovanie, než pre skúšky typu „stav pred a po“, pretože pri nich hrozí veľký úbytok v rámci vzorky.

Definovanie cieľových skupín je kľúčovým momentom každého hodnotenia. Vo švajčiarskom programe na podporu sociálnej integrácie cudzincov sa správne rozlišuje medzi priamymi cieľovými skupinami a „konečnými používateľmi“. Napríklad program interkultúrneho vzdelávania bol zacielený na „kľúčové osoby“, ako sú správcovia domov alebo športoví tréneri. Hodnotenie ukázalo, že tieto kľúčové osoby mali osôh zo vzdelávacích programov, ale nevyužívali získané vedomosti v rámci vzťahov s „konečnými používateľmi“ (t. j. so spoločnosťou v širšom zmysle) efektívne. Preto treba do úplného hodnotenia vplyvu programu zahrnúť analýzu „následných krokov“.

Pri výbere hodnotiacich metód je veľmi dôležité správne načasovanie. Napríklad kvantitatívne hodnotenia môžu byť obzvlášť cenné v ranej realizačnej fáze, zatiaľ čo kvalitatívne metódy môžu poskytnúť užitočné informácie o vplyve dlhšie prebiehajúcich programov.

Priebežné zhromažďovanie údajov v rámci systémov riadenia výkonu sa v čoraz väčšej miere stáva súčasťou verejných a súkromných programov v oblasti integrácie. Monitorovanie výstupov je často „zabudovanou“ projektovou činnosťou, ktorú vyžaduje dozorný alebo financujúci orgán. Takéto pravidelné procesy revízie môžu stimulovať proces učenia sa v rámci organizácie a súčasne klásť základy pre budúce (často externé) hodnotenia. Skutočne, je nepravdepodobné, aby *ex-post* hodnotenia programov bez mechanizmov pravidelného zhromažďovania údajov dosiahli vedecký štandard, pretože to budú skôr „momentky“ než sledovanie výstupov a vplyvov v čase.

Súhrnne možno povedať, že komplexnému porozumeniu pravdepodobne najviac pomôže správne vyvážená kombinácia kvantitatívnych a kvalitatívnych metód, ako aj interných a externých hodnotení. v dôsledku mnohotvárnej a zložitej povahy integrácie však budú aj naďalej existovať limity.

Spoločná hlavná zásada č. 11 hovorí, že „vypracúvanie jasných cieľov, ukazovateľov a hodnotiacich mechanizmov je nevyhnutné na prispôbenie politiky, hodnotenie pokroku integrácie a zefektívnenie výmeny informácií“. Konkrétnejšie, oznámenie Komisie o spoločnom programe pre integráciu navrhuje, aby sa postupy prijímania, prípravné programy (najmä povinné programy) a iné integračné politiky hodnotili a monitorovali pomocou národných hodnotení vplyvov, mechanizmov konzultovania so zainteresovanými subjektmi, ako sú prieskumy, ukazovatele a monitorovacie opatrenia. Komisia ďalej vyzýva členské štáty, aby podporovali výmenu informácií o národných nástrojoch hodnotenia a aby tam, kde je to vhodné, vypracovali európske kritériá pre proces komparatívneho štúdia.

Môžu sa vytvoriť spoločné normy v oblasti hodnotenia? Medzinárodný súbor noriem existuje, prevažne o etických otázkach. Zvyčajne nie sú špecifické pre tému integrácie prisťahovalcov, napriek tomu však ich možno použiť na informovanie hodnotení plánovaných v tejto oblasti. Na úrovni programov financovaných Európskou úniou sa vypracúvajú spoločné normy na hodnotenie projektov. Európska únia by takisto mohla pomôcť aj pri zdôrazňovaní významu hodnotenia ako hlavného komponentu dobrej správy veci verejných a plánovania.

4.3 Riadenie zdrojov

Zdroje možno v širšom zmysle chápať ako „aktíva“, ktoré môžu rôzne typy subjektov mobilizovať. Úspešná štruktúra riadenia integrácie maximalizuje kladný vplyv zdrojov tým, že pre každý subjekt určuje správne definované úlohy a poskytuje rámec, ktorý ponúka adekvátnu podporu. K dobrej správe patrí aj nájdenie odpovede na otázku: „čo kto robí najlepšie, a čo na to potrebuje?“

Správne riadenie zdrojov vytvára súlad medzi zdrojmi rozličných druhov. V správne riadenom projekte je finančný kapitál v súlade s ľudskými zdrojmi a inými aktívami účastníkov. Aj dobrovoľná práca je dôležitým zdrojom.

Správne navrhnuté programy integrácie sa nespoliehajú na jeden druh zdrojov na úkor ostatných, ale využívajú ich vyváženú kombináciu, aby sa čo najlepšie využili príspevky všetkých účastníkov.

Tento oddiel sa zameriava na financovanie v oblasti integrácie prisťahovalcov. Skúma úlohu štátu ako financujúceho orgánu pre regióny, obce alebo dobrovoľnícky sektor a venuje sa európskemu kontextu a financovaniu EÚ. Napokon sa venuje súkromným nadáciám a otázke, ako definujú svoje postavenie v oblasti integrácie. Celkovo je finančná podpora dominantným aspektom, zvyčajne je však zabudovaná v iných formách podpory a vplyvu.

Financovanie z verejných zdrojov

Financovanie je vždy vyjadrením priorít a programy financovania na všetkých úrovniach sú spojené s určitým strategickým smerom. V národnom kontexte sa vlády zameriavajú na rozdeľovanie zdrojov podľa potrieb rozličných cieľových skupín a podľa politických a spoločenských priorít. Tieto priority môžu podliehať zmenám. Napríklad, v niektorých členských štátoch bolo financovanie zamerané hlavne na utečencov, ktorí sa považujú za skupinu s „jednoznačnými“ potrebami, teraz sa však začína vzťahovať aj na migrantov. Potreby financovania sú ovplyvnené aj vývojom právnych predpisov, napríklad tých, ktoré uzakoňujú povinnú účasť na integračných programoch. V mnohých členských štátoch je federálne financovanie zamerané na nižšiu ako celoštátnu úroveň verejnej správy, pričom často ide o značné sumy. Regionálne, národné a európske zdroje financovania by sa mali vzájomne dopĺňať. Spolu tvoria značnú sumu prostriedkov, ktoré sú k dispozícii na účely podpory integrácie prisťahovalcov.

V posledných rokoch sa v Estónsku prostriedky na integračné opatrenia poskytli z týchto zdrojov:

- štátny rozpočet (rôzne ministerstvá),
- predstupové programy Európskej únie (vrátane programu Phare),
- programy Európskej únie po vstupe,
- štrukturálne fondy Európskej únie (vrátane Európskeho sociálneho fondu),

- iné finančné nástroje Európskej únie (vrátane 6. rámcového programu),
- dvojstranné (Švédsko, Fínsko, Dánsko, Nórsko, Spojené kráľovstvo, Spojené štáty, Kanada, Holandsko atď.).

Hoci väčšia časť dvojstranného financovania a predstupových programov Európskej únie už nie je relevantná, Estónsko stále využíva na integráciu viac medzinárodné než národné financovanie.

Okrem bezprostredného peňažného vplyvu medzinárodná podpora ovplyvnila aj estónske metódy financovania v širšom zmysle. Napríklad postupy Nadácie pre integráciu cudzích štátnych príslušníkov, ktoré v roku 2005 vyplatili 5,7 milióna eur, sa zakladajú na postupoch programu Phare. Estónske pravidlá verejného obstarávania v čase založenia nadácie (1998) boli nejasné a obmedzené hlavne na sektor stavebníctva a postupy programu Phare, ktoré sa vzťahovali na ponukové konania na služby, ponukové konania na dodávky, grantové schémy a individuálne štipendiá, sa v tejto súvislosti považovali za užitočné.

Medzi zdroje financovania z Európskej únie v Českej republike patrili programy Phare a INTI, Európsky sociálny fond a Európsky fond pre utečencov. V roku 2005 Európska únia spolufinancovala 17 projektov v celkovej výške okolo 4,8 milióna eur.

Kedže sú k dispozícii len obmedzené zdroje, často je to Európska únia, ktorá poskytuje viacročné a rozsiahle financovanie ponúkajúce stabilitu pre mimovládne organizácie, ktoré uskutočňujú programy integrácie. Organizácie môžu prekračovať krátkodobé cieľné činnosti a venovať sa štrukturálnym otázkam, ako sú napríklad problémy trhu práce. Programy Európskej únie, ako je program EQUAL, stimulujú aj nadnárodné štúdium a stoja pri vzniku mnohých inovatívnych projektov.

Mimovládne organizácie a ministerstvá sa museli prispôbiť postupom spojeným s financovaním z Európskej únie. Spočiatku zle odhadli množstvo práce a pracovného času potrebného na prípravu žiadostí a správ, pretože toto je oveľa vyššie ako v prípade projektov financovaných štátom. Okrem toho oneskorenia platieb prinútili viaceré mimovládne organizácie vziať si bankové úvery, aby prechodne pokryli svoje náklady.

Španielsky integračný fond vznikol v roku 2005 ako celoštátny príspevok k integračným politikám uskutočňovaným na regionálnej a miestnej úrovni. Jeho objem predstavoval v prvom roku 120 miliónov eur a v roku 2006 vzrástol na 182,4 milióna eur. Tieto sumy treba vidieť v porovnaní s rozpočtom na integráciu na národnej úrovni vo výške približne 7,5 milióna eur ročne v rokoch 2000 – 2004.

Všetky tieto finančné prostriedky sú poskytnuté autonómnym spoločenstvám (orgánom regionálnej správy) s podmienkou, že poskytnú 30-percentné spolufinancovanie. Kritériá rozdeľovania zahŕňajú počet štátnych príslušníkov z krajín mimo Európskej únie, ktorí sú

v obciach registrovaní ako pracovníci v systéme sociálneho zabezpečenia alebo ako poľnohospodárski pracovníci. Existuje aj určitá rezerva na situácie mimoriadneho nárastu počtu prisťahovalcov, ako napríklad v prípade Andalúzie. Štyridsať percent prostriedkov, ktoré poskytol integračný fond, musia vynaložiť priamo obce a tieto prostriedky im odovzdávajú autonómne spoločenstvá.

Medzi hlavné financované činnosti patria služby širokej verejnosti, interkultúrne vzdelávanie pre pracovníkov verejných služieb a odborných pracovníkov integračných služieb a výmena skúseností a osvedčených postupov. Päťdesiat percent celkovej výšky fondu sa vyčleňuje na vzdelávanie zahŕňajúce programy prijímania v školách.

Fond sa snaží podporovať vznik skĺbenej národnej stratégie integrácie stimulovaním regionálnych a miestnych politík integrácie a podporovaním spolupráce medzi rôznymi úrovňami správy. Spoločné rozhodnutia o prioritách prijíma celoštátna administratíva spolu s autonómnymi spoločenstvami, ktoré predkladajú regionálne plány činnosti. V spolupráci s každým autonómnym spoločenstvom dochádza k zriadeniu dvojstrannej monitorovacej komisie, ktorej úlohou je sledovanie pokroku a každoročná príprava nových návrhov.

V Dánsku poskytuje právny základ pre financovanie práce obcí v oblasti integrácie zákon o integrácii. Miestne orgány sú zodpovedné za bývanie utečencov, ponuku prípravných programov, vyplácanie dávok oprávneným osobám a koordináciu celkovej práce v oblasti integrácie v rámci obce. V roku 2004 spadalo do sféry pôsobnosti zákona o integrácii 17 244 osôb, predovšetkým utečencov a osôb, ktoré sa prisťahovali z dôvodu zlúčenia rodiny.

V rámci súčasného systému financovania sa na prevod finančných prostriedkov obciam používa kombinácia rozličných finančných nástrojov. Obce dostávajú základný grant pripadajúci na osobu na tri roky, ktorý má pokryť náklady na tlmočníkov, informácie, usmerňovanie a poradenstvo, ubytovanie atď., ako aj programové granty, z ktorých sa financujú kurzy dánskeho jazyka a programy zamestnanosti alebo vzdelávacie programy. Obciam sa uhrádzajú aj niektoré výdavky a obce môžu dostať výkonnostné granty, ak niektorá osoba absolvuje skúšku z dánskeho jazyka alebo si v priebehu trojročného úvodného obdobia nájde zamestnanie najmenej na obdobie šiestich mesiacov.

Cieľom systému financovania je poskytnúť obciam motiváciu na aktívnu integračnú prácu. Hlavným nástrojom, popri výkonnostných grantoch, je spôsob, akým sa vypláca základný grant: obec dostáva grant počas celého úvodného obdobia bez ohľadu na to, či je daná osoba zamestnaná, alebo dostáva verejné dávky. Ak si osoba nájde zamestnanie pred skončením trojročného obdobia, obec môže použiť zvyšnú časť základného grantu, ktorá nie je vyčlenená špeciálne na integračné činnosti, akýmkoľvek spôsobom podľa svojho želania.

Vlády poskytujú financovanie aj ostatným spoločenským činiteľom, ako napríklad dobrovoľníckemu sektoru. V tejto oblasti sa granty môžu značne líšiť čo do veľkosti. Napríklad Ministerstvo vnútra Spojeného kráľovstva spravuje Fond rozvoja spoločenstva utečencov, ktorý

udeľuje organizáciám malé granty do 7 200 eur na vytváranie kapacít, poskytovanie nových služieb a vytváranie vzťahov v spoločnosti. V každom finančnom roku sa organizácii poskytne iba jeden grant. Mnohé celoštátne dobrovoľnícke organizácie pôsobiace v oblasti integrácie utečencov sú súčasne financované predovšetkým ministerstvom vnútra, ktoré na tento účel vyčleňuje približne 8,6 milióna eur ročne.

Na európskej úrovni sú k dispozícii rôzne druhy fondov, ktoré priamo resp. nepriamo podporujú integráciu. Najväčšie fondy sú známe ako „štrukturálne fondy“ a ich účelom je dosiahnutie hospodárskej a sociálnej súdržnosti v Európskej únii. Tieto zdroje sa využívajú na financovanie opatrení, ktoré pomáhajú znižovať rozdiely medzi viac a menej rozvinutými regiónmi a podporujú rovnosť rôznych sociálnych skupín v rámci príležitostí na zamestnanie. Najznámejšími z týchto fondov sú Európsky fond pre regionálny rozvoj (ERDF) a Európsky sociálny fond (ESF). V rámci týchto fondov prebiehajú osobitné iniciatívy, ako napríklad iniciatíva Spoločenstva EQUAL, ktorá je financovaná z Európskeho sociálneho fondu a ktorá podporuje na nadnárodnej spolupráci založené nové formy boja proti akejkoľvek diskriminácii a nerovnosti na trhu práce. Do cieľových skupín patria aj prisťahovalci. Iniciatíva URBAN v rámci Európskeho fondu pre regionálny rozvoj podporuje vytváranie a uplatňovanie inováčných modelov rozvoja v záujme hospodárskej a sociálnej obnovy mestských oblastí, ktoré sa nachádzajú v ťažkostiach. Zlepšuje výmenu informácií o udržateľnom rozvoji miest v Európskej únii. Tento program už nebude pokračovať, ale dôraz na projekty venované rozvoju miest sa bude pravdepodobne klásť v rámci novej generácie programov financovaných z ERDF aj naďalej, v roku 2007 a nasledovných rokoch. Fondy na podporu výskumu a vývoja podporujú aj výskum zameraný na poznanie migračných a integračných procesov s relevanciou pre tvorbu a uplatňovanie politík. Generálne riaditeľstvo pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť riadi celý rad programov financovania. Jedným z nich je napríklad Európsky fond pre utečencov (ERF), ktorý členským štátom Európskej únie a ďalším zainteresovaným subjektom pomáha v procese prijímania žiadateľov o azyl, utečencov a vyhnanco. v rámci finančných výhľadov na obdobie rokov 2007 – 2013 bude popri Európskom fonde pre utečencov vytvorený nový fond s významným objemom prostriedkov, ktorý bude zameraný na integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín. Tomuto fondu predchádza program INTI, ktorý pomáha vládnym a aj mimovládnym subjektom v ich práci v oblasti integrácie prisťahovalcov.

Program Európskej únie INTI financuje prípravné opatrenia zamerané na podporu integrácie osôb, ktoré nie sú občanmi EÚ, v členských štátoch EÚ. Medzi ciele programu patrí podpora dialógu s občianskou spoločnosťou, vytváranie modelov integrácie, hľadanie a hodnotenie osvedčených postupov v oblasti integrácie a vytváranie sietí na úrovni EÚ. Program INTI podporuje spoluprácu členských štátov, ich regionálnych a miestnych orgánov a ďalších zainteresovaných subjektov, a takisto aj vytváranie nadnárodných partnerstiev a sietí. Základnou myšlienkou je podporiť nové a inováčné spôsoby integrácie prisťahovalcov, ktoré podľa možností vychádzajú zo skúseností získaných v minulosti. Uprednostňujú sa opatrenia, ktoré sú zamerané na posilňovanie postavenia migrantov a prispievajú k nadnárodnému a konštruktívnemu dialógu.

Posledná výzva na predloženie návrhov v rámci programu INTI (v roku 2006) bola zameraná na poskytnutie finančnej podpory opatreniam, ktoré prispievajú k dosiahnutiu týchto troch konkrétnych cieľov:

- podpora vzniku nadnárodných sietí pre spoluprácu a pilotných projektov zameraných na stanovenie, výmenu a hodnotenie osvedčených postupov a nových prístupov v rámci oblasti integrácie,
- skvalitnenie vedomostnej základne pre rozvoj integračných politík v rámci celej EÚ,
- podpora nadnárodného dialógu a informovanosti o problematike integrácie a vplyve, ktorý má na spoločnosť.

http://ec.europa.eu/justice_home/funding/intro/wai/funding_intro_en.htm

Problém financovania je často ústredným momentom identity a spôsobilosti mimovládnych organizácií (pozri kapitolu 1). Organizácie nemusia získať základné financovanie na svoju činnosť a môžu čeliť tvrdým projektovým obmedzeniam v rámci oprávnených rozpočtových položiek. Súčasne musia nájsť zdroje na vypracovanie projektov, vytváranie partnerstiev, vypracúvanie návrhov a dojednávanie financovania. Požiadavky na podávanie správ sa môžu líšiť podľa financujúceho subjektu a môžu klásť prekážky organizáciám, ktoré sú závislé na viacerých zdrojoch financovania. Bolo by vhodné zjednodušiť podávanie žiadostí napríklad zavedením dvojstupňového postupu, kde v prvej fáze ide len o jednoduché „prejavenie záujmu“ a kde úplný návrh predkladajú len organizácie, ktoré sa dostali do užšieho výberu. Zohľadnenie režijných nákladov môže tiež pomôcť organizáciám sledovať popri krátkodobých cieľoch projektu aj meniace sa potreby obyvateľstva, ktorému slúžia. Mimovládny organizáciám však často chýbajú odborné finančné vedomosti potrebné na efektívne ohodnotenie režijných nákladov a ich pridelenie na rôzne projekty.

Financovanie zo súkromných zdrojov

Súkromné nadácie po celej Európe sa čoraz väčšmi angažujú v oblasti integrácie. Niektoré nadácie sa zaoberajú hlavne udeľovaním grantov, čo znamená, že svoju hlavnú funkciu vidia v podporovaní činností iných subjektov. Iné nadácie sú operatívnejšie, samy vyvíjajú iniciatívy a priamo sa angažujú v najrozličnejších projektoch. Nejestvuje však striktné delenie: mnohé nadácie nielen udeľujú granty, ale sú aj operatívne, a existuje široké spektrum modelov financovania. Nadácie sa môžu líšiť, pokiaľ ide o ich dôraz na dlhodobé alebo krátkodobé financovanie, ich podporu organizácií alebo projektov a mieru, v akej zapájajú externých partnerov rozličného druhu.

Nemecká Körberova nadácia, ktorá má nadačný fond vo výške 526 miliónov eur a v roku 2005 rozdelila približne 11 miliónov eur, má za cieľ podporovať občiansku angažovanosť v integrácii. Má osobitný záujem o nové myšlienky a iniciatívy zdola. Nadácia poskytuje granty na úvodné financovanie takýchto iniciatív a tiež udeľuje ceny pre vzorové projekty (napr. cenu „Hamburský tulipán“ pre nemecko-turecký integračný projekt), čím im pomáha získať prístup k ďalším zdrojom financovania a nadobudnúť udržateľnosť bez toho, aby sa museli spoliehať na dlhodobé financovanie od nadácie.

Internetová stránka: www.stiftung.koerber.de

Britský Charitatívny trust Josepha Rowntreeho (JRCT) s nadačným fondom vo výške 180 miliónov eur a ročným objemom grantov okolo 7,5 milióna eur podobne používa malé granty s cieľom vytvárať sebaistotu príjemcov grantov pri podávaní žiadostí o financovanie z prostriedkov inštitúcií predstavujúcich hlavný prúd. Okrem financovania projektov poskytuje tento charitatívny trust aj trojročné granty na činnosť takých organizácií, ako sú napríklad skupiny černošských a etnických menšín. Trust často poskytuje niekoľko týchto grantov po sebe, lebo je toho názoru, že noví prisťahovalci potrebujú čas na to, aby sa oboznámili s riadiacimi štruktúrami mimovládnych organizácií, s občianskou spoločnosťou v Spojenom kráľovstve a s dostupnými mechanizmami financovania. Trust poskytuje príjmom grantov podporu aj prostredníctvom vytvárania partnerstiev a budovania sietí.

Internetová stránka: www.jrct.org.uk

Nemecká nadácia Hertie s aktívami vo výške 800 miliónov eur a ročne vynakladanou sumou 25 miliónov eur vyvíja vzorové projekty integrácie a rozširuje ich s pomocou partnerov. Napríklad program START poskytuje nadaným 15 až 18-ročným prisťahovalcom štipendiá vo výške 100 eur mesačne a zapája ich do intenzívneho programu prípravy na skúšky, zájazdov atď. Z pôvodných 50 príjemcov sa program rozrástol tak, že v roku 2005 zahŕňal 160 a v roku 2006 až 300 mladých ľudí. v programe START sa dnes angažuje viac ako 20 nadácií, ministerstvá školstva, obce, súkromné osoby, spoločnosti, kluby a združenia. Každý prispievateľ si môže zvoliť, koľko štipendií bude financovať (jedno štipendium predstavuje čiastku 5 000 eur ročne), alebo či projektu poskytne svoj čas a odborné vedomosti. Nadácia Hertie prispieva na program START sumou 5,5 milióna eur.

Internetová stránka: www.ghst.de

Právny rámec a základná štruktúra riadenia spadá jednoznačne pod zodpovednosť štátu.

Nadácie zvyčajne nechcú nahrádzať štát, ale chcú na seba prevziať doplňujúcu a inovačnú úlohu. Popri podpore konkrétnych iniciatív môžu tiež spájať odborníkov, vytvárať záujmové koalície, zadávať výskum a zverejňovať jeho výsledky, financovať obhajobu záujmov prisťahovalcov alebo inak prispievať k rozvoju politiky.

Čoraz častejšie dochádza k vytváraniu sietí medzi nadáciami na národnej a medzinárodnej úrovni. Európsky rámec sa považuje za cennú príležitosť na výmenu osvedčených postupov a rozvoj spoločných iniciatív. Napríklad „Európsky program pre integráciu a migráciu“ (EPIM) je výsledkom spoločnej snahy desiatich európskych nadácií. EPIM sprístupňuje granty mimovládnyh organizáciám európskej úrovne a európskym sieťam národných mimovládnych organizácií. V rokoch 2006 – 2007 organizuje aj sériu konzultácií s členskými štátmi.

Kapitola 4: Závery

1. Investície do tvorby a udržiavania štruktúry riadenia integrácie sa skutočne oplatia, pretože pomáhajú rozvíjať víziu a stratégiu integrácie, generovať zdroje, mobilizovať ľudí a organizácie, upevňovať partnerstvá a vytvárať dôveru; to všetko je mimoriadne dôležité pre dosiahnutie krátkodobých a dlhodobých cieľov integrácie.
2. Štruktúrovaná komunikácia a dialóg medzi európskou, vnútroštátnou a miestnou úrovňou verejnej správy umožňuje anticipovať a hodnotiť vplyv opatrení prijatých na niektorej z týchto úrovní. Rovnako platí, že výsledky programov na jednej úrovni môžu byť informačným prínosom v rámci politik na iných úrovniach.
3. Pevné a zreteľné vedenie zo strany primátorov a/alebo volených miestnych funkcionárov v otázkach integrácie napomáha vytvoreniu konzistentného prístupu k integrácii v rámci celého komplexu politik a pomáha prekonávať priepasť medzi orgánmi verejnej správy a obyvateľmi s prisťahovaleckým pôvodom alebo bez neho.
4. Miestne politiky integrácie sú účinnejšie, keď majú podporu celého spoločenstva. Nemali by byť zamerané len na migrantov, ale mali by sa týkať všetkých obyvateľov, ako i orgánov verejnej správy. Často si vyžadujú skutočné zmeny vo viacerých oddeleniach miestnej správy a oblastiach ich činnosti. Z tohto dôvodu je mimoriadne dôležitá politická podpora.
5. Miestne siete integrácie majú v ideálnom prípade jasné postavenie v rámci politickej a administratívnej štruktúry spoločenstva. Ich mandátom by mohlo byť nastolovanie otázok osobitného významu a podávanie odporúčaní bez toho, aby boli dotknuté rozhodovacie kompetencie volených zástupcov.
6. Hodnotenia skúmajú predovšetkým primeranosť a kvalitu samotných integračných politik, na účely čoho je možné vypracovať ukazovatele kvalitného riadenia, čo je lepšie ako pokúšať sa hodnotiť „mieru integrácie“ jednotlivcov alebo skupín prisťahovalcov, čo je aj naďalej problematické.
7. V ideálnom prípade ide hodnotenie ruka v ruke s plánovaním, alebo aspoň informuje o všetkých významnejších zmenách v programoch, ktoré sa už uskutočnili. Hodnotenia pilotných projektov sa môžu použiť aj na formovanie a úpravu prebiehajúcich programov.
8. Samohodnotenia môžu rozvíjať kapacity verejnej správy a podporovať vzdelávanie v rámci organizácií a nachádzanie osvedčených postupov. Na druhej strane, externé hodnotenia poskytujú pohľad zvonku a môžu nezávisle a hodnoverne posudzovať skutočný vplyv politik.
9. Použité prostriedky majú byť úmerné zámerom a predpokladanej funkcii hodnotenia v celkovom procese formovania a implementácie danej politiky. Metodika a zhromažďovanie údajov by sa mali prispôbiť okolnostiam.

10. Správne riadenie zdrojov vytvára súlad medzi zdrojmi rozličných druhov. V správne riadenom projekte je finančný kapitál v súlade s ľudskými zdrojmi a inými aktívami účastníkov. Aj dobrovoľná práca je dôležitým zdrojom.
11. Nadácie zvyčajne nechcú nahrádzať štát, ale chcú na seba prevziať doplňujúcu a inovačnú úlohu. Popri podpore konkrétnych iniciatív môžu tiež spájať odborníkov, vytvárať záujmové koalície, zadávať výskum a zverejňovať jeho výsledky, financovať obhajobu záujmov prisťahovalcov alebo inak prispievať k rozvoju politiky.

Príloha I

Politiky založené na praxi – prenesenie praxe do politík

Táto príručka opisuje programy a projekty s cieľom predstaviť osvedčené postupy a získať z nich poučenia. Dôkladne pripravené výmeny môžu pomôcť tvorcom politiky a praktikom opakovať postupy alebo ich prispôbovať konkrétnym okolnostiam a vypracúvať nové programy.

Ďalšie uvažovanie môže viesť k preneseniu výsledkov projektov do odporúčaní pre politiku. To môže pomôcť tomu, aby politiky boli väčšmi založené na praxi, čo následne posilní udržateľnosť integračných postupov a zvýši podporu integračných politík.

Proces prenesenia je dosť zložitý a zahŕňa celý rad krokov, najdôležitejšie z ktorých sú zhrnuté nižšie. Najprv musí dôjsť k vyhodnoteniu kvality programov a projektov, následne k oceneniu ich výsledkov a výstupov, a napokon môže dôjsť k vypracovaniu odporúčaní pre nové politiky alebo k úprave existujúcich politík.

1. Kvalita integračných projektov a programov sa hodnotí na základe posudzovania ich relevantnosti, účinnosti, efektívnosti, udržateľnosti a vplyvu.

Programy a projekty sú *relevantné*, ak

- uspokojujú jasne identifikované potreby
- sú v súlade s cieľmi politiky
- zapájajú zainteresované subjekty a cieľové skupiny
- budujú inštitucionálnu kapacitu realizátorov projektu

Sú *účinné*, ak

- dosahujú výsledky pri primeraných nákladoch
- sú finančne životaschopné alebo prinášajú kladné hospodárske výnosy
- vytvárajú vysoko kvalitné výsledky
- sú primerane koordinované, riadené a financované

Sú *efektívne*, ak

- prinášajú predpokladané výstupy a výsledky
- sú riadené správne a transparentne
- riešia nečakané problémy a záporné vedľajšie účinky
- sú pod kontrolou zainteresovaných subjektov a cieľových skupín, ktoré za ne zároveň nesú zodpovednosť

Sú *udržateľné*, ak

- pokračujú po úvodnej fáze
- sú schopné získať podporu ďalších sponzorov alebo vytvárajú vlastné zdroje
- vytvárajú monitorovacie a hodnotiace mechanizmy
- priebežne rozvíjajú manažérske zručnosti

Majú *vplyv*, ak

- dodávajú výrobky alebo služby zainteresovaným subjektom a cieľovým skupinám
- zlepšujú sociálno-ekonomické postavenie cieľových skupín
- menia kultúru správania sa a organizačnú kultúru

- ovplyvňujú širšie okolie
- prispievajú k celkovým cieľom politiky

2. Projekty a programy sa oceňujú vzájomným porovnaním, identifikáciou účastníkov, formulovaním variantov politiky a hodnotením ich predpokladaného vplyvu.

Porovnávací analýza

- výstupy a výsledky rozličných programov a projektov sa zhromažďujú, opisujú a porovnávajú
- získavajú sa doplnkové informácie a vykonáva sa ďalší výskum
- identifikujú sa a analyzujú faktory prispievajúce k úspechu alebo neúspechu

Identifikácia účastníkov

- presné stanovenie povinností a zodpovednosti zúčastnených vládnych a mimovládnych subjektov
- stanovujú sa úrovne správy: od miestnej, regionálnej, národnej až po európsku
- uskutočňujú sa konzultácie so zainteresovanými subjektmi a prebiehajú ich vzájomné rokovania

Formulovanie variantov politiky

- vyvodzujú sa závery z porovnávací analýzy a identifikácie účastníkov
- opisujú sa otázky, ktoré budú riešené prostredníctvom navrhovaných variantov politiky
- formulujú a prezentujú sa konkrétne odporúčania pre politiku

Hodnotenie predpokladaného vplyvu

- analýza (priamych i nepriamych) environmentálnych, ekonomických a sociálnych dôsledkov jednotlivých variantov politiky
- zváženie rizík a neistôt vrátane prekážok pre realizáciu a súlad
- porovnanie variantov a prenesenie uprednostňovaného variantu do konkrétnych návrhov politiky

3. Konkrétne návrhy politiky (resp. súbory návrhov) sa predložia príslušnému rozhodovaciemu orgánu na posúdenie a spracujú sa v súlade s jeho procedurálnymi pravidlami.

Príloha II

Národné kontaktné miesta pre integráciu

Belgicko

Kancelária ministra Christiana Duponta, ministra pre verejnú správu, sociálnu integráciu, politiku veľkomiest a rovnosť príležitostí (Ministre de la Fonction publique, d'Intégration sociale, de la Politique des grandes villes et de l'Egalité des chances)

Rue de la Loi 51, B-1040 Bruxelles, Belgicko, fax: +32 27 90 57 98

a

Centrum pre rovnosť príležitostí a boj proti rasizmu (Centre pour l'égalité des chances et la lutte contre le racisme)

Rue Royale 138, B-1000 Bruxelles, Belgicko, fax: +32 22 12 30 30

Cyprus

Ministerstvo vnútra (Υπουργείο Εσωτερικών) – Sekcia pre záležitosti EÚ a medzinárodné vzťahy

Demosthenis Severis Avenue, 1453 Nicosia, Cyprus, fax: +357 22 86 77 55

Česká republika

Ministerstvo práce a sociálnych vecí – Oddelenie pre migráciu a integráciu cudzincov

Na Poříčním právu 1/376, 128 01 Praha 2, Česká republika, fax: +420 221 92 30 90

Dánsko

Ministerstvo integrácie (Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration) – Útvar integračnej politiky

Holbergsgade 6, DK-1057 Copenhagen K, Dánsko, fax: +45 33 95 14 79

Estónsko

Štátne kancelárstvo (Riigikantselei) – Úrad ministra pre obyvateľstvo a etnické záležitosti

The Stenbock House, Rahukohtu 3, 15161 Tallinn, Estónsko, fax: +372 3326151

Fínsko

Ministerstvo práce (Työministeriö) – Oddelenie politiky

Eteläesplanadi 4, P. O. BOX 34, FIN-00023, fax: +358 916 04 91 84

Francúzsko

Ministerstvo pre zamestnanosť, sociálnu súdržnosť a bývanie (Ministère de l'Emploi, de la Cohésion sociale et du Logement) – Riaditeľstvo pre obyvateľstvo a migrácie

Bureau DMI 3, 14 Avenue Duquesne, 75350 Paris 07 SP, Francúzsko, fax: +33 140 56 53 49

Grécko

Ministerstvo vnútra (Υπουργείο Εσωτερικών) – Riaditeľstvo pre cudzincov a migráciu – Útvar sociálnej integrácie

2 Evangelistrias, 105 63 Athens, Grécko, fax: +30 21 03 22 33 35

Holandsko

Ministerstvo spravodlivosti (Ministerie van Justitie) – Oddelenie pre politiku integrácie menších

Schedeldoekshaven 100, P. O. BOX 20301, 2500 EH Den Haag, Holandsko,

fax: +31 703 70 90 89

Írsko

Úrad pre prijímanie a integráciu (Reception & Integration Agency)

Block C, Ardilaun Centre 112–114 St. Stephen's Green, Dublin 2, Írsko, fax: +353 14 13 32 71

Litva

Ministerstvo sociálneho zabezpečenia a práce (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) – Oddelenie pre medzinárodné záležitosti

A. Vivulskio 11, LT-03610 Vilnius, Litva, fax: +370 52 66 42 09

Lotyšsko

Sekretariát ministra povereného otázkami sociálnej integrácie (Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāts)

Elizabetes 20, 2nd floor, LV-1050 Riga, Lotyšsko, fax: +371 736 53 35

Luxembursko

Ministerstvo rodiny a integrácie (Ministère de la Famille et de l'Intégration) – Cudzinecký odbor

12-14, Avenue Emile Reuter, L-2919 Luxembursko, fax: +352 478 36 72

Maďarsko

Ministerstvo spravodlivosti a presadzovania práva (Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium) – Oddelenie migrácie

Kossuth Lajos tér 4., 1055 Budapest, Maďarsko, fax: +36 14 41 29 32

Malta

Ministerstvo pre rodinu a sociálnu solidaritu (Ministeru għall-Familja u Solidarjeta' Soċjali)

Palazzo Ferreria, 310 Republic Street, Valletta CMR 02, Malta, fax: +356 25 90 31 21

Nemecko

Federálne ministerstvo vnútra (Bundesministerium des Innern) – Útvar MI2 Základné otázky integrácie

Dienstsitz Berlin, Alt-Moabit 101 D, 10559 Berlin, Nemecko, fax: +49 18 88 68 15 19 18

Poľsko

Ministerstvo práce a sociálnej politiky (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej) –

Oddelenie sociálnej pomoci a integrácie

1/3/5 ul. Nowogrodzka, 00-513 Warszawa, Poľsko, fax: +48 226 61 11 40

Portugalsko

Predsedníctvo ministerskej rady (Presidência do Conselho de Ministros)

Rua Prof. Gomes Teixeira, 1399-022 Lisboa, Portugalsko, fax: +351 213 92 78 60

Rakúsko

Federálne ministerstvo vnútra (Bundesministerium für Inneres) – Oddelenie III/4 –
Záležitosti pobytu a občianstva
Herrengasse 7, 1014 Wien, Rakúsko, fax: +43 15 31 26 31 59

Slovensko

Ministerstvo vnútra – Migračný úrad
Pivonková 6, 812 72 Bratislava, Slovenská republika, fax: +421 243 41 47 59

a

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny
Špitálska 4, 816 43 Bratislava, Slovenská republika, fax: +421 252 92 12 71

Slovinsko

Ministerstvo vnútra (Ministrstvo za notranje zadeve) – Riaditeľstvo pre záležitosti vnútornej
správy
Stefanova 2, 1501 Ljubljana, Slovinsko, fax: +386 12 83 36 47

Spojené kráľovstvo

Ministerstvo vnútra (Home Office) – Riaditeľstvo pre politiku prisťahovalectva a štátnej
príslušnosti
Apollo House, 36 Wellesley Road, Croydon, Surrey CR9 3RR, Spojené kráľovstvo,
fax: +44 20 87 60 80 08

Španielsko

Ministerstvo práce a sociálnych vecí (Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales) – Generálne
riaditeľstvo pre integráciu migrantov
C/ José Abascal, 39 -1ª Planta-, 28003 Madrid, Španielsko, fax: +34 913 63 70 57

Švédsko

Ministerstvo spravodlivosti (Justitiedepartementet) – Odbor pre integráciu prisťahovalcov
a rozmanitosť
S-103 33 Stockholm, Švédsko, fax: +46 84 05 35 78

Taliansko

Ministerstvo vnútra (Ministero dell'Interno) – Oddelenie pre občianske slobody
a prisťahovalectvo – Ústredné riaditeľstvo pre prisťahovaleckú a azylovú politiku
Palazzo Viminale, Via A. Depretis, 00184 Roma, Taliansko, fax: +39 06 46 54 97 51

a

Ministerstvo sociálnej solidarity (Ministero della Solidarietà Sociale) – Generálne riaditeľstvo
pre prisťahovalectvo
Via Fornovo 8, 00192 Roma, Taliansko, fax: +39 06 36 75 47 69

Pozorovatelia

Bulharsko

Ministerstvo práce a sociálnej politiky (Министерство на труда и социалната политика) –
Útvar európskej integrácie 2
2, Triaditza, 1051 Sofia, Bulharsko, fax: +359 29 87 39 80

Rumunsko

Ministerstvo správy a vnútra (Ministerul Administrației și Internelor) – Národný úrad pre
utečencov – Oddelenie sociálnej integrácie
15 Vasile Stolnicu, Bucharest 2, Rumunsko, fax: +40 212 40 85 10

Európska komisia

**Príručka o integrácii pre tvorcov politiky a odborníkov
druhé vydanie, máj 2007**

Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností

2007 — 97 s. — 17 x 24 cm

ISBN 978-92-79-03340-7

SPÔSOB OBJEDNÁVANIA PUBLIKÁCIÍ EÚ

Publikácie určené na predaj, ktoré vydal Úrad pre publikácie, si môžete objednať na stránke elektronického kníhkupectva EU Bookshop <http://bookshop.europa.eu>

O adresár predajných miest na celom svete môžete požiadať faxom na čísle: (352) 2929 42758

Táto príručka ponúka osvedčené postupy a poznatky získané z 25 členských štátoch EÚ v súvislosti s týmito témami: uplatňovanie integrácie prisťahovalcov, bývanie v mestskom prostredí, hospodárska integrácia, riadenie integrácie. Bola vypracovaná v úzkej spolupráci s národnými kontaktnými bodmi pre integráciu a zameriava sa na podporu vytvorenia koherentného európskeho rámca pre integráciu tým, že umožňuje výmenu skúseností a informácií. Príručka je určená tvorcom politiky a odborníkom na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ.

ISBN 978-92-79-03340-7

9 789279 033407

